

Commission d'enquête
parlementaire chargée d'enquêter
sur le traitement des abus sexuels
commis au sein et en dehors de
l'Église, y compris sur leur traitement
judiciaire, et sur leurs conséquences
actuelles pour les victimes et pour la
société

du

VENDREDI 9 FÉVRIER 2024

Matin

Parlementaire onderzoekscommissie
belast met het onderzoek naar de
aanpak van seksueel misbruik, in de
Kerk en daarbuiten, met inbegrip van
de gerechtelijke behandeling, en de
gevolgen op vandaag voor
slachtoffers en samenleving

van

VRIJDAG 9 FEBRUARI 2024

Voormiddag

De openbare commissievergadering wordt
geopend om 11.24 uur en voorgezeten door
mevrouw Sophie De Wit.

La réunion publique de commission est ouverte à
11 h 24 et présidée par Mme Sophie De Wit.

**Hoorzitting in het kader van het luik "Aanpak
binnen de Kerk en religieuze organisaties" met:**

- Mgr. Herman Cosijns, voormalig secretaris-
generaal van de Bisschoppenconferentie van
België en bestuurder-secretaris van de Stichting
Dignity;

- de heer Manu Keirse, voorzitter van de
Stichting Dignity;

- de heer Patrick Degrieck, priester-kerkjurist;

- de heer Vincent Coigniez, advocaat.

**Audition dans le cadre du volet "Approche au
sein de l'Église et des organisations religieuses"
de:**

- Mgr. Herman Cosijns, ancien secrétaire
général de la Conférence épiscopale de
Belgique et administrateur-secrétaire de la
fondation Dignity;

- M. Manu Keirse, président de la fondation
Dignity;

- M. Patrick Degrieck, prêtre et canoniste;

- M. Vincent Coigniez, avocat.

De **voorzitster**: Beste collega's, wij verwelkomen
Mgr. Cosijns, de heer Keirse, de heer Degrieck en
mr. Coigniez. Ik verzoek u eerst de eed af te
leggen. Ik zal de juridische context daarvan één
keer voorlezen, waarop ik u om de beurt zal vragen
om de eed af te leggen.

Monseigneur Cosijns, mijnheer Keirse, mijnheer
Degrieck, meester Coigniez, ik herinner u eraan
dat conform artikel 4, § 1, van de wet van
3 mei 1880 op het parlementair onderzoek,

gewijzigd bij de wet van 30 juni 1996, de
onderzoekscommissie alle in het Wetboek van
strafvordering omschreven onderzoeks-
maatregelen kan nemen. Ze kan onder meer
getuigen onder ede horen.

Alvorens u te vragen de eed af te leggen, wens ik
de aandacht te vestigen op het laatste lid van
artikel 8 van bovenvermelde wet, volgens hetwelk
iedere getuige kan aanvoeren dat hij, door naar
waarheid een verklaring af te leggen, zich zou
kunnen blootstellen aan strafvervolging en
derhalve getuigenis weigeren (zie ook
artikel 14, 3, g, van het internationaal verdrag
inzake burgerrechten en politieke rechten van
19 december 1966, bekrachtigd bij de wet van
15 mei 1981). Dat betekent dat u het recht heeft
om te zwijgen wanneer u meent dat uw publieke
verklaring later tegen u zou kunnen worden
gebruikt in een strafvordering.

Ik wil er vervolgens nog de nadruk op leggen dat u,
krachtens artikel 9 van dezelfde wet, voor valse
getuigenis kan worden gestraft met een
gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en
u voor een termijn van ten minste vijf en ten
hoogste tien jaar kunt worden ontzet uit het recht
om te kiezen of verkozen te worden.

Ten slotte wijs ik u erop dat ingevolge artikel 3 van
voornoemde wet de geheimhouding van uw
verklaringen niet is gewaarborgd tenzij het gaat om
verklaringen afgelegd tijdens een vergadering met
gesloten deuren en waarvoor de commissie zich
uitdrukkelijk heeft verbonden de geheimhouding in
acht te nemen. Bovendien is ieder stuk dat u aan
de commissie zou overleggen vatbaar voor
openbaarmaking.

Na deze verduidelijking vraag ik u de eed af te leggen door de hand te heffen en de volgende woorden te herhalen: "Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen."

De heren Herman Cosijns, Manu Keirse, Patrick Degrieck en Vincent Coigniez leggen de eed af.

Zoals aangekondigd, zal de heer Keirse, voorzitter van de stichting Dignity, als eerste het woord nemen. Vervolgens zal ik het woord geven aan meester Coigniez, monseigneur Cosijns en de heer Degrieck.

Manu Keirse: Mevrouw de voorzitster, beste leden van de volksvertegenwoordiging, ik wil beginnen met mijn oprechte waardering uit te drukken omdat de volksvertegenwoordiging terecht aandacht besteed aan het lot van kinderen die slachtoffer werden van seksueel misbruik in onze samenleving.

Ik wil in mijn inleiding zes aspecten aanbrengen.

Allereerst, hoe ben ik daarbij betrokken? De werkzaamheden van de commissie-Adriaenssens waren onmogelijk gemaakt door de inbeslagname van de dossiers in 2010. De Bisschoppenconferentie heeft direct gezocht naar andere oplossingen, en vanuit een diepe verontwaardiging voor wat de slachtoffers is aangedaan, ben ik ingegaan op haar vraag. De problematiek van grensoverschrijdend seksueel gedrag was mij niet vreemd.

Zelf heb ik moeite met de benaming 'seksueel misbruik van kinderen'. Het doet denken aan een foutief gebruik. Voor mij gaat het om zware misdrijven. In de kerk was seksueel misdrijf door bedienaars van de eredienst wijdverspreid aanwezig. Dat was en is totaal onaanvaardbaar. Inbreuk plegen op de integriteit van kinderen is gewoon misdadig. En erover zwijgen en niet optreden als het gebeurt in de werksituatie, is dat voor mij evenzeer. Persoonlijk heb ik veel moeite met omstaanders die hun ogen hebben gesloten en misdaden hebben gedoogd in alle sectoren van de samenleving. Een deel van het trauma voor de overlevers is dat de samenleving niet of niet genoeg voor hen is gekomen.

De verontwaardiging die de uitzending *Godvergeten* heeft opgeroepen, leeft bij mij reeds 14 jaar, sinds de zaak-Vangheluwe. Ik voel die bij elke nieuwe melding. En heel eerlijk wil ik toch ook stellen dat ik bij elke nieuwe melding die verontwaardiging ook heb gehoord en gevoeld bij verschillende bisschoppen en kerkelijke gezagsdragers.

Aanvankelijk werd aangenomen dat de klassieke pastorale zorg van andere bedienaren van de eredienst in stilte kon tegemoetkomen aan het leed van de slachtoffers. Terugkijkend op die periode, zou iedereen moeten beseffen dat dat rustte op een duidelijke onderschatting van de problematiek.

Regelmatig heb ik vragen gekregen. Aan welke kant sta je eigenlijk, Manu Keirse? De slachtoffers of de kerk? Voor mij is er maar één kant: de mens die lijdt. En dat zijn voor mij op de eerste plaats de slachtoffers. Maar ook de daders zijn mensen die moeten worden geholpen. Dat betekent echter niet dat hun misdaden niet eerst moeten worden gestraft en dat ze geen verantwoording verschuldigd zijn ten aanzien van de slachtoffers. Zij moeten openlijk schuld bekennen en meewerken aan het herstel van het door hen aangerichte leed.

Mijn tweede punt betreft de aanpak. Op het moment van het ontslag van de commissie-Adriaenssens was voor mij meteen duidelijk dat een beleid nodig was dat breder ging dan de oprichting van een commissie, een beleid dat door alle bisschoppen en hogere oversten zou worden ondertekend en onderschreven. Het moest gaan om de bereidheid van bisschoppen en oversten om overlevers en hun families te beluisteren en een morele verantwoordelijkheid op te nemen voor wat er 30, 40, 50, 60 of bij iemand zelfs 70 jaar geleden was gebeurd. Alle vormen van herstel moesten mogelijk zijn tot en met financiële tegemoetkomingen, ook al was er over dat laatste op dat moment grote onenigheid.

De eerste persoon waarmee ik ben gaan spreken na de vraag van de Bisschoppenconferentie, was Rik Devillé. Dat is de start geweest van heel veel overlegmomenten met hem en met Mensenrechten in de Kerk, van honderden mails en telefoongesprekken in de jaren die volgden.

Op basis van overleg met een veelheid van deskundigen, ervaringen van overlevers, de studie van wat in het buitenland bekend was, en de kennis die we toen hadden, hebben we samen met de referent-bisschoppen, monseigneur Harpigny en monseigneur Bonny, een beleid uitgewerkt dat vastgelegd is in de brochure *Verborgene verdriet*, verschenen in januari 2012, en in de brochure *Van taboe naar preventie*, verschenen in juni 2014.

Enkele krachtlijnen van dit beleid zijn de volgende:

Ten eerste wil de kerk volwaardige justitie voor zover dit kan, d.i. voor niet-verjaarde zaken, maar ook erkenning en herstel voor zij die niet meer bij justitie terecht kunnen. Het gaat om verjaarde feiten, zaken waarvan de dader overleden was, en

dus de strafvordering vervallen was, en zaken waarvoor weinig of geen bewijs voorhanden was, maar die aannemelijk leken op basis van de verhalen van de slachtoffers.

Een tweede element was een duidelijke oproep in heel het land om de stilte te doorbreken, niet alleen naar overlevers maar ook naar anderen die op de hoogte zijn. Wanneer enkel spreken kan redden, wordt zwijgen onaanvaardbaar.

Ten derde kiezen we volwaardig de kant van de slachtoffers.

Ten vierde, de vorm van het herstel wordt bepaald door de overlever, en niet door de anderen.

Ten vijfde, een rechtmatige aanpak van de daders.

Ten zesde, een gedegen beleid van preventie voor de toekomst.

Ten zevende, een jaarlijkse, transparante communicatie naar het beleid en de media over de aard en de inhoud van de aanmeldingen, met een oproep naar mensen die nog in stilte lijden om zich te melden. Sindsdien werd jaarlijks een rapport gepubliceerd over het aantal aangemelde zaken, waarover ze gaan en wat ermee is gebeurd.

Rik Devillé schrijft op pagina 329 van het boek *In naam van de vader*, waarop de uitzendingen van *Godvergeten* zijn gebaseerd: "De vorm van het herstel wordt bepaald door het slachtoffer. Het slachtoffer moet opnieuw stem en zeggenschap krijgen. Deze lijn trekt Manu Keirse in heel het herstelbeleid dat hij later zal uittekenen door. Professor Manu Keirse zal later als voorzitter van Dignity aan de oorsprong liggen van twee basisdocumenten die het beleid rondom seksueel misbruik in de kerk drastisch vernieuwen. Hij doet al het mogelijke opdat ook de bisschoppen en de oversten van de religieuze congregaties en abdijen niet enkel die taal zouden hanteren, maar het ook vanuit hun hart zouden kunnen zeggen."

Zoals in het boek staat, kreeg ik van de Bisschoppenconferentie carte blanche om een heel ander geluid te laten horen. Het hele plaatje van herstel en bemiddeling werd heruitgevonden en hertekend. Het was een beleid dat tot dan toe heel krakkemikkig was of er helemaal niet was. Ik citeer opnieuw Rik Devillé: "De twee documenten die onder zijn leiding tot stand komen, zijn de hoopvolle mijlpalen met nieuwe ademruimte, in de eerste plaats voor de slachtoffers, maar ik vermoed ook voor de bisschoppen en andere beleidsvoerders in de kerk. Meer zelfs, deze basisdocumenten kunnen als model dienen voor alle verantwoordelijken en begeleiders van

instellingen en instituten die met kinderen en jongeren op weg zijn om samen met hen een nieuwe en betere wereld uit te tekenen."

In de brochure *Verborgen verdriet* werd de door het Parlement gevraagde oprichting van het Centrum voor Arbitrage aangekondigd, evenals de oprichting van tien opvangpunten, opgericht door de kerk, maar losstaand van de kerkleiding.

Er is zeven maanden, van 10 mei tot half december 2011, gewerkt aan een systeem van arbitrage door een comité samengesteld uit personen aangewezen door het Parlement, namelijk Paul Martens, gewezen voorzitter van het Grondwettelijk Hof en Herman Verbist, advocaat gespecialiseerd in arbitrage, en personen aangeduid door de kerkelijke overheden, namelijk Sophie Stijns, gewoon hoogleraar verbintenissenrecht aan de KU Leuven, Etienne Montero, gewoon hoogleraar verbintenissenrecht aan de Universiteit van Namen, Manu Keirse en Jean-Jacques Masquelin, advocaat.

De opgerichte arbitrage moest stroken met de gangbare rechtsregels in België en met de Europese regelgeving, wat geen gemakkelijke opdracht was, vermits ze bedoeld was voor verjaarde feiten, vaak gepleegd door daders die reeds overleden waren en die men dus volgens de gangbare rechtsregels niet meer kan aanklagen, omdat ze zich niet meer kunnen verdedigen.

Het systeem dat we uitwerkten, zou op de helling komen te staan als de rechten van de daders zouden worden geschonden en de arbitraire uitspraak zou kunnen worden geannuleerd door de rechtbanken.

De overlevers zouden dan opnieuw in de kou staan en ook het Parlement zou in moeilijkheden kunnen komen. Het arbitragereglement, de bedragen van de financiële tegemoetkomingen en de bepalingen in verband met de discretie over de dadingen zijn unaniem goedgekeurd door de parlementaire commissie. Omdat juridisch gezien de overlever niet tegenover de dader kon worden geplaatst vanwege de verjaring van de feiten, heeft de kerk met de hulp van Dirk Van Gerven, stafhouder van de Nederlandse Orde van Advocaten van Brussel, de stichting van openbaar nut Dignity opgericht, die als rechtspersoon kon onderhandelen namens alle bisschoppen en oversten.

Zowel in de arbitrage als bij de opvangpunten gaat het uitsluitend over feiten die, omdat ze verjaard zijn of de dader is overleden, niet meer konden terecht worden door justitie. Overlevers moesten geen bewijzen leveren, enkel een graad van waarachtigheid die slechts in enkele uitzonderlijke

omstandigheden werd betwist. Ook als de dader nog leefde en de feiten ontkende of minimaliseerde, wat een gekend fenomeen is bij veel daders, werd de getuigenis van de overlevenden als waarachtig erkend. Zo zijn er ongeveer 1.400 meldingen behandeld, waarvan 628 door het Centrum voor Arbitrage. Ongeveer 90 % van de feiten was meer dan 30 jaar oud. De overgrote meerderheid van de daders was reeds overleden of niet te achterhalen.

Ik kom bij mijn derde punt, de onvrede van sommige slachtoffers. Vanwaar komt dan de onvrede van sommige overlevers over de werking van de opvangpunten en van de arbitrage, waar aanvankelijk blijkt uit het rapport van de parlementaire opvolgingscommissie dat men in bijna alle gevallen tot een verzoening is gekomen, en dit met medewerking van de advocaten van de overlevers?

Als ik het heb over de onvrede van sommige overlevers, moet ik wel vermelden dat we 11 slachtoffers van misdadig gedrag hebben gehoord in *Godvergeten*. Waar blijven de 1.389 anderen die ook in een van de opvangpunten en in het Centrum voor Arbitrage zijn gepasseerd? Hiermee minimaliseren we niet het vreselijke onrecht dat die mensen is aangedaan en hun terechte verbolgenheid, maar de onderliggende feiten, alle onderliggende feiten, zijn wel belangrijk voor uw commissie, die geen genoeg kan nemen met een selectie daarvan.

Ik geef enkele verklaringen voor die ontevredenheid.

De overlevers hebben 30 tot 70 jaar moeten wachten om voor het eerst de feiten te kunnen vertellen en geloofd en erkend te worden. Ze waren tevreden dat ze eindelijk aandacht kregen en het was de eerste keer dat een kerkelijke of officiële instantie naar hen heeft geluisterd. Het was voor velen ook een bijkomende opluchting te vernemen dat er aanwijzingen gevonden waren voor de feiten of dat ze niet de enige overlever waren van die dader. De verantwoordelijken van de kerk deden bij elk dossier een grondig onderzoek naar gegevens uit het verleden, niet om de getuigenis van overlevers te betwisten, maar om erkenning te geven. Ook als men niets kon terugvinden over de dader werden de overlevers in het overgrote deel van de gevallen geloofd, zelfs overlevers die een gerechtelijke procedure in eerste aanleg en in beroep hadden verloren wegens gebrek aan bewijs.

Het is volledig te begrijpen dat het trauma, na een aanvankelijke tevredenheid over de eindelijke erkenning na zoveel jaren, niet is uitgewist en in de

loop van de tijd weer in alle hevigheid komt opsteken. Seksueel misdrijf zit in de poriën van je lijf en elke herinnering haalt het weer boven. *Godvergeten* was een dergelijke aanleiding.

Ik kom nu bij de kritiek op de toegekende bedragen. De bedragen dekken absoluut en in geen enkele mate het aangedane leed. Men kan het onrecht dat overlevenden is aangedaan nooit met een geldbedrag compenseren. Er is gezocht naar een vorm van tegemoetkoming die kon worden verzoend met de gerechtelijke regels in ons land. Maar ook bij slachtoffers van ongevallen, bij medische fouten en bij arbeidsongevallen gaat het bijna altijd uitsluitend over vaststelbare fysieke letsels.

Op de gang van zaken die daar toepasselijk was, konden we ons dus niet baseren. Psychische schade, ook al is die zeer reëel, is moeilijk aan te tonen, en na zoveel jaren is het moeilijk om een oorzakelijk verband te leggen tussen het actuele trauma en niet-bewijsbare feiten uit een verleden. Ook al is men daarvan overtuigd en wil men de geloofwaardigheid van de overlever erkennen, toch rijst de vraag hoe men dit in een getal moet uitdrukken. Er werd daar meerdere weken over gedebatteerd in de door het Parlement aangestelde commissie. Ook wij vroegen ons immers af hoe we dat moesten doen.

De vertrouwelijkheid van de procedure heeft bij heel veel slachtoffers verkeerdelijk het beeld gecreëerd van een vernieuwde sfeer van stilzwijgen en toedekken van het gepleegde onrecht. De geheimhoudingsplicht heeft louter betrekking op de naam van de dader, want wat we deden was een behandeling van verjaarde feiten of feiten met een inmiddels overleden dader. Juridisch was er geen schuldigverklaring van enige dader. Die zwijgplicht heeft dus een ethische fundering en ze belet een overlever niet te spreken over het misdrijf, over het aangedane leed, over de erkenning door de kerk, over de dading of de arbitrale uitspraak en over het bedrag van de verkregen compensatie. Enkel de naam van de dader mocht niet worden genoemd. Dat was om slachtoffers te beschermen, want er zou een juridische procedure tegen hen kunnen worden aangespannen indien ze een dader zouden beschuldigen die men volgens de maatschappelijke regels niet mag beschuldigen.

Wat heeft dit alles met mij gedaan?

Op de eerste plaats is mijn waardering voor de klokkenluiders, zoals de groep Mensenrechten in de Kerk, die er steeds is geweest, zeer sterk toegenomen. Dat wil niet zeggen dat ik het altijd eens ben met elke interventie en elke uitspraak,

maar ik heb nooit getwijfeld aan hun juiste intenties.

Op de tweede plaats kan ik zeggen dat het me heeft verrast dat we er toch in zijn geslaagd een beleid uit te tekenen dat door alle bisschoppen en religieuze oversten werd onderschreven, ook al was het eerlijk gezegd soms nodig om sommigen te herinneren aan wat ze hadden aanvaard en ondertekend.

Het is echter niet iedereen gegeven om steeds consequent te zijn in woord en daad.

Op de derde plaats ben ik, meer dan vroeger, beducht voor posities, organisaties en structuren waar onheuse machtsuitoefening ongestraft kan voortbestaan. Ik ben van mening dat de kerk hierover grondig moet nadenken. Er is nood aan iemand die de farizeeërs uit de tempel jaagt. De kerk heeft in haar pogingen om een wereldkerk te zijn en om eenduidige mondiale standpunten in te nemen in onze samenleving heel vaak de trein gemist om tijdig en gepast te reageren op zinvolle maatschappelijke ontwikkelingen. Keert ze nog wel voldoende terug naar de inspiratie van haar rebelse leider uit de beginjaren? Dat is ook de boodschap die ik aan de nieuwe aartsbisschop en de pauselijke nuntius heb meegegeven.

Op de vierde plaats heeft het contact met de overlevers me nog meer doen stilstaan bij allerlei vormen van verborgen verdriet en verdriet door onrecht. Het heeft bij mij heel wat gevoelens bovengehaald van boosheid, verontwaardiging, ontgoocheling, maar ook van betrokkenheid en verbondenheid. Het heeft me vooral, meer dan ik kan schrijven of zeggen, geleerd hoe belangrijk intense aanwezigheid, diepmenselijk medeleven en warme verbondenheid kunnen zijn. Die zijn overal in de samenleving een noodzakelijk ingrediënt. Praten, begrip en verbinding met anderen helpt bij een trauma. Het heeft me geleerd dat er maar één handboek van werkelijke waarde is in deze zaken: de overlevers die lijden aan herinneringen. Zeg hun niet dat ze redelijker moeten zijn, want dat maakt hen alleen nog eenzamer.

Mijn voorlaatste punt: heeft de kerk genoeg gedaan?

We zijn de eerste generatie die zoekt naar antwoorden. Wat tot nu toe door de kerk en de maatschappij is ondernomen, is niet perfect en absoluut niet genoeg. De cultuur van 'niet zien' is voorbij. Ondertussen is de samenleving hierin geëvolueerd, net als de kerk.

Het is een leerschool voor de samenleving dat het

trauma van seksueel misbruik levenslang met mensen meegaat.

In geen enkele andere democratie heeft de kerk zo intens samengewerkt met het Parlement. Op vraag van het Parlement is een arbitrage uitgewerkt, ook al was dat systeem niet voldoende. Dat is een alternatief systeem, omdat we niet zijn uitgegaan van bewijsbaarheid, maar van een voldoende graad van waarachtigheid, die slechts uitzonderlijk werd betwist.

In de juridische wereld gaat het echter om de feiten. Die feiten kan men overleven, maar de psychische terreur, het trauma, zit in iemands lijf. In die extrajuridische aanpak keken wij naar het morele luik dat van een diepere en hogere orde is. Het morele luik gaat over gedragsregels die mensen tegenover elkaar in acht moeten nemen, zoals respect en de ander niet als middel gebruiken. Misbruikt worden door een priester of een religieus, die gezien wordt als de vertegenwoordiger van God, tast iemand aan in alles waarin men gelooft en vertrouwt. Men kan ook niet meer bij die God terecht. Het gaat voor mij dus om hoogverraad.

Door de erkenning die eindelijk na zoveel jaren werd opgestart, eindigde voor de overlevers 'het vechten tegen'. Nu staan ze volledig oog in oog met de harde realiteit van wat hen vroeger is aangedaan, zoals na de moord op een kind de ruimte voor rouw bij ouders ook pas ontstaat op het moment dat de dader is veroordeeld. 'De strijd om te overleven' begint pas als 'de strijd tegen' is beslecht. Waar daders zijn overleden, is het voor de overlevers moeilijker om de voldoening van gerechtigheid te ervaren. De woede blijft zich ook richten tegen de kerk. Dat kan men hen niet kwalijk nemen.

Als laatste punt voor ik besluit, wil ik het hebben over wat minimaal nodig is.

Ten eerste, zoals er een verplichting bestaat om rookdetectors te plaatsen om brand te voorkomen, moeten er in alle organisaties die met kinderen werken waarschuwingslichten aanwezig zijn. Misbruik kan immers een hele tijd onder de radar blijven.

Verantwoordelijken moeten zich met een zekere regelmaat volgende vragen stellen. Zie je situaties in je organisatie waarin er te weinig afstand is in de omgang met jongeren? Zie je situaties die neigen naar fysiek, psychisch of seksueel grensoverschrijdend gedrag? Heb je een vermoeden van grensoverschrijdend gedrag? Heb je bij jezelf de neiging tot deze gedragsvormen gevoeld?

Ook wanneer niets te melden valt, kan een dergelijke bevraging bijdragen tot een groeiend bewustwordingsproces. Er is nood aan een moreel kompas. Dat is een van de vele afspraken in de brochure *Van taboe naar preventie*, die in 2014 in alle kerkelijke organisaties is verspreid. In deze documenten is ook vermeld dat de kerk niets zal nalaten om al wie zulke misdaden heeft begaan, voor het gerecht te brengen. In die brochure is ook een informatiefolder voor ouders afgedrukt om tijdig signalen van inbreuken op de integriteit van kinderen te onderkennen en hoe ze daar adequaat mee kunnen omgaan. De informatiefolder voor ouders werd door een schrijfster van kinderboeken ook herwerkt in een verhaal voor kinderen, om kinderen te helpen om zo iets tijdig te melden aan hun ouders. Gisteren stond trouwens in een artikel in *De Standaard* dat kinderen vaak niet de taal hebben om erover te praten. Er is dus een verhaal voor kinderen geschreven dat hen kan helpen om iets tijdig aan hun ouders te vertellen.

Met deze folders gericht op de bevolking wilden we situaties voorkomen van 'we hebben het niet gezien' of 'we wisten niet wat we eraan kunnen doen'.

Ten tweede is er nood aan educatieve programma's in het onderwijs, zoals dat in Hongkong voor 12-jarige kinderen verplicht is, waar aan kinderen wordt geleerd wat inbreuken op integriteit zijn. Bessel van der Kolk vermeldt in zijn boek *Traumasporen* dat een op de vijf Amerikanen seksueel is misbruikt als kind.

Ten derde is er nood aan een landelijk meldpunt voor alle grensoverschrijdend gedrag, waar men niet alleen met een melding terecht kan, maar dat zelf ook de contacten legt voor de verdere aanpak en begeleiding. Dat is wat we de voorbije jaren met de opvangpunten hebben beoogd.

Ten vierde, zoals Europa ooit met de lidstaten heeft afgesproken dat er gewerkt zou worden aan een wetgeving betreffende de patiëntenrechten, zou er ook een Europees beleid inzake preventie van seksueel grensoverschrijdend gedrag moeten zijn, maar België mag daarop niet wachten.

Ten vijfde, volgens mij moet de structuur en de werking van de wereldkerk verder fundamenteel veranderen, en vooral de omgang met de machtsstructuur. Men kan in een problematiek als deze, die het land zo beroert, niet wachten op een uitspraak of beslissing van Rome. De Belgische kerk moet zelf met voldoende slagkracht optreden en niet wachten op een mondiaal beleid.

Ten zesde, voor de overlevenden van misdrijven moet al het mogelijke worden gedaan om het onrecht uit

het verleden om te zetten in een recht voor de toekomst. Het was vechten voor mensen die geen rechten meer hadden. Via justitie hadden zij geen uitwegen meer. Men was blij dat men voor die overlevenden toch via een dading iets kon doen. Met de huidige inzichten beseffen we echter dat er meer nodig is, namelijk aandacht, hulpverlening en blijvende erkenning.

Er wordt nagedacht over de terugbetaling van psychotherapeutische begeleiding, niet levenslang, zoals in de media wordt bepleit, maar zo lang dat nodig is. Veerkracht helpen opbouwen, doet men niet door levenslange therapie, maar door mensen terug in hun kracht te zetten. Dat sluit niet uit dat het herstellen van evenwicht zeer lang kan duren. Een trauma komt op allerlei momenten terug: een priester zien, Sinterklaas die zijn hand op de schouder legt, een klok die luidt... Herstellen kost tijd. Ook na een hele tijd kan er opnieuw psychologische ondersteuning nodig zijn. Kunnen terugvallen op anderen en op professionals is cruciaal. Door de sfeer van stilzwijgen, die was opgelegd door daders en door de cultuur, was dat net een van de grootste problemen in onze samenleving.

Er is ook nood aan zelfhulpgroepen die over een budget beschikken om hun werking te ondersteunen. Lotgenotencontact is een waardevolle aanvulling bij de professionele ondersteuning.

Ten slotte is er een vorm van herinneringseducatie nodig. Gedenkplaatsen en herdenkingsmomenten kunnen overlevenden helpen hun verhaal te vertellen. Het boek over die donkere periode van de kerk mag nooit, maar dan ook nooit, worden dichtgeslagen.

Een algemeen erkende jaarlijkse herdenkingsdag, waarop men aan alle kerkelijke gebouwen een spandoek hangt met het opschrift 'nooit meer misbruik', en waar ontmoetingsmomenten voor slachtoffers worden georganiseerd, zou een van de vele vormen van erkenning kunnen zijn. Ook deze parlementaire commissie vind ik een vorm van erkenning.

Ik kom tot mijn besluit. Ik wil me niet laten leiden door woede en frustratie over de kerk, ook al voel ik die, maar wel door de waarheid. De waarheid is voor mij het onvoorstelbare onrecht, dat niet door de kerk, maar door daders die tot de kerk behoren, is aangericht en mee verzwegen is door velen die niet in rechte zijn opgetreden. Ik keur geen organisatie af, maar wel zeer formeel het misdadige gedrag van bepaalde bedienaren. Zich denigrerend uitlaten over een bepaalde groep, organisatie of de kerk is discriminerend en voor mij

in strijd met fundamentele ethische waarden. Al die boosheid vermeerderen en versterken, helpt niet, maar die boosheid erkennen wel. Boosheid met boosheid beantwoorden is voor mij niet de oplossing, maar wel werken aan verbinding. Een houding van oog om oog maakt de hele wereld blind, schreef Gandhi. Ik pleit dan ook voor minder polarisatie en voor meer solidariteit.

Er is nood aan een vernieuwde, open dialoog met de overlevenden van het misbruik en hun vertegenwoordigers om te zoeken wat er in het beleid heeft ontbroken om tot herstel en een nieuw leven te kunnen komen. Er is veiligheid nodig om die weg te op te kunnen gaan. Er is moed en sereniteit nodig om als overheid en als kerk het negatieve daar te laten. Daarmee heb ik het niet over de negatieve gevoelens van de overlevenden, waarvoor er alle begrip en meevoelen moet zijn. Enkel in de sereniteit van het luisteren, waarin veiligheid en erkenning wordt gegeven aan het niet gelengde leed en in het delen van de morele verontwaardiging omtrent het misdadige gedrag komen we tot oplossingen en is er een andere toekomst voor die mensen en voor de samenleving mogelijk.

Ik dank u voor het lange luisteren.

De **voorzitster**: Bedankt, ik geef nu het woord aan meester Coigniez.

Vincent Coigniez: Bedankt, mevrouw de voorzitter. Ik ben Vincent Coigniez, een advocaat uit Leuven. Ik heb niets met de kerk te maken en bekleed er ook geen enkele functie. De reden waarvoor men mij gevraagd heeft, is dat ik in de periode van 2012 tot 2016 de dossiers van de Arbitragekamer heb behandeld als raadsman van Dignity. Ik heb enkel die dossiers behandeld waarin het slachtoffer ook werd bijgestaan door een advocaat. Ik kan dus niets zeggen over de andere dossiers en over de opvangpunten.

De tweede reden is dat ik het spijtig vind dat men dat centrum heeft opgedoekt. Ik meen dat. Dat zal binnen enkele ogenblikken ook duidelijk worden. Misschien ben ik de enige die dat zegt, maar dat centrum was een creatieve, wonderbaarlijke instelling die veel heeft gerealiseerd en veel verzoeningen tot stand heeft gebracht.

Er is al veel gezegd over arbitrage, dus ik zal het niet te moeilijk maken. Het gaat over verjaarde feiten. Dat houdt in dat slachtoffers geen genoegdoening of compensatie kunnen vinden voor een rechtbank. Dat is uitgesloten. Het enige wat men kan doen, is een vorm van arbitrage. Dat is een privérechtbank die voorzien is in het Gerechtelijk Wetboek. Dat is ook wat het

Parlement in 2011 heeft gesuggereerd aan de kerk: meewerken aan een vorm van arbitrage, een private rechtbank. Men heeft dat ook gedaan vanuit een morele verantwoordelijkheid.

Het Parlement heeft een comité samengesteld en de kerk heeft ook enkele personen mogen voordragen. Het comité bestond uit zes personen: Paul Martens, gewezen voorzitter van het Grondwettelijk Hof, Herman Verbist, advocaat en leraar in Gent, gespecialiseerd in arbitrage, Sophie Stijns, hoogleraar in Leuven, gespecialiseerd in verbintenissenrecht, Etienne Montero van de Universiteit van Namen, Manu Keirse, die ik niet hoef voor te stellen, en de inmiddels overleden Franstalige advocaat Jean-Jacques Masquelin.

Zij zijn begonnen met een blanco blad, omdat er niets was. Door de verjaring zat men immers buiten het recht. Hoe gaat men dan te werk? Er waren toch enkele obstakels die men moest overwinnen. Stel dat men in de arbitrage de verjaring terzijde kan schuiven, dan zijn er toch nog hordes te nemen voor de behandeling.

De eerste horde is het bewijs. De regels van het bewijs blijven immers dezelfde. Indien men iets wil verkrijgen voor een rechtbank of voor een arbitraal college, dan moet men een fout, de schade en het oorzakelijke verband tussen die twee aantonen. Dat is voor slachtoffers waarvan de feiten van 30,40 of 50 jaar geleden dateren een onmogelijke opdracht. Er is geen strafdossier, de getuigen en dader zijn overleden, de instelling waar zij hun jeugd doorbrachten, bestaat niet meer... Het is een onmogelijke opdracht. Ook qua schade kunnen zij niets bewijzen. Zij hebben geen stukken bijgehouden of eventuele andere elementen die ze zouden kunnen aanbrengen. Dat is dus zeer moeilijk.

Ook het oorzakelijke verband, waar men niet vaak over spreekt, aantonen is veel moeilijker dan men zou denken. Men moet kunnen aantonen dat er geen schade zou zijn indien de fout zich niet zou hebben voorgedaan. In gevallen van misbruik – zo blijkt ook de getuigenissen die ik heb gelezen – bevonden die jongeren zich in problematische toestanden. Er was dikwijls sprake van pestgedrag of een problematische thuissituatie. Er zijn vele mogelijke oorzaken en juridisch gezien is dat een probleem.

Hoe heeft men dat opgelost met dat comité van zes, waarvoor ik veel respect heb: ten eerste heeft men het bewijs van de fout laten varen. Men is vertrokken vanuit de idee van een hoge graad van waarschijnlijkheid die geen gereede twijfel toelaat. In de praktijk kwam het erop neer dat de mensen hun verhaal mochten vertellen en als het geloofwaardig

was, dan was het voor ons duidelijk en bewezen.

Hoe gaat men met de schade om? Daar komen de categorieën op de proppen, waarover al enkele vragen werden gesteld.

De toelichtende nota's van het reglement geven aan dat het comité van zes zich heeft geïnspireerd op het toenmalige Strafwetboek, in casu de wet waarop de rechtbanken zich baseren als ze recht moeten spreken over niet-verjaarde feiten. Men deed dat omdat men geen onderscheid kan maken tussen slachtoffers van verjaarde feiten en slachtoffers van niet-verjaarde feiten.

Vandaar gebruikte men de volgende categorieën: categorie 1, aanranding van de eerbaarheid zonder geweld, categorie 2, aanranding van de eerbaarheid met geweld, categorie 3, aanranding met penetratie en categorie 4, zeer erge gevallen qua leeftijd, duur enzovoort. Tegenover die categorieën heeft men vorken van bedragen geplaatst, geen vaste bedragen. Zo'n vork besloeg bijvoorbeeld een bedrag van 2.500 euro tot 5.000 euro. Dat zijn inderdaad bescheiden bedragen. Ik ben het daarmee volledig eens. Hoe is men daartoe gekomen? Men heeft experts aan het werk gezet en zij hebben de nationale rechtspraak van de periode 1998-2011 onderzocht op het vlak van de grootte van de toegekende schadevergoedingen voor morele schade. Die bedragen hebben zij vervolgens een beetje verhoogd.

De rechtvaardiging voor deze werkwijze is dat de gesprekspartner niet de dader is, maar een vertegenwoordiger van de kerk, zijnde Dignity die het morele leed wil erkennen. Dan is men er echter nog niet. Als men een zaak aanspant voor arbitrage, dient men de regels te volgen en die zijn niet veranderd. In het gerechtelijk recht maakt men gebruik van een dagvaarding of een verzoekschrift. Daarvoor is toch enige juridische kennis vereist. Voor de arbitrage waarvoor een opdrachtverklaring vereist is, is dat ook niet zo evident. Men kan ook niet aan de slachtoffers vragen mee te gaan in zulke discussies.

Men heeft dus geopteerd om het allemaal eenvoudig, sleutel-op-de-deur, te maken met een formulier dat men kan downloaden van het internet en waar alles in staat: wie bent u, hebt u een raadsman of niet, wat is er voorgevallen...? U moet dat maar eens lezen. Het is zeer goed opgesteld. Ook als er een akkoord is, is de tekst van het proces-verbaal van verzoening voorbereid door de groep van zes.

Met andere woorden, de hele administratieve keten is voorbereid.

De groep van zes was het eens over dat pakket, maar dan is er nog een probleem. Met moest namelijk nog een partij hebben om mee te spreken. In dit geval was dat problematisch, omdat de daders, de eigenlijke criminelen, zich verantwoord zouden moeten hebben voor de rechter. Daar twijfelt volgens mij niemand aan. De meeste daders zijn er echter niet meer, waardoor de poort normaal gezien gesloten is.

De kerk heeft aangeboden om haar morele verantwoordelijkheid op te nemen, maar de kerk kon niet als tegenpartij optreden, aangezien ze geen rechtspersoonlijkheid heeft. De kerk is – ik wist dat ook niet – een multinational, bij wijze van spreken, en zeer raar georganiseerd. In een bisdom is de bisschop de baas. In dat bisdom hebben priesters een zeer grote autonomie in hun parochies. De congregaties en de ordes vallen echter niet onder de jurisdictie van de bisschoppen. De jezuïeten, de norbertijnen, de zwartzusters en tal van andere ordes en congregaties zijn onderworpen aan hun eigen oversten. Het is dus ingewikkeld. Vanuit die vaststelling, namelijk de veelheid aan partijen in een fragmentair landschap, ieder met zijn eigen autonomie en eigen regels, vroeg men zich af hoe men de arbitrage kon organiseren.

Bisschop Bonny van Antwerpen en bisschop Harpigny van Doornik zijn dan op het idee gekomen om een stichting van openbaar nut, Dignity, te creëren om alle bisschoppen, congregaties, ordes en wat er ook bestaat aan christelijke geestelijkheid in België te vertegenwoordigen opdat er één persoon zou zijn. Alle bisschoppen, congregaties en ordes waren het eens met dat idee en hebben bevoegdheden gegeven aan Dignity, waarvoor ik ben opgetreden.

Ten eerste vroegen ze Dignity het arbitrage dossier samen te stellen. Dignity had de bevoegdheid om op te treden op de zitting en de kerk 'te verbinden' en Dignity zou dat ook uitvoeren. De betaalde bedragen werden dan gerecupereerd van de instelling of de congregatie waar de betrokken dader toe behoorde. De daders zelf waren immers vaak al overleden. Dat was dus in het kort het systeem.

Het reglement, de toelichting en alle modellen werden voorgelegd aan het Parlement, dat deze unaniem heeft goedgekeurd. Daar mag u fier op zijn. Dat centrum voor arbitrage moest wel nog worden opgericht en daarvoor heeft men een Wetenschappelijk Comité samengesteld. Dat was communautair mooi evenwichtig samengesteld, met twee Franstaligen en twee Nederlandstaligen, van verschillende gezindheden, twee aangeduid

door de kerk en twee door het Parlement.

De leden van dat comité waren Sophie Stijns, Etienne Montero, Paul Martens en Herman Verbist. Hun taak bestond erin dat centrum voor arbitrage te doen werken. Er moesten zeven onafhankelijke arbiters worden aangeduid. Die moesten daarvoor ook een verklaring ondertekenen. Er waren drie types arbiters. Er waren drie juristen, twee artsen, pediaters of psychiaters, en twee mensen uit de zorgsector. Die zeven hebben alle zittingen voorgezeten. Per zitting waren er telkens drie arbiters: een jurist, een arts en een criminoloog of victimoloog uit de welzijnssector.

Hoe verliepen de zittingen? Ik zal hier slechts kort op ingaan om overlapping met de uiteenzetting van professor Lombaerts daarnet te vermijden. De zittingen verliepen, in tegenstelling tot wat men daarover schrijft of zegt, helemaal niet op een drafje. Die duurden best lang.

Aan het einde van de zittingen waarin ik overigens niet veel zei, was ik het meest vermoeid als advocaat. Men begon de zitting met een algemene verwelkoming. Dat duurde vrij lang en dat was bedoeld om de mensen op hun gemak te stellen. De zittingen vonden namelijk plaats in het statige gebouw van de Koning Boudewijnstichting, gelegen achter het Koninklijk Paleis. De mensen waren dan ook vaak wat onder de indruk.

In tegenstelling tot in een gewone rechtbank, werden de drie arbiters voorgesteld. Er werd uitgelegd wat hun professionele achtergrond was. Bijvoorbeeld: "Ik ben Alex Arts, gewezen voorzitter van het Grondwettelijk Hof", enzovoorts. Er werd ook uitgelegd dat Dignity niet de dader vertegenwoordigde, maar dat het een orgaan was dat de kerk vertegenwoordigde. Vervolgens richtte men het woord tot het slachtoffer. Wat professor Lombaerts daarover heeft gezegd, kan ik alleen maar beamen. Men zei aan de slachtoffers dat hun komst van veel moed getuigde, dat ze vrij waren om te zeggen wat ze wilden en dat ze alle tijd kregen om hun verhaal te doen. Daarna kreeg het slachtoffer het woord. Al die tijd zei ik niets.

Het viel mij op dat de meeste slachtoffers voor de eerste keer hun verhaal deden, na tientallen jaren gezwezen te hebben. Soms wist zelfs hun nabije familie er niets over. De meerderheid verbrak het stilzwijgen en in het algemeen verliep dat zeer emotioneel. Sommigen deden vlot hun verhaal. Onder de slachtoffers waren er managers die bedrijven leiden, maar ook gebroken mensen die een onsamenhangend verhaal met tegenstrijdigheden vertelden, en daar had ik aanvankelijk moeite mee. Ik meende immers dat zij zichzelf tegenspraken, maar ik heb geleerd dat het

normaal is dat slachtoffers van misbruik dat doen.

Dat duurde, met lange periodes van stilte en af en toe ook tranen, soms wel een uur, wat bijzonder lang is. De slachtoffers werden ook nooit onderbroken. Daarna werd het woord verleend aan Dignity, in de persoon van monseigneur Cosijns. Hij kreeg dikwijls de volle laag als vertegenwoordiger van de kerk. Hij draagt ook het kruisje.

Ook Luc Vervliet, een leek die werkt voor de Bisschoppenconferentie, en voor de Franstaligen Micheline Cara vertegenwoordigden Dignity. Ik kan hun tussenkomsten niet samenvatten, aangezien elke casus anders was, maar dat was niet na twee seconden voorbij. Het duurde veel minder lang dan de spreektijd van het slachtoffer, maar in grote lijnen gaven zij aan geluisterd te hebben en dat het verhaal hen had aangegrepen. Zij pikten ook in op wat het slachtoffer verteld had, waaruit bleek dat ze zeer goed geluisterd hadden.

De arbiters zelf stelden niet zoveel vragen. Wanneer het slachtoffer zijn relaas had gedaan, viel het mij op dat zij wel vragen stelden vanuit hun professionele achtergrond. Vooral bij de artsen en criminologen viel dat op. De vertegenwoordiger van Dignity zei dat wat hen overkomen erg was, dat het niet had mogen gebeuren en dat het ingaat tegen alles waar de kerk voor staat. Zij gaven aan de dader gevonden te hebben, maar dat hij overleden was. Indien de dader nog leefde, gaven zij aan hem met de feiten geconfronteerd te hebben, maar dat hij die ontkende of minimaliseerde. Men verklaarde echter zo onder de indruk te zijn van het verhaal dat zij het slachtoffer geloofden.

Men deed dat ook in dossiers waarover we eigenlijk helemaal niets hadden. Ik ben vaak naar de zitting gegaan met een leeg dossier. Er zat alleen een inlichtingenblad in met de geboorteplaats, de plaats van wijding, de plek waar de dader had lesgegeven en de melding of hij nog leefde. In veel gevallen was er weinig info. Soms waren er wat medische attesten, indien er een raadsman was, maar die dossiers waren dun en fragmentarisch. Daarover beschikten wij. Op basis van wat daar verteld werd, gaf Dignity aan hen te geloven. Ik kwam daar niet in tussen. Na het arbitraal college namen de drie arbiters de zaak in beraad, waarop wij naar buiten moesten gaan, ik en monseigneur Cosijns aan de ene kant en het slachtoffer met zijn raadsman aan de andere kant. Na 15 à 20 minuten werden wij naar binnen geroepen. Dan nam een van de arbiters, meestal de heer Arts, het woord.

Hij zei dan dat ze onder de indruk waren van het

verhaal, dat ze het moedig vonden om te komen getuigen en dat zij en de kerk er geloof aan hechtten. Zij gaven aan een systeem van categorieën te moeten hanteren, hoewel dat oneerbiedig was. Men verbond er dan een categorie aan en noemde ook een bedrag.

Dignity heeft nooit over een categorie onderhandeld. Dignity heeft na het horen van het slachtoffer nooit gepleit voor een bepaalde categorie. Dignity heeft nooit het voorgestelde bedrag van het arbitraal college betwist. Meestal zeiden wij en de meeste slachtoffers dat we ermee akkoord gingen. In een paar gevallen stuurde de advocaat van het slachtoffer aan op een hogere categorie of een hoger bedrag. Het is wat gênant om over categorieën en de grootte van het bedrag te discussiëren in het bijzijn van slachtoffers. Mijn confrater en ik beslisten dan om naar buiten te gaan. Ik zal niet zeggen dat het een *tapijtdiscussie* was, maar in feite kwam het daar wel op neer. Ik wilde niet afwijken van categorieën. Mijn standpunt was dat het arbitraal college iets had voorgesteld en dat we het ene slachtoffer niet beter mochten behandelen dan het andere. Ik heb af en toe wel een kleine toegeving gedaan. Dat ging dan over enkele honderden euro, wat echt niet veel is, maar het was ons wel gelukt – en dat is ook een pluim voor de advocaat van het slachtoffer – om een akkoord te bereiken. Vervolgens gingen we naar binnen om te melden dat we een akkoord hadden over het bedrag.

Dan veranderde de sfeer helemaal. Waar de sfeer aanvankelijk ijsig en soms wat vijandig was, sloeg die om. De slachtoffers – weliswaar niet alle slachtoffers – waren zichtbaar opgelucht. Sommigen heb ik begeleid naar het station. Er waren twee slachtoffers die hun advocaat hadden ontlast. Ik heb toen voorgesteld om met hen mee naar binnen te gaan, maar zonder zelf het woord te nemen, om de wapengelijkheid niet te verstoren. Achteraf ben ik met die twee slachtoffers naar het station gegaan, aangezien ik zelf de trein nam om naar de zittingen te gaan. Ik heb met hen normale gesprekken kunnen voeren, over koetjes en kalfjes, en dat heeft echt indruk op mij gemaakt.

Er waren echter ook ontevreden slachtoffers, maar dat was een minderheid. Er waren er zelfs die geen hand wilden geven en die vonden dat het bedrag te laag was, waarna ze naar buiten gingen.

J'ai fait une partie de mes études à l'ULB et par respect pour les francophones dans la salle, je vais continuer mon exposé en français. Je suis néerlandophone de langue maternelle mais je vais faire de mon mieux.

Qu'est-ce que je retiens de l'expérience du Centre

d'arbitrage? J'en tire deux conclusions. La première est que c'est tout de même un système magnifique. Durant ma carrière, j'ai plaidé devant des justices de paix et toutes sortes de tribunaux; devant les cours d'appel, la Cour constitutionnelle, des conseils disciplinaires, etc., des arbitrages mais je n'ai jamais vu ce que j'ai vécu au Centre d'arbitrage. Je n'ai jamais vu ça: un forum où on a pris le temps, où on a donné une voix aux victimes. Une heure pendant laquelle on a écouté la victime, mais vraiment écouté, où on a reconnu ce qui est arrivé et exprimé des excuses. C'est du jamais vu. Dans les tribunaux, ça ne se passe pas ainsi. On plaide devant les tribunaux, l'affaire est mise en délibéré et il y a un jugement. Le prévenu est condamné, la partie civile obtient des dommages et intérêts, point à la ligne. Et le rôle de l'avocat pour la partie civile c'est: est-ce que le prévenu a payé à ma cliente ce qu'il devait payer? C'est tout.

Mais tout le processus qui suit par après, pas d'attention. C'est une chose dont j'ai pris conscience lors des affaires portées devant le Centre d'arbitrage. C'est ce que le Centre d'arbitrage a rendu possible. C'est très novateur, parce que ça n'existait pas dans notre pays. Et en cela, c'est un peu dommage – même si c'était prévu par la loi, par la décision parlementaire – que le Centre d'arbitrage ait fermé ses portes.

C'était initialement prévu, si je ne m'abuse, fin octobre 2013 puis on a prolongé d'un an ou deux mais ça c'était à cause de l'opération Calice, parce que certaines parties civiles ont porté plainte devant le juge d'instruction de Bruxelles et devant le Centre d'arbitrage qui ne peut prendre connaissance que des cas prescrits. L'avocat des parties civiles soutenait devant les tribunaux la thèse selon laquelle l'affaire n'était pas prescrite et défendait la thèse inverse devant le Centre d'arbitrage. Il disait le contraire, ce n'est pas possible.

Au centre d'arbitrage, on a mis de côté ces affaires-là en attendant une décision sur le fond mais ça tardait à venir, ça tardait, ça tardait. La chambre permanente d'arbitrage, donc les fameux sept, exerçait un peu de pression sur Dignity et sur l'avocat des victimes: "Il faut que ça avance". Et puis – je m'en souviens encore très bien – je me suis concerté avec Luc Vervliet – c'est le laïc qui travaille pour la Conférence des évêques – c'est un juriste aussi. Ensemble, nous avons imaginé la solution suivante: on va traiter ces affaires, on ne va rien changer sauf l'introduction de deux conditions, une condition suspensive et une condition résolutoire (*ontbindende voorwaarde*), le terme technique m'échappe – c'est-à-dire que lorsque le tribunal du fond a établi la prescription, la transaction entre en vigueur. Si par contre, le

tribunal du fond vient à la conclusion qu'il n'y a pas prescription, la transaction est réputée non écrite. C'est ça qu'on a inventé mais dans le Centre d'arbitrage, on est quand même cadenassé, menotté, on ne peut rien faire. Tout est contrôlé par le comité scientifique dont je vous ai parlé tout à l'heure. Avec cette solution, l'avocat qui représentait les victimes et moi-même, nous avons présenté cette solution à M. Arts. Et je le vois encore, qui dit: "Pour moi, c'est bon, c'est OK". Il a présenté cette solution, qu'on appelait le protocole – ainsi, vous comprenez pourquoi il y avait une transaction de conciliation et un protocole. La chambre permanente et le comité scientifique ont entériné cette solution.

C'est ce qui explique pourquoi ces affaires disputées ont pu être traitées, c'est ce qui explique aussi que certaines victimes ne sont pas encore indemnisées. Parce que si la prescription n'est pas établie, le montant est réservé mais Dignity ne peut pas payer. Il faut d'abord être certain, c'est le règlement. C'est le règlement que le Parlement a adopté, il faut que la prescription soit acquise.

C'est la raison pour laquelle des affaires sont encore pendantes.

Je vais conclure. La deuxième observation que je me permets de faire en mon nom personnel, c'est qu'en relisant le rapport de votre Parlement en 2011, le Centre d'arbitrage était quelque chose de très novateur, de très spécial. Et on l'a fait pour l'Église, pour les abus sexuels sur mineurs dans l'Église qui, il faut le reconnaître, étaient un fléau. Les auteurs de ces faits criminels ne constituent, bien entendu, qu'une minorité mais ils ont tout de même fait beaucoup de victimes. C'est un fait. Et le Parlement, à l'époque, s'en est rendu compte et a fait des propositions.

Les recommandations du Parlement contiennent l'observation suivante: "La même organisation arbitrale pourra également être chargée d'arbitrer les litiges entre des victimes et des organisations autres que les autorités ecclésiastiques en dehors de l'Église". Pour moi, je ne parle pas ici pour l'Église, mais indépendamment, en tant qu'avocat, ça me gêne tout de même un petit peu. Il y a beaucoup de personnes, de jeunes, qui ont passé leur jeunesse, pas dans des institutions catholiques mais ailleurs, et ont été victimes eux aussi. Et qu'est-ce qu'on a fait pour ces victimes-là? Qu'est-ce qu'on a fait? C'est un peu dommage, je pense que c'est dommage que ces jeunes – qui sont maintenant majeurs et ont maintenant 50, 60 ans – aient apparemment été oubliés. C'est une observation purement philosophique de ma part.

Je vous remercie pour votre attention.

De voorzitter: Dank u, meester Coigniez. Ik geef nu graag het woord aan monseigneur Cosijns.

Herman Cosijns: Geachte voorzitter, geachte leden van de commissie, ik ben geboren op de taalgrens. Daarom zal ik eerst een klein hoofdstuk in het Frans brengen. Vervolgens zal ik overschakelen naar het Nederlands.

La première partie de mon intervention concerne quelques chiffres de l'arbitrage. Vous avez déjà les chiffres des Points de contact, vous savez que là, il y a eu 686 signalements aux Points de contacts. Sur tous ces dossiers, 283 ont reçu une compensation. Je voudrais maintenant mentionner quelques données du Centre d'arbitrage. À la fin des demandes – donc le 31 octobre 2012 –, 628 requêtes étaient parvenues à l'arbitrage. L'arbitrage a évidemment fonctionné pour tout le pays.

Quelques données sur les demandeurs. Sur les 628 requêtes, 493 étaient des hommes et 135, des femmes, soit 80 % d'hommes et 20 % de femmes. Il y a eu 449 requêtes néerlandophones, 178 requêtes francophones et 1 requête germanophone. L'âge des demandeurs se situe principalement entre 50 et 80 ans. Sur les 628 rapports, 507 ont reçu une compensation. 121 n'ont pas reçu de compensation. Quelle en est la raison? Pourquoi n'ont-ils pas reçu de compensation? 9 ont renoncé d'eux-mêmes à leur demande; 28 dossiers n'impliquaient pas de prêtre ou de religieux; 12 n'ont pas répondu à l'appel pour venir à l'arbitrage; 6 rapports sont arrivés hors délai; 8 demandeurs sont décédés au cours de la procédure; 43 ont obtenu ailleurs une réparation, principalement dans les Points de contact de l'Église. Pour quelle raison? Parce que certains trouvaient le temps trop long. Les dossiers devaient être introduits avant le 31 octobre 2012 et les derniers ont été invités en 2016. Entretemps, la plupart de ces 43 personnes se sont adressées aux Points de contact de l'Église. Dans 9 cas, il ne s'agissait pas de victimes d'abus sexuels. Les 10 autres, c'est pour diverses raisons. Certains avaient introduit deux dossiers, et tout ça.

Sur les 507 personnes qui se sont présentées devant le Comité d'arbitrage, 98 étaient accompagnées d'un avocat, d'après ce que m'a dit maître Coigniez, c'est 20 %.

Si le demandeur était accompagné – on l'a déjà dit –, Dignity avait aussi un avocat. Parmi les demandeurs, 30 % étaient accompagnés d'un membre de la famille ou d'une personne accompagnatrice. Donc, plus de 50 % n'étaient pas seuls et 47 % sont venus seuls.

Un total de 482 victimes ont signé un procès-verbal de règlement à l'amiable, 22 victimes, on l'a dit, ont signé ce protocole *ad hoc*, spécial, parce qu'on devait attendre la prescription et 3 victimes sont allées en arbitrage. Au total, 482 + 22 + 3, ça fait 507 qui ont signé un règlement à l'amiable. Pour les auteurs, on n'a pas beaucoup d'informations. On sait que sur les 628 dossiers, il y avait 512 auteurs présumés qui étaient déjà décédés, donc 512 sur 628. Il restait donc 116 abuseurs présumés qui étaient encore en vie.

Dat was het eerste van mijn vier punten. Ik kom nu tot het tweede punt.

Op het einde van de ontmoeting stelden vele slachtoffers de vraag wat de kerk doet om misbruik te voorkomen. Een van de grote bekommernissen van de slachtoffers was dat het misbruik zich niet meer zou herhalen, noch in de kerk, noch in de samenleving. Ik kon dan antwoorden dat wij inderdaad waren ingegaan op de arbitrage en dat wij tien meld- en opvangpunten hadden opgericht, in elk bisdom één, en één voor de Vlaamse religieuzen en één voor de Franstalige religieuzen.

Ik heb ook uitgelegd dat wij samen met professor Keirse een document hadden opgesteld, genaamd *Verborgene verdriet*, in het Frans *Souffrance cachée*. Dit werd in heel België uitgedeeld en alle kerken en priesters hebben dat ontvangen. Die brochure omvat een globale aanpak, een erkenning van de zwaarte van de criminele feiten, de aanvaarding van de arbitrage en de melding van de komst van tien opvangpunten en preventie. Dat was een eerste stap.

Daarna hebben wij met *Van taboe naar preventie / Du tabou à la prévention* een tweede brochure over de globale visie op het beleid van de kerk rond seksueel misbruik uitgebracht. Professor Keirse heeft daar al veel over gezegd, maar ik wil de kernthema's toch nog even aanduiden: het omgaan met macht en vermijden van onaantastbare posities; het screenen en vormen van kandidaten voor pastorale taken, inclusief de nood aan een bewijs van goed gedrag en zeden; aanwijzingen voor het verplicht melden van misbruik door alle medewerkers; de omgang met vertrouwelijkheid, met nadruk op de plicht om mensen in gevaar te beschermen; manieren om de slachtoffers te ondersteunen en de begeleiding van voormalige daders.

De derde brochure ging over de gedragscode. Voor iedereen die professioneel of vrijwillig voor de kerk werkt, werd de gedragscode geschreven. Zij hebben die allemaal ontvangen, en voor aanvaarding ondertekend. Deze gedragscode is

een uitvloeisel van de andere beleidsteksten.

Van al wie omgaat met kinderen en jongeren in de kerk verwachten de bisschoppen en de hogere oversten dat zij deze gedragscode kennen en eerbiedigen. Hij betreft het melden van misbruik, het respecteren van leef- en werkregels, het aansporen tot voldoende en voortdurende waakzaamheid en het aanbieden en volgen van vorming.

Een volgend punt betreft het beleid ten opzichte van de dader. Wat de bestraffing en schorsing van de daders betreft, vermits 512 van hen reeds overleden waren, ging het alleen om de 100 nog levende daders. Daders of vermeende daders mogen nergens in een functie terechtkomen waar hun optreden kan ergeren of kwetsen. Daarnaast moet er ook zorg zijn voor de menselijke ondersteuning en vakkundige begeleiding van de dader.

Om over de naleving in afzonderlijke situaties te waken, laten de bisschoppen daarom hun beslissingen qua zorgvuldigheid beoordelen door een Raad van Toezicht, een Franstalige en een Nederlandstalige Raad. Die bestaat uit diverse professionele en maatschappelijke competenties, zonder kerkelijk verband. De beoordeling van de Raad houdt rekening met het burgerlijk en het kerkelijk recht en met beide genoemde beleidsteksten. De Raad kan ook adviezen aan de oversten en bisschoppen formuleren.

Een ander punt betreft de screening van kandidaat-priesters. De integrale en permanente screeningsperiode om priester te worden zelf duurt acht jaar: een jaar propedeuse, twee jaar filosofie, drie jaar theologie en twee jaar stage. Dat curriculum omvat gesprekken met een psycholoog, een psychiater en een seksuoloog. Via een afgesproken en transparante procedure stroomt op deontologisch correcte manier informatie uit deze gesprekken door naar de president van het seminarie, die deze met verantwoordelijkheid en op gepaste wijze hanteert.

Meermaals per vormingsjaar vinden er gesprekken en conferenties over het celibaat, grensoverschrijdend gedrag en zo meer plaats.

We hebben als kerk ook heel wat inspanningen gedaan voor de preventie.

Tussen 2012 en 2022 werden verplichte studiedagen gehouden met alle mensen die betrokken zijn bij de kerk, om grensoverschrijdend gedrag te herkennen en te voorkomen, met verplichte deelname voor alle medewerkers. Die studiedagen vonden plaats zowel in de religieuze

congregaties als in de bisdommen. Alleen al in de acht Belgische bisdommen vonden meer dan 60 studiedagen plaats waarop dit thema aan bod kwam en waarop experts en slachtoffers als sprekers werden uitgenodigd. Toen ik dit vertelde aan de slachtoffers, waren zij meestal tevreden.

Ten slotte, hoe kijk ik achteraf naar deze arbitrage? De arbitragecommissie en Dignity hebben gedaan wat de bijzondere parlementaire commissie, de voorgaande commissie van 2010-2011, gevraagd heeft. Dat is mijn diepe overtuiging. Volgens de conclusies van die commissie heeft de kerk zeker gedaan wat er van haar verwacht werd. Arbitrage was een vorm van waarheidscommissie voor verjaarde feiten, die niet alle problemen oplost, maar die de slachtoffers een belangrijke vorm van erkenning gaf waar ze al jaren naar op zoek waren. Niet voor iedereen hetzelfde, maar individueel en geval per geval.

Dit werd ook door mevrouw Lalieux, de voorzitter van de vorige parlementaire commissie, met zoveel woorden gezegd op de slotsessie op 25 april 2017 of 10 mei 2017. Na de beslissing van de arbitrage hebben wij brieven ontvangen van ontevreden slachtoffers, maar ook heel wat brieven van tevreden slachtoffers. Het wetenschappelijk rapport dat wij in 2017 ontvingen, en dat ook u zeker hebt gelezen, bewijst dat men globaal tevreden was over wat er gebeurd was.

Wij hebben de slachtoffers geïnformeerd over de mogelijkheid om bij de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg aan te sluiten. Mevrouw Lombaerts heeft al gezegd dat men vanuit de arbitrage de lokale centra opbelde, mits het slachtoffer daarmee akkoord ging. Er werd dan gevraagd om een slachtoffer te bellen, vermits het slachtoffer waarschijnlijk niet de moed had om zelf te bellen. Zo gebeurde dat.

Ik heb ook veel kritiek gehoord over de betaalde bedragen, maar zowel professor Keirse als meester Coigniez hebben hier al over gesproken. Die bedragen behoorden niet tot onze beslissingen, de kerk heeft die niet bepaald. Het wetenschappelijk comité, de parlementaire commissie en het volledige Parlement hebben die goedgekeurd.

In de vorige sessies hoorde ik dikwijls dat er een nieuwe arbitrage of een nieuw initiatief moet komen voor alle slachtoffers. Dat lijkt me een goed idee. Iemand noemde het een soort *Kom Op Tegen Kanker* of *Child Focus* die het moet opnemen voor alle slachtoffers, een soort *Kom op tegen Misbruik*, heb ik hier gehoord. Ik steun dat voorstel, maar voor een mogelijk nieuw op te richten instituut zie ik twee gevaren, twee vormen van discriminatie.

We moeten vermijden dat slachtoffers waarvan de feiten niet verjaard zijn minder compensatie of begeleiding zouden krijgen dan de slachtoffers waarvan de feiten verjaard zijn. Daartussen moet een evenwicht bewaard worden. Misschien moet de wetgeving daarvoor veranderen. Ik hoorde juristen zeggen dat de bedragen voor morele schade wegens niet-verjaard seksueel misbruik niet veel hoger liggen dan die bedragen waartoe men in de arbitrage heeft beslist.

Een tweede mogelijke discriminatie betreft een onderscheid tussen slachtoffers van misbruik in de kerk en slachtoffers daarbuiten. Er zijn veel slachtoffers in jeugdinstituten, in de sportwereld, in het verenigingsleven, in de cultuurwereld, in het onderwijs of in gezinsverband. De kranten staan er vol van. Er moet een samenhang tussen bestaan. Mevrouw Marleen Achtergaele, vertegenwoordigster van IMLandelijk vzw, zei hier: "De kerk heeft meldpunten. Veel van onze slachtoffers zijn daar jaloers op. Er wordt naar hen geluisterd en ze worden uitbetaald. Wat maakt het uit wie uw dader is en binnen welke context die werkt. Elk slachtoffer is hetzelfde. Dit voelt aan als discriminatie!"

Ik geef het maar mee als suggestie. Men zal rekening moeten houden met deze dubbele discriminatie. Het komt er uiteindelijk op neer dat men alle slachtoffers in hun waardigheid moet herstellen.

Wat heeft de arbitrage met mij gedaan? Ik ben honderden keren naar de Koning Boudewijnstichting gegaan om naar slachtoffers te luisteren. De ontmoeting met de slachtoffers in aanwezigheid van enkele leden van de permanente Raad voor Arbitrage was voor mij een leerschool.

Ik werd er getroffen door het grote leed dat de slachtoffers meedroegen. Soms vijftig jaar later of zelfs nog langer was de pijn en de onmacht voelbaar. Sommigen hadden gezwegen uit angst. Indien ze toch spraken, werden ze ook nog gestraft. Dit jarenlang zwijgen heeft hun leven vergiftigd. Maar ook degenen die er konden over spreken droegen nog de wonden in zich. De gevolgen van het misbruik lieten zich voelen in de schoolresultaten, in een moeilijke professionele loopbaan en soms in hun huwelijk.

Deze kwetsuren kwamen ook tot uiting in de relaties die zij hadden. Soms spraken zowel vrouwen als mannen pas na jaren huwelijk met elkaar over deze kwetsuur. Na honderden ontmoetingen kan ik bevestigen dat het leed dat de slachtoffers werd aangedaan heel hun wezen diep heeft beïnvloed. We zijn als kerk diep beschaamd voor dit berokkend leed. Dat wil ik nog eens

herhalen.

Het was voor velen een opluchting dat de kerk de feiten geloofde en hun leed erkende. Dat was immers de hoofdtak van Dignity: het leed erkennen en in naam van de kerk onze excuses aanbieden. Wij erkenden dat leden van de kerk zware en afschuwelijke misdrijven hadden gepleegd.

Die erkenning van de feiten, met onze excuses en een financiële tegemoetkoming, was de manier van de kerk om haar morele verantwoordelijkheid voor dit leed op te nemen.

Sommigen waren dankbaar dat wij in naam van de kerk naar hun verhaal luisterden en excuses aanboden. Anderen waren echter agressief naar mij toe, omdat ik een priester ben. Ik vertegenwoordigde het instituut Kerk, waaronder zij geleden hadden. In het begin had ik daar moeite mee. Ik kwam toch luisteren naar hen met de beste bedoelingen? Na een tijdje begon ik het echter te begrijpen. Sommigen konden het verschil maken tussen de dader van het misbruik en de gehele kerk. Zij zeiden dat ze ook goede priesters kenden die hen geholpen hadden. Voor anderen stond de dader echter symbool voor de gehele kerk en door een vertegenwoordiger van die kerk te ontmoeten kwam hun agressiviteit jegens de kerk weer naar boven. Uiteindelijk vond ik het positief dat zij hun kwaadheid over de kerk konden uiten in mijn aanwezigheid.

Deze ontmoetingen hebben mij geleerd dat seksueel misbruik het hele leven tekent. Men draagt het heel zijn leven mee. Bij de meeste mensen is het een verborgen pijn en kwetsuur die nooit geneest. Ik dank allen die ik heb mogen ontmoeten voor het open verhaal en voor de kans die ik kreeg om in naam van de kerk naar hun verhaal te luisteren en dat als waar te bevestigen. Dank u voor uw aandacht.

De **voorzitster**: Dank u wel. Tot slot geef ik het woord aan de heer Degrieck.

Patrick Degrieck: Mevrouw de voorzitter, beste commissieleden, ik ben Patrick Degrieck, priester van het bisdom Brugge en canonist. In 2016 werd in Rome aan de Gregoriaanse Universiteit een studiecentrum, Child Protection, opgericht voor de vorming van mensen in dit werkveld. Op vraag van bisschop De Kesel heb ik in 2016 die zes maanden durende opleiding daar gevolgd.

Hoe ben ik in het werkveld van grensoverschrijdend gedrag en misbruik in de kerk terechtgekomen? In 2010 kwam de zaak van Roger Vangheluwe, bisschop van Brugge, mijn

eigen bisschop, aan het licht. De toenmalige commissie-Adriaenssens had tot dan toe niet zo veel werk, maar de zaak-Vangheluwe zorgde voor een dijkbreuk en een overvloed aan klachten kwam op de tafel van Peter Adriaenssens terecht. Die vroeg de bisschoppen toen onmiddellijk personeel om hem te helpen. Hoe mijn naam bij hem is gekomen, weet ik niet. Ik weet alleen dat hij mij op een dag opbelde en vroeg om medewerker van zijn commissie te worden. Ik heb wat bedenktijd gevraagd, want ik vond dat niet zo evident. Dan heb ik een paar mensen gesproken die mij advies en de nodige moed gaven om de vraag te beantwoorden.

Mijn ervaring bij Peter Adriaenssens was als het ware mijn eerste leerschool in dat werkveld. De werkzaamheden in die commissie hebben niet zo lang geduurd, amper enkele weken. Toen de Operatie Kelk begon, bood de commissie-Adriaenssens haar ontslag aan. Wat heb ik die weken gedaan? Wat werd er van mij gevraagd? Vooreerst heb ik hen als insider van het kerkelijke milieu inzichten bijgebracht. Indien ik hier zou komen werken, zou u mij waarschijnlijk helpen om wegwijs te raken in het parlementaire milieu.

Ik gaf dan ook raad bij wie men terecht kon om bepaalde zaken te vragen en te verifiëren. Bovendien gaf Peter Adriaenssens, gelet op de overvloed aan dossiers, de voorkeur aan dossiers waarvan de daders nog in leven waren. We hebben niet veel, maar toch enkele daders ontmoet in die weken. Peter Adriaenssens had een ingeving en zei mij dat ik eerst apart met een priester moest spreken om hem duidelijk te maken hoe belangrijk het is om mee te werken aan de waarheid, de waarheid voor het slachtoffer, de waarheid voor de samenleving en de kerk, maar ook voor hemzelf.

Het is immers een algemeen gekend gegeven dat daders gemakkelijk ontkennen en minimaliseren, maar daarmee raakt men niet vooruit. Het is belangrijk dat de dader erkenning geeft. Voor een aantal slachtoffers is het belangrijk dat de dader bij leven de feiten erkent en niet minimaliseert. Na een gewone algemene erkenning blijven slachtoffers met een ongenoegen leven. Zij willen horen dat de dader de feiten erkent. Ik maak daders of vermeende daders altijd duidelijk dat het leed van een slachtoffer absoluut prioriteit krijgt. Indien een dader de feiten ontkent of minimaliseert, terwijl die wel waar zijn, vergroot hij het leed van het slachtoffer. Hij maakt van het slachtoffer immers ook nog eens een leugenaar. Dat is inhumain, a fortiori door mensen die de boodschap van de kerk uitdragen.

Wonder boven wonder hebben mijn werk en de dingen die ik daar geleerd heb goede vruchten

opgeleverd. Door de overvloed aan dossiers besliste de commissie om zo snel mogelijk in contact te komen met de slachtoffers. De dossiers werden daarom verdeeld per provincie of bisdom. Samen met professor Karlijn Demasure, net als ik een West-Vlaming van origine en lid van de commissie, heb ik contacten gelegd voor de dossiers uit de commissie-Adriaenssens voor de provincie West-Vlaanderen, bisdom Brugge. We zijn echter niet ver geraakt, want door de start van Operatie Kelk werden de werkzaamheden van de commissie stopgezet.

Toen kreeg het bisdom Brugge een nieuwe bisschop, Jozef De Kesel. Als kersverse bisschop kreeg hij hopen klachten op zijn bureau, maar de commissie-Adriaenssens was er niet meer. Verder waren er nog de ontwikkelingen van de vorige parlementaire commissie, die zocht naar hoe men daarmee moest omgaan. Met andere woorden, de pauzeknop werd ingedrukt. Desalniettemin moest er contact worden opgenomen met de slachtoffers. Men kon immers een slachtoffer dat de stilte doorbrak en met zijn leed naar buiten trad, door de dijkbreuk door het schandaal rond de vorige bisschop, niet afschepen met het argument dat het nog wat geduld moest oefenen omdat het Parlement nog niet klaar was met zijn werk.

We hebben toen voor de formele kant van de zaak uiteraard gezegd te moeten wachten, maar bisschop De Kesel vroeg me om hem bij te staan bij de realisatie van de eerste ontmoetingen naar aanleiding van de klachten.

Dan werden de arbitragecommissie en de opvangpunten opgericht.

Misschien is het belangrijk om duidelijk te maken dat ikzelf nooit betrokken was bij arbitrage of bij Dignity, op geen enkele manier. Voor elk bisdom en de Unie van Religieuzen werden er opvangpunten ingericht. Zij moesten op dezelfde manier werken, naar analogie van de arbitragecommissie. Bisschop De Kesel vormde in het bisdom Brugge een team van vier mensen, een psychologe-therapeute, die voorzitter was; een jurist; een in daderproblematieken beslagen forensisch psychiater en ikzelf. Wij vormden het opvangpunt voor het bisdom Brugge. Samen met een collega was ik, door mijn ervaring in de commissie-Adriaenssens, altijd of bijna altijd aanwezig bij gesprekken met een vermeende dader om hem te confronteren met de feiten.

Voor het luisteren naar de verhalen van de slachtoffers verdeelden wij het werk onder elkaar. We waren steeds met twee, bij voorkeur de psychiater of de psychologe en ikzelf of iemand anders. Vooraf werd steeds meegedeeld wie naar

het slachtoffer zou luisteren. Indien het slachtoffer wenste dat er geen priester bij zou zijn, was ik uiteraard afwezig. Ook het omgekeerde gebeurde echter, want soms vroeg een slachtoffer om mijn aanwezigheid als priester. Recentelijk heb ik een slachtoffer bezocht dat naar aanleiding van *Godvergeten* zijn verhaal wilde doen en daarvoor uitsluitend een priester wilde ontmoeten.

Dat werd gerespecteerd, evenals de plaats van de gesprekken. Normaliter gingen die door in het bisschopshuis, maar indien iemand weigerde daar een voet binnen te zetten, dan werd een andere plaats van ontmoeting afgesproken.

Ik was ook secretaris en heb in de opvangpunten het administratieve werk en het zoekingswerk verzorgd. Ik heb dus wel indirect voor de arbitragecommissie gewerkt, toen ik verzoeken om informatie kreeg naar aanleiding van een klacht tegen priester X, wegens feiten in een bepaalde periode, op een bepaalde plaats. Men vroeg mij dan bijvoorbeeld om na te gaan of die persoon priester van het bisdom Brugge was, of hij leerkracht was in een welbepaalde school en of hij nog in leven was. Ik bekommerde mij dus om die praktische zaken.

In 2021 werden de opvangpunten gereorganiseerd tot één gemeenschappelijk opvangpunt onder leiding van mevrouw Mia De Schamphelaere. Elk bisdom heeft zijn eigen contactpersoon. Er zijn twee canonisten, ikzelf ben er ook bij betrokken als secretaris. Ik doe wat de voorzitter mij vraagt. Van de weinige dossiers waarvan de dader nog in leven is, ben ik steeds betrokken bij de gesprekken met de dader.

Wat heeft dit alles met mij gedaan?

Laat mij eerst iets zeggen. Beeld u in dat uw partijvoorzitter beschuldigd wordt van grensoverschrijdend gedrag of incest. Dat nieuws slaat in als een bom en blijkbaar is hij niet het enige partijlid dat zich daaraan schuldig heeft gemaakt. Wat doet dat met u? Dat doet u iets als mens, dat lijkt me evident. U zou oproepen om verantwoordelijkheid te nemen om de zaken anders, beter en juist te doen.

Naar aanleiding van de val van Roger Vangheluwe in 2010 moest ik naar *De Zevende Dag*. Ik wil herhalen wat ik toen heb gezegd. Als priester wist ik dat er in de kerk grachten zijn en dat sommige collega's weleens in de gracht terechtkomen. Men moet dan niet te lang in die gracht blijven. Het is beter om weer op het rechte pad te komen. Tot de dag ik in dat werkveld kwam, wist ik echter helemaal niet dat er onder de kerk ook riolen liepen. Zo heb ik het toen verwoord.

Verder heb ik een enorme eerbied voor de inzet en gedrevenheid van de collega's die ik in dit werkveld heb ontmoet. Ik heb ook enorm respect voor de inzet van de mantelzorgers van slachtoffers, onder andere in het bisdom Brugge. Ik vermeld dan ook de werkgroep Mensenrechten in de Kerk, in het bijzonder de heer Norbert Bethune, die zeer vaak aanwezig was ter ondersteuning van slachtoffers.

Ik blijf die mensen met veel respect, waardering en dankbaarheid bejegenen. Uiteraard deel ik de hier verwoorde gevoelens van frustratie en woede en de morele verontwaardiging. Voor mezelf wil ik ook de spirituele verontwaardiging die dit alles inhoudt daaraan toevoegen. Elk verhaal van misbruik is verbijsterend, beschamend en laat mij achter met een gevoel van machteloosheid, omdat onherstelbare schade niet hersteld kan worden. Dat is een drama.

Het werk dat van mij gevraagd werd en dat ik heb gedaan en nog steeds doe, overtuigt mij ervan dat alleen een kerk die de vinger op haar eigen wonden en falen legt, verder kan. Dat houdt ook de opvang, de pastorale zorg, de begeleiding van haar eigen gewonden en gefaalden in.

Ik waardeer de vandaag uitgesproken vraag van deze commissie ten zeerste. Wat kunnen we doen om slachtoffers verder en beter te helpen? Die zorg, die ik hier voel, raakt mij en waardeer ik ten zeerste. Ik geef u alle vertrouwen en hoop dat u en alle experts samen verder zoeken naar wat er beter kan, vooral vanuit de zorg voor de slachtoffers.

Tot slot, mijn hoop en waardering houdt ook het volgende in. Het eerste is binnenkerkelijk. Ik en mijn collega's hebben nog twee bijzondere noden gevoeld.

Er zijn mensen die ons gezegd hebben dat er ook vormen van grensoverschrijdend gedrag en vernedering zijn zonder dat er seks bij te pas komt, die evengoed trauma's veroorzaken. Zij gaven ook aan getraumatiseerd te zijn en vroegen ons om ook aan hen te denken. Manu en ik delen deze zorg, zelfs letterlijk, door schriftelijke communicatie daarvan aan de bisschoppen.

Ik wil het laatste woord aan de slachtoffers geven. Wij hebben ook telefoongesprekken en ontmoetingen gehad met slachtoffers die zeiden dat ze ook slachtoffer waren, weliswaar van misbruik buiten de kerk. Dat was in tempore non suspecto, aangezien ik vorige week nog niet wist dat ik hierheen zou komen. In tempore non suspecto verzochten slachtoffers mij, indien ik ooit door het Parlement uitgenodigd zou worden, u te

vragen om hen niet te vergeten. Ik heb toen beloofd dat te doen. Dank voor uw aandacht.

De **voorzitter**: Dank u wel.

(Korte pauze)

Collega Van Peel heeft nu het woord voor de eerste vragen.

Valerie Van Peel (N-VA): Ik vind het moeilijk om te beginnen. Ik besef erg goed dat de dingen niet zwart-wit zijn en ik probeer me daar goed van bewust te zijn in deze commissie. Het is belangrijk daar rekening mee te houden. Ik denk dat die oproep ook naar voren kwam in delen van uw getuigenissen, maar mijns inziens niet op de juiste manier. Ik zal meteen uitleggen waarom.

Ik besef dus dat het niet zwart-wit is. Wat bedoel ik daarmee? De laatste decennia zijn er, ook binnen de kerk, belangrijke stappen gezet. Dat zal ik niet ontkennen. Ik denk dat er ook goede intenties waren in de zaken die de afgelopen jaren zijn onthuld. Ik denk echter niet dat we er al zijn en ik denk spijtig genoeg dat het toch weer belangrijk is te zeggen dat ook een houding en woorden ertoe doen. Eerlijk gezegd hebben gigantisch veel zaken mij hier weer getriggerd.

Ik heb de indruk dat de kerk debatfiches heeft gemaakt. In de politiek is dat iets zeer bekends. Ik geef aan de woordvoerder daarboven mee hij die debatfiches voor volgende week zal moeten aanpassen, want wij hebben ze al door. De debatfiches komen eigenlijk hierop neer: wees streng voor de daders, maar niet voor het instituut, verschuil u achter de beslissingen van de parlementaire commissie van 2011, alsof die verdere interne stappen uitsloot, wat niet het geval is, en wijs zoveel mogelijk naar het grote aantal slachtoffers buiten de kerk. Vooral dat laatste ligt bij mij erg gevoelig, want daarvoor wordt zeer vaak een uitspraak van mezelf gebruikt. Ik ben wel de laatste die erop gewezen moet worden dat deze commissie ruimer moet gaan. Ik heb in de plenaire vergadering inderdaad gezegd dat het een fout zou zijn om te wachten op de documentaire van morgen om weer wakker te worden, terwijl het vandaag nog dagelijks gebeurt, vooral binnen het gezin. Ik heb dat gezegd en ik vind dat heel belangrijk.

Ik heb dat echter niet gezegd om ervoor te zorgen dat een instituut niet meer naar zichzelf moet kijken. Nochtans wordt het daarvoor sindsdien wel wat misbruikt en dat vind ik niet oké.

Mijnheer Degrieck, u zei dat u geschrokken was toen u ontdekte dat er riolen onder de kerk liepen.

Ik zou u graag willen verbeteren: de kerk was zelf een riool. Er lagen geen riolen onder, maar het was een riool. Er waren zelfs richtlijnen om zaken verborgen te houden. Mogen we een kat een kat noemen? Er liepen niet een paar daders rond, maar er was een instituut dat zijn daders beschermde. Dat is de realiteit. Het feit dat dit onvoldoende wordt onderkend, dat men dit niet toegeeft, dat er te weinig verandering in komt, dat men zich nog steeds achter het Vaticaan verschuilt en dat werkelijk geen enkele dader door de kerk zelf werd aangebracht, maakt de mensen tot op vandaag kwaad. Geen enkele dader van feiten of schuldig verzuim werd door de kerk zelf aangebracht. Vindt u dat niet vreemd?

Ik richt me niet alleen tot u, aangezien het niet uw verantwoordelijkheid is. De verantwoordelijken daarvoor komen nog hierheen. Dat is eigenlijk spijtig, want nu kunnen ze zich nog beter voorbereiden. Ik zou toch graag een antwoord krijgen op die vraag waarom de kerk zelf geen daders heeft aangebracht. Ik merkte dit weer net iets te veel in uw getuigenissen.

Mijnheer Keirse, ik heb echt wel respect voor wat u hebt gedaan. U mag mij echt niet verkeerd begrijpen. Ik begon mijn betoog daarom ook met de boodschap dat het niet zwart-wit is. Ik ben daar trouwens ook van overtuigd. Ik denk dat u zeer goede intenties had en dat veel dingen ook goed zijn gegaan. Verder ben ik er ook van overtuigd dat er slachtoffers geholpen zijn met de manier waarop u het hebt aangepakt. Zelfs daarvan ben ik overtuigd en dat wil ik ook uitgesproken hebben.

Wanneer u echter zegt, mijnheer Keirse, dat de maatschappelijke verontwaardiging terug te brengen is op de elf getuigen, dan hebt u al uw mooie woorden weer even verknoeid. Ik heb namelijk een boek bij met getuigenissen die in een tijdspanne van slechts vijf dagen binnengekomen zijn op een adres waarover wij maar één keer hebben gecommuniceerd. Dat boek is het topje van de ijsberg, want de meeste getuigenissen raken niet tot hier en al zeker niet tot bij de kerk, dat kan ik u verzekeren.

Ik houd mij al meer dan tien jaar met deze problematiek bezig en ben dus wel een laagdrempelig aanspreekpunt. Ik heb in de afgelopen tien jaar geen 400 mensen, maar wel duizenden mensen gehoord. Dat zijn er veel meer dan er ooit bij uw meldpunten zijn terechtgekomen. Ik denk dat u nog steeds niet beseft hoeveel maatschappelijke woede en onrecht er nog is. Ik voel niet dat u zich daarvan bewust bent. U schernt steeds met cijfers, grote cijfers, denkt u. U hebt 400 mensen gehoord. Ik krijg mijn mailbox niet meer opgeschoond, ik krijg het niet meer

gecentraliseerd. Het gaat echt niet over 400 mensen.

Ik kom tot mijn vragen. De erkenning die u hebt gegeven, vind ik een belangrijke en grote stap. U sprak af en toe, maar mijns inziens onvoldoende, over de rechtmatige aanpak van daders. Ik weet heel goed dat veel feiten juridisch verjaard zijn en ik snap ook waarom het belangrijk is dat te blijven uitleggen. Maar dan nog gaat het hier over verjaarde feiten van een misdaad die men wel heeft laten verjaren door collectief, als maatschappij en kerk, weg te kijken en zaken onder de mat te vegen. Die nuance moet wel worden gemaakt. De slachtoffers dragen daar geen enkele schuld voor.

Wat gebeurt er ondertussen nog met die daders? Van sommige daders staat de schuld echt wel overduidelijk vast, bijvoorbeeld in het geval van verschillende getuigenissen, van daders die de feiten hebben toegegeven of van priesters die al vijf keer naar een andere gemeente werden verplaatst.

Wat is er op aanwijzen van Dignity met die mensen gebeurd? Op welke manier werden die 120 nog levende daders opgevolgd? Op welke manier werden de daders van schuldig verzuim aangepakt? Wat heeft men gedaan met eretitels die later nog werden uitgevaardigd? Wat heeft men gedaan met de publieke eerbewijzen voor iemand na zijn overlijden? Hoe is men omgegaan met die 120 daders die bij u zijn gepasseerd?

Ik wil het ook nog hebben over de opgelegde zwijgplicht na een dading. Ik blijf het zwijgplicht noemen, want de naam van de dader niet meer mogen noemen, is geen detail. Ik vind dat nog steeds een foute keuze. We evalueren dit. Het is niet erg dat men een fout heeft gemaakt, maar ik zou niet willen dat men die in de toekomst opnieuw maakt.

U hebt gezegd dat u dat hebt gedaan om de slachtoffers te beschermen, maar we moeten af van dat paternalisme. Elk slachtoffer mag op de hoogte worden gebracht van het risico op laster en eerroof voor het publiekelijk verkondigen van zaken die men niet kan bewijzen. Het is belangrijk om dat te weten als slachtoffer. Het komt echter nog altijd het slachtoffer toe om de keuze te maken hoe daarmee om te gaan. Men zou dat dus niet aan een dading mogen linken. Als een slachtoffer zou vaststellen dat een dader nog actief is en een gevaar vormt, en het slachtoffer vanuit een verantwoordelijkheidsgevoel de naam van een dader wil uitspreken in een gemeenschap, om ervoor te zorgen dat de mensen op hun hoede zijn, dan moeten wij dat slachtoffer niet tegenhouden.

Daar blijf ik het moeilijk mee hebben. Hebt u daar nog opmerkingen over?

Mijnheer Degrieck, enkele getuigen zeiden dat u hun ongepaste vragen zou hebben gesteld. U zou namelijk te veel hebben doorgevraagd naar details. U hebt geschetst hoe u hier bent ingerold en dat u niet over de expertise beschikte, wat ik uiteraard begrijp. Begrijpt u die kritiek wanneer u daarop terugkijkt? Hebt u het luisteren naar slachtoffers te veel verward met de nood om feiten te achterhalen door te veel door te vragen naar details, wat als pijnlijk werd ervaren? Dat zal uw intentie niet geweest zijn, maar kunt u dat situeren?

Mijnheer Keirse, op basis van hier afgelegde getuigenissen moet ik u de vraag stellen of u ooit een slachtoffer van niet-verjaarde feiten hebt aangeraden om geen juridische stappen te ondernemen.

Katja Gabriëls (Open Vld): Mijn vragen sluiten grotendeels aan bij die van collega Van Peel. Collega Van Peel heeft het zeer goed verwoord. We zijn hier allen in de commissie aanwezig als volksvertegenwoordiger en niet als lid van de meerderheid of de oppositie.

Mijnheer Keirse, u zei dat er 1.400 dossiers werden behandeld en u voegde daar meteen aan toe dat in *Godvergeten* maar 11 slachtoffers werden gehoord. Dat vond ik zeer vreemd. U vroeg waar die 1.389 anderen zijn. En zeggen dat wij hier ondertussen al tien boeken hebben met brieven die mensen aan de commissie hebben geschreven. We hebben een zestigtal getuigen gehoord, aangezien we onmogelijk 1.400 mensen in de commissie kunnen zien. Het is wel belangrijk mee te geven dat die allemaal gebundeld worden en ter beschikking liggen voor alle commissieleden. Het gaat dus zeker veel breder dan dat.

De reportagemakers hebben hier ook uitdrukkelijk vermeld dat zij veel meer getuigenissen hebben ontvangen dan zij konden verwerken in 4 à 5 afleveringen. Zij hadden vermoedelijk voldoende materiaal om een jaar aan één stuk uitzendingen te maken, maar dat was niet de bedoeling.

Net als collega Van Peel wil ik aangeven dat de commissie vanaf het begin de opdracht had om breder te gaan dan de kerk. Op vlak van de slachtoffers hebben wij die opdracht zeer uitgebreid gezien en elk slachtoffer was hier welkom, ongeacht wie de dader was. Dit luik spitst zich echter toe op wat de kerk gedaan heeft en op Operatie Kelk.

Ik heb een paar vragen die ik aan professor Lombaerts daarstraks heb gesteld, maar

misschien zijn die veeleer voor u bedoeld. Afgelopen maandag waren de vertegenwoordigers van de meldpunten in de kerk hier te gast. Mevrouw De Schamphelaere antwoordde op een vraag van de heer Van Hecke dat er inderdaad 686 meldingen waren. We hebben haar toen ook gevraagd welke sancties men de daders oplegde. Zij gaf toen aan weet te hebben van drie sancties. Misschien hebben we dat verkeerd begrepen. Ik wil haar geen woorden in de mond leggen, maar zo kwam het wel over in de commissie.

De verslagen van de Bisschoppenconferentie bevatten veel cijfers, waarnaar u ook hebt verwezen in het begin van uw uiteenzetting, mijnheer Cosijns. Die verslagen zijn erg nuttig, maar er zijn te weinig cijfers over daders. U hebt nu wel gezegd dat er 512 van de 628 overblijven, maar ik weet niet of ik die cijfers er ook op kan naslaan in het verslag van de Bisschoppenconferentie. Ik heb die cijfers alleszins niet gevonden.

Ik heb dus dezelfde vraag als mevrouw Van Peel. Werden al die mensen geschorst? Mevrouw Lombaerts zei daarnet immers – en dit is geen verwijt naar haar toe – dat die uit hun ambt of de scholen zijn verwijderd. Ik heb dan de bedenking dat het geen goed idee is om ze louter te verplaatsen uit die school of instelling. We hebben immers een getuige ontvangen die in mijn gemeente zo'n 30 à 40 jaar geleden misbruikt is en wier dader vorig jaar in Brakel opnieuw werd aangeklaagd. Ik ga ervan uit dat die dader nu geschorst is. Er zijn dus daders die 30 à 40 jaar hun gang konden gaan, omdat ze steeds weer verplaatst werden. Dat is een grote frustratie van veel slachtoffers. Dat is geen verwijt met betrekking tot het specifieke geval. Ik kan u immers niet bevestigen of er tegen die persoon reeds voor vorige zomer klachten werden ingediend. Ik kan alleen maar zeggen dat de man al 30 à 40 jaar zulke handelingen stelt en dat hij nu pas geschorst werd. Wat is er gebeurd met die 116 mensen?

Ook de geheimhouding van de naam van de dader om de slachtoffers te beschermen, vond ik wat vreemd. Ik kreeg ietwat de indruk dat men die geheimhouding ook gebruikt om daders te beschermen. Ergens is dat logisch, omdat we niet mogen vervallen in een schandpaalmaatschappij. Geen namen mogen noemen of een zwijgplicht opleggen, moet dan gelden voor de dader en het slachtoffer.

Afgelopen maandag gaf de Franstalige vertegenwoordiger van de meldpunten in de kerk de indruk het erg te vinden dat al die feiten verjaard zijn. Misschien heb ik hem verkeerd begrepen. Al die feiten zouden onverjaarbaar moeten zijn, zelfs

retroactief, aldus de vertegenwoordiger van het parket afgelopen maandag. Dat was toch wel een bijzondere stelling van een jurist.

Ik ben geen specialist in kerkelijk recht, maar hij zei dat die feiten onverjaarbaar zijn in het kerkelijk recht. Na wat opzoekwerk blijken er toch verjaringen te bestaan in het kerkelijk recht. Ik had graag van iemand met kennis van het kerkelijk recht hierover gehoord. Zelf heb ik rechten gestudeerd in Leuven, maar kerkelijk recht maakte volgens mij geen deel uit van het curriculum of ik heb dat vak dan toch niet gekozen. Welke sancties kan men die mensen opleggen overeenkomstig het kerkelijk recht?

Indien de leden van de arbitragecommissie een slachtoffer zeggen dat ze hem op zijn woord geloven, dat zijn verhaal waarachtig is, dat zij zich moreel verantwoordelijk voelen en dat zij hem daarom een symbolische schadevergoeding geven, dan zou ik vermoeden dat de kerk zich ook moreel verantwoordelijk voelt voor de daders. Die morele verantwoordelijkheid zal er wel zijn, maar wat kunt u dan concreet doen?

Mijn excuses voor de vergelijking, maar wat betekent kerkelijk recht? Dat is recht dat van toepassing is in uw organisatie. Het komt misschien oneerbiedig over, maar is dat vergelijkbaar met het recht dat in de sportwereld van toepassing is? Ik denk dan aan Marc Overmars en feiten van grensoverschrijdend gedrag, die voor alle duidelijkheid niet vergeleken kunnen worden met de zaken die wij de afgelopen weken hebben gehoord. Die betrokkene wordt dan bijvoorbeeld wereldwijd geschorst. Welke mogelijkheden heeft de kerk om op te treden tegen die mensen? De maatschappij en de slachtoffers vragen daar namelijk om.

Wat de verjaarde feiten betreft, zei mevrouw Lombaerts dat er voor de arbitragecommissie een triage gebeurt door de heer Verhoeven. Wat gebeurde er met de feiten die niet naar de arbitragecommissie werden gestuurd? Weet u daar iets over? Werden die gevallen elders doorgegeven? Wat gebeurde er met dossiers die niet voor de arbitragecommissie konden komen, omdat de feiten bijvoorbeeld nog niet verjaard waren?

De **voorzitster**: Er werden misschien iets te veel vragen gesteld om het debat bevattelijk te maken. Mag ik onze gasten vragen om de vragen van collega Gabriëls die in de lijn van die van collega Van Peel lagen, straks apart te beantwoorden, aangezien collega Gabriëls zo meteen moet vertrekken? Dat gaat dan over de retroactiviteit van de verjaring. Zo kunnen we de zaken uit elkaar

houden om het debat overzichtelijk te houden.

Manu Keirse: Ik wil u in eerste instantie bedanken voor uw reacties. Mevrouw Van Peel, ik begrijp volledig dat men de bal niet in een ander kamp mag leggen. Ik ben hier niet aanwezig als vertegenwoordiger van de kerk. Mijn verontwaardiging is helemaal niet terug te brengen tot de elf getuigen in het programma *Godvergeten*. Ik heb herhaaldelijk, zowel in de kerk als daarbuiten, gezegd dat de zaken die in de kerk naar boven komen, slechts het topje van de ijsberg zijn. Ik ben ervan overtuigd dat het grootste deel van die ijsberg zich onder het wateroppervlak bevindt. Ik heb het in mijn collegejaren zelf gezien. Ik heb seksueel misbruik in de gezondheidszorg meegemaakt en in alle sectoren van de samenleving.

Het misbruik in de kerk vind ik verschrikkelijk, omdat de kerk net een morele organisatie was die het vingertje opstak naar de samenleving. Mijn verontwaardiging heeft daar betrekking op en niet louter op *Godvergeten*. Al sinds mijn humanioratijd in het college ben ik verontwaardigd. Destijds zei ik tegen mijn schooldirecteur dat hij niet moest denken dat ik ooit in de voetstappen zou treden van de mensen die ik daar zag voorgaan.

Ik heb niet met voorbereide fiches gewerkt, hoewel ik begrijp dat men dat soms denkt. Ik probeer wat ik heb gezien en meegemaakt, op een waarheidsgetrouwe manier naar voren te brengen.

U stelde mij de vraag of ik slachtoffers ooit heb aangeraden om niet naar het gerecht te gaan. Ik sta hier onder ede en ik verklaar u formeel dat dat niet het geval is. Ik wil straks wel uitvoerig ingaan op een casus waarop u waarschijnlijk allusie maakt. Ik kan daarop ingaan, aangezien het hier een onderzoekscommissie betreft en de casus geanonimiseerd is. Mijn antwoord is alleszins formeel nee.

U hebt ook gevraagd wat er met de daders gebeurd is. Ik ben voorzitter van een adviesorgaan in de kerk dat advies verleent aan bisschoppen over wat er nog met de daders kan gebeuren. In dat adviesorgaan, de raad van toezicht, zit een hoogleraar psychologie die ervaring heeft met selectie van mensen met een priesterroeping, alsook een psychiater, een juridisch assistent, een advocaat, een voormalige kinderrechtencommissaris en een kinderarts. Die raad heeft de bisschoppen aangeraden om advies in te winnen over wat zo'n priester nog mag doen.

Gisteren heb ik alle verslagen nog eens doorgenomen en telkens adviseerde de raad van toezicht om die personen geen priesterlijke functies

meer te laten uitoefenen, geen pastorale taken meer te laten uitvoeren, geen vieringen meer voor te laten gaan en geen enkele publieke functie te laten bekleden. Ook geestelijken waartegen meerdere slachtoffers klacht hadden ingediend, maar die zowel in eerste aanleg als in beroep niet werden veroordeeld, hebben wij geschorst voor al hun taken.

Patrick Degrieck: Ik wil daarop inpikken. Ik spreek nu namens het bisdom Brugge, omdat dat voor mij het meest vertrouwd is. Ik ken de aantallen niet uit het hoofd. Ik ben nu 62 jaar en ik denk dat het overgrote deel van de daders dood is. Het aantal nog in leven zijnde daders is klein. Ik heb maar een hand, maar ik denk dat ik voldoende vingers heb om de daders te tellen die nog de leeftijd van een actieve priester hebben. Er zijn nogal wat 80- en 90-plussers bij die in een verzorgingsinstelling verblijven en al dan niet dementerend zijn.

We moeten daar zeer realistisch in zijn. Het aantal nog actieve priesters is dus echt wel beperkt. Manu Keirse legde daarnet uit hoe de raad van toezicht werkt en welke beperkingen opgelegd worden. Ik wil er nog aan toevoegen dat de zaken die nog mogelijk zijn, zeer beperkt zijn en dat er steeds een vorm van therapie wordt geëist. De bisschop is niet verplicht om een taak te geven. Als een priester op geen enkele manier wil meewerken aan een stuk zorg voor zichzelf, dan krijgt hij ook geen taak meer.

Misschien is het voor de commissie interessant om te bekijken wat we samen kunnen doen om nog dingen te verbeteren? Het moeilijkste is een niet-verjaarde zaak van misbruik van een minderjarige die door justitie wordt afgewezen wegens gebrek aan bewijzen. Het gaat om ongepast gedrag van een priester, maar soms wordt de discussie gevoerd of de feiten voor of na de meerderjarigheid plaatsvonden. Indien justitie de feiten niet bewezen acht en de priester vrijsprekt, dan blijft de bisschop zich verantwoordelijk voelen. Hij zal die priester niet opnieuw een functie geven alsof er niets gebeurd zou zijn. Dat is niet evident, want de priester gaat daar niet altijd mee akkoord, omdat hij werd vrijgesproken, aangezien de feiten niet bewezen zijn. Toch legt de bisschop dan beperkende maatregelen op.

Manu Keirse: De raad van toezicht werd opgericht omdat de bisschop van Brugge een priester benoemde waarvan het gerecht zei dat die zijn straf al vijf jaar had uitgezeten en dat hij al zijn functies opnieuw kon opnemen. De psychiater zei dat al drie jaar. De bisschop benoemde hem tot pastoor in een parochie, maar de parochianen waren verontwaardigd, wat leidde tot de oprichting

van die raad. Dezelfde avond heeft bisschop De Kesel zich publiekelijk geëxcuseerd voor de herbenoeming van de priester. Via de raad van toezicht heeft die priester uiteindelijk geen nieuwe functie meer gekregen.

De bisschop heeft toen beslist dat hij enkele deskundigen nodig had die namens de samenleving konden oordelen en die niet tot de structuren van de kerk behoorden. Dat verklaart ook de samenstelling van de raad van toezicht.

Herman Cosijns: Mevrouw Van Peel, u verweet mij – zo voel ik het toch aan – dat ik mij achter het Parlement verschuil. Ik wilde alleen zeggen dat in uw opdracht als derde punt staat dat men moet onderzoeken in welke mate de aanbevelingen van de bijzondere commissie van de Kamer in 2010 en 2011 worden uitgevoerd. Met de arbitrage en Dignity hebben wij dat mijns inziens wel uitgevoerd. Ik ga er volledig mee akkoord dat het onvoldoende is, dat dat het trauma niet wegneemt en dat sommigen nog kwaad zijn op de kerk. Maar als u zegt dat wij dat wat de Kamer twaalf jaar geleden heeft beslist, niet hebben uitgevoerd, terwijl er in 2017 nog een positief rapport was, dan vind ik dat niet correct. Ik ga ermee akkoord dat men een trauma niet oplost met een gesprek van twee uur. Een trauma vereist begeleiding. In die zin zal men een stap vooruit moeten zetten voor de toekomst.

Ik spreek nu enkel voor Dignity. U hebt gezegd dat de arbitrage een dossier naar ons stuurde als de vermeende dader nog in leven was. Wij contacteerden dan het bisdom of de religieuze congregatie waartoe hij behoorde. In de 500 dossiers is de verhouding 60 % religieuzen en 40 % biskdommen.

Bijna altijd werd er een voorlopige schorsing uitgesproken. Daarenboven gaat de zaak altijd naar het gerecht, als het over minderjarigen gaat. Dat is ons beleid. Ik stel voor dat u aan de bisschoppen de cijfers vraagt van het aantal dossiers dat naar het gerecht ging. Misschien heb ik het verkeerd begrepen – ik heb soms een gehoorprobleem – dat u zei dat wij geen enkel dossier naar het gerecht zouden hebben gebracht. Dat is helemaal niet waar. Praktisch alle dossiers van de opvangpunten gaan naar het gerecht. De permanente arbitragekamer vroeg steeds aan het gerecht of de feiten al dan niet verjaard waren. De dossiers gingen dus automatisch naar het gerecht. Pas indien het gerecht aangaf dat de feiten verjaard waren, konden wij handelen. De niet-verjaarde zaken waren dus al bij het gerecht.

De zaken van die 112 nog levende daders zijn allemaal naar het gerecht gegaan om te oordelen

of de feiten al dan niet verjaard waren. U hebt zelf verschillende keren herhaald dat het niet duidelijk is welke feiten verjaard zijn en dat het aan het gerecht toekomt dat te bepalen.

Wat uw laatste vraag betreft over de 22 niet-verjaarde zaken – meester Coigniez maakt daar ook allusie op – waarvan de slachtoffers toch naar de arbitrage wilden komen, kan ik u zeggen dat wij die dossiers aanvaard hebben. Er hebben gesprekken plaatsgevonden en er was een ad-hocprotocol opgemaakt, met daarin de excuses en de bepaling van het bedrag. We wachten echter met de uitbetaling van dat bedrag, totdat het gerecht de verjaring uitspreekt. Indien de dader overlijdt, betalen we automatisch uit aan het slachtoffer.

Meester Lagae herinnert er ons ieder jaar aan om te controleren wie er van die groep overleden is, waarna we de slachtoffers van de overleden vermeende dader uitbetalen. Ik hoop dat ik mij juist uitdruk. Het gaat om een speciaal ad-hocdocument dat enkel wordt uitgevoerd nadat het gerecht ons heeft laten weten dat de feiten verjaard zijn.

Manu Keirse: Ik wilde nog iets toevoegen aan de stelling dat we de adviezen van het Parlement hebben gevolgd. Ik ben de enige in dit forum die tot die zes mensen behoorde die de arbitrage op papier hebben uitgewerkt.

Er waren vijf juristen, waarvan er twee waren aangeduid door het Parlement en drie door de kerk. Ik was de enige niet-jurist. Ik heb voorafgaand zeer veel overleg gehad met slachtoffers en met de werkgroep Mensenrechten in de Kerk. Steeds heb ik als niet-jurist en psycholoog bij de opmaak gepoogd om de stem van de slachtoffers in dat midden te laten horen.

Ik heb zeer vaak gediscussieerd met die juristen, die mij zeiden dat bepaalde dingen onmogelijk waren overeenkomstig het Belgisch en het Europees recht, dat we niet zover konden gaan en dat we binnen de regels van het recht moesten blijven. Ik begrijp best dat men daar ontevreden over is, maar het is gemaakt volgens wat het Parlement gevraagd heeft. In het begin hebben we drie vergaderingen gehouden over de manier waarop we arbitrage konden organiseren voor zoiets. De juristen zagen dat in eerste instantie niet zitten. We hebben dan gezocht naar een oplossing om te kunnen doen wat het Parlement had gevraagd, zonder dat dat door Belgische of Europese rechtspraak geannuleerd zou worden.

Vincent Coigniez: Wat de vraag van mevrouw Van Peel over de zwijgplicht betreft, werden dadingen gesloten volgens het door het Parlement

opgelegde model. Artikel 16 van het arbitragereglement bepaalt dat de naam van de dader niet mag worden vermeld. Ik ben geen politicus en heb geen fiche, maar die vraag had ik wel verwacht. Ik heb ook de eer gehad om die zaken in het Vlaams Parlement toe te lichten. Ik heb het nagekeken en u stelt die vraag terecht, want ook ik zat daarmee.

Het is raar om dat te moeten vaststellen, maar de verklaring is de volgende. Het betreft strafrechtelijk verjaarde feiten waarvan bewezen is dat ze hebben plaatsgevonden. Het openbaar ministerie en het parket kunnen de daders niet meer voor een rechtbank brengen. De dader kan niet meer worden veroordeeld, noch tot een boete, noch tot een gevangenisstraf, noch tot een schadevergoeding. Dat is een vaststelling.

Daaruit volgt dat de dader het recht heeft om vergeten te worden. Dat recht maakt deel uit van het recht op privacy. Dat is een grondrecht. Dat staat in artikel 22 van de Grondwet, artikel 8 van het EVRM en artikel 17 van het BUPO. U kunt daar bedenkingen bij hebben en daar voor of tegen zijn, maar dat is wel de realiteit. De hoogste rechtscolleges hebben dat bevestigd. Het Hof van Cassatie zegt daarover het volgende: het recht op eerbiediging van het privéleven, gewaarborgd door artikel 22 GW, artikel 8 EVRM en artikel 17 BUPO, omvat het recht op vergetelheid voor een persoon die schuldig is bevonden aan een misdrijf, om zich in bepaalde omstandigheden ertegen te kunnen verzetten dat het publiek wordt herinnerd aan zijn gerechtelijk verleden naar aanleiding van een nieuwe openbaarmaking van de feiten. Het Hof van Cassatie heeft dat nog herhaald in andere uitspraken.

In het uitvoerig arrest van 4 juli 2023 van de Grote Kamer, bestaande uit zeventien rechters, van het Europees Hof voor de rechten van de Mens over de zaak Hurbain tegen België worden er vier à vijf bladzijden besteed aan het recht om vergeten te worden. Wat voor veroordeelde criminelen geldt, geldt a fortiori ook voor criminelen die niet veroordeeld zijn. Men komt daardoor in een situatie – het is de wereld op zijn kop – waarin een misdadiger het slachtoffer zou kunnen aanspreken voor een schadevergoeding, of een stakingsvordering zou kunnen stellen, en dat wilde men vermijden.

Men zou het argument kunnen aanhalen dat de meeste daders al overleden zijn – het is een logische vraag en ik zal er anticiperend op antwoorden – en dat het recht om vergeten te worden dan van geen belang is. Dat recht werkt echter door, ook naar de familieleden. Dat principe is ook Europees vastgelegd in het arrest-

De Haes & Gijssels tegen België van 24 februari 1997. Dat betrof de zaak-notaris X, waarbij een magistraat nazisymphathieën had en diens zoon daarop aangesproken werd. Het kan goed zijn dat die vader er dergelijke ideeën op nahoudt, maar moet de zoon of een familielid daarop worden aangesproken? In overweging nr. 45 van het arrest van het Europees Hof van 24 februari 1997 staat het volgende.

"On ne peut en effet accepter qu'une personne soit exposée à l'opprobre" – *misprijzen* – "en raison de faits propres à un membre de sa famille. Cette référence pouvait, en effet, en tant que telle, justifier une sanction".

Als men dat dus doet, kan men worden gesanctioneerd. Recentelijk werd dat in een arrest van 14 oktober 2021 van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens bevestigd met betrekking tot de moeder van een voor misbruik veroordeelde priester. De priester had het misbruik steeds ontkend, werd verslaafd aan drugs en raakte daardoor aan lagerwal, waarna hij uit het leven stapte. Enkele jaren na zijn overlijden rakelde de pers dat weer op en dikte die historie aan. De moeder heeft daartegen geprotesteerd, waarna ze een schadevergoeding heeft verkregen. Het ligt dus wel gevoelig. Ik moet wel de kanttekening maken dat dat recht niet van toepassing is op bekende personen. De huisarts van Mitterrand heeft ook bepaalde medische geheimen naar buiten gebracht. Daar heeft men zich ook tegen verzet op basis van het recht om vergeten te worden, maar de rechtbank oordeelde dat dat recht daar niet van toepassing was, aangezien het een publiek persoon betrof.

Daar heeft men allemaal rekening mee gehouden. Het Wetenschappelijk Comité heeft in een advies van 24 oktober 2012 ten tijde van de opstart van het arbitragecentrum aan de opvolgingscommissie van het Parlement het volgende geschreven: "Ter herinnering, deze procedure betreft uitsluitend verjaarde feiten die om deze reden niet meer het voorwerp van een procedure kunnen uitmaken. De identiteit van de dader kan niet bekendgemaakt worden, op straffe van inbreuk te plegen op de regels inzake verjaring die strafrechtelijk van openbare orde zijn. De vertrouwelijkheidsregel slaat enkel op de elementen die zouden toelaten om de dader van verjaarde feiten van seksueel misbruik te identificeren en heeft ook tot doel de slachtoffers te beschermen tegen bekendmaking van de feiten die hun privéleven zou kunnen schaden."

Er zijn bepaalde slachtoffers in het centrum geweest waarvan de nabije familie dat niet wist en die daar voor de eerste keer zaken hebben verteld.

Dat moet men ook respecteren. Dat belet niet dat de slachtoffers daarentegen aan de pers kunnen vertellen dat de kerk het seksueel misbruik en het daaruit voortvloeiende leed heeft erkend, dat er een verzoening tot stand is gekomen en welk bedrag zij als compensatie hebben ontvangen en zelfs om hun indrukken te becommentariëren.

Het is dus geen zwijgplicht, men mag alles zeggen. Er is alleen om grondwettelijke en internationaalrechtelijke redenen de restrictie om de naam van de dader van verjaarde feiten, voor zover het geen publiek persoon betreft, bekend te maken. Dan riskeert men immers juridische gevolgen. Dat is de reden. Dat is niet de beslissing van de arbiters, maar van het Wetenschappelijk Comité. In de toelichtende nota van het arbitragereglement wordt uitgelegd waarom dat zo is.

De **voorzitter**: Ik zou graag het debat over de zwijgplicht afronden om terug te komen op de doorverwijzing naar het gerecht. Daarover werden immers nog niet alle vragen beantwoord. Wil iemand nog inpikken op de zwijgplicht?

Ben Segers (Vooruit): Voor mij gaat het vaak over hetzelfde. Er wordt zeer vaak gezegd dat het bijzonder moeilijk is. Dat wijst mijns inziens op een gebrek aan creativiteit, die zou moeten voortkomen uit de echte wil er iets van te maken. Men verschuilt zich vaak achter het akkoord dat men destijds met de politiek heeft gesloten en dat men heeft gedaan wat gevraagd werd. In 2010 had het Parlement bepaalde hefbomen, maar die waren zeer beperkt om in te grijpen in de interne keuken van de kerk. Omdat de kerk bleef stilzitten, zijn de slachtoffers in actie zijn geschoten. Het is maar de vraag of de kerk dat uit eigen beweging zou hebben gedaan, indien de slachtoffers niet zouden zijn rechtgestaan. Ik vrees dat we het antwoord op die vraag wel kennen. Ik vind het dus te gemakkelijk dat men zich daarachter verschuilt. Dat geldt zowel voor de problematiek van de verjaringen en de bijhorende schadevergoedingen, als voor de problematiek van de zwijgplicht.

Ik heb nog steeds veel moeite met de zwijgplicht, mijnheer Coigniez. Ik geef het voorbeeld van pater Jan in Brazilië, die van zichzelf in een interview zei dat hij een pedofiel is in de Griekse betekenis van het woord. De zwijgplicht is er dus zagezegd om de slachtoffers te beschermen tegen laster en eeroof. Als iedereen het weet en de verjaring de enige reden is waarom men in België niet vervolgt, dan kan dat toch geen probleem zijn? Hetzelfde geldt voor de overleden daders. Het noemen van die naam zal de maatschappij toch niet ontwrichten? Ik begrijp dat niet indien het daders betreft met meerdere slachtoffers, waarvan alle getuigenissen

overeenstemmen. Dan is er geen sprake van kwaadwillig opzet, wat een voorwaarde is voor laster en eerroof, waardoor men die naam kan zeggen. Waarom zou men voor slachtoffers van pater Jan ooit in een dading opnemen dat zijn naam niet genoemd zou mogen worden?

Men kan ook meer dan doen dan het strikt noodzakelijke. Er is uiteindelijk 3 miljoen euro uitgekeerd, onder meer door bepaalde afspraken met het Parlement. Ik zou dit aan de heer Cosijns, die twaalf jaar lang secretaris-generaal was in een belangrijke periode, moeten vragen. Vindt u 3 miljoen euro zelf veel, gelet op het aantal slachtoffers? Ik denk dat we het antwoord op die vraag ook wel kennen. Wanneer men dan vraagt of men niet meer dan dat kan doen, wordt gezegd dat men het oorzakelijk verband moet aantonen en dat het anders erg moeilijk wordt. Ik heb begrepen dat de opvolging na dadingen ook onbestaande is. Dat is toch juist, of niet?

Wetende dat er jarenlang therapie nodig is, moet het toch mogelijk zijn om de slachtoffers consequent te benaderen en te vragen hoeveel therapie ze nog nodig hebben? Men kan dan zeggen dat men daarover nadenkt, maar intussen zijn er alweer zoveel jaren verstreken. Al die tijd had men toch meer kunnen doen? Ik begrijp niet waarom men dat niet heeft gedaan. Ik zal mijn andere vragen straks stellen.

Herman Cosijns: Dignity heeft inderdaad 3 miljoen euro betaald aan de verschillende slachtoffers. Wij hebben dat bedrag echter niet bepaald. Mevrouw Lombaerts heeft hier vanochtend gezegd dat de permanente arbitragecommissie de bedragen vastlegde. Wij hebben nooit afgedongen. We hebben soms iets meer gegeven, maar nooit minder. We hebben geluisterd naar wat het Parlement en de arbitrage ons gezegd hebben. We wisten niet waar we naartoe gingen, aangezien we niet wisten hoeveel slachtoffers we zouden ontvangen. Nu is dat zo uitgekomen. We hebben het bedrag uitbetaald dat de permanente arbitragecommissie bepaalde.

Manu Keirse: Die bedragen waren inderdaad duidelijk onvoldoende, maar we konden niet hoger gaan in die tabellen. Dan zou de kerk immers een alternatief gerechtshof hebben georganiseerd. Indien de slachtoffers een hogere vergoeding zouden hebben gekregen van de arbitragecommissie, dan zouden zij geen belang meer hebben gehad om naar de rechtbank te trekken. Men heeft zich dus gebaseerd op de bedragen in de vonnissen uit een bepaalde periode die assistenten in de rechtsfaculteit in kaart hebben gebracht. Ik heb daar ook mijn bedenkingen mij, maar dat is nu eenmaal het systeem dat men heeft

uitgewerkt.

Daniel Senesael (PS): Sur la même thématique, madame la présidente. J'entends bien – je vous remercie, en tout cas pour vos exposés et vos interventions – les différentes facettes qui ont été exprimées, envisagées, traitées au niveau de la venue en aide aux victimes.

Vous l'avez dit – et on l'a entendu ici –, certaines victimes ne voulaient pas nécessairement d'argent, elles ont d'ailleurs, pour certaines d'entre elles, fait don de cet argent à d'autres associations. Mais on a aussi entendu des victimes qui se retrouvaient à la rue, sans domicile, sans soins, sans suivi; qui ne pouvaient pas être prises en charge nécessairement par les soins de santé ou la sécurité sociale, parce qu'elles n'émergeaient pas d'une thématique de maladie bien précise. On a entendu tout ça. Vous avez aussi entendu les victimes et, personnellement, la question que je me pose c'est: n'avez-vous jamais eu en réflexion la manière par laquelle vous pouviez interroger l'Église pour savoir comment elle peut – ou elle pourrait – venir en aide à ces personnes? C'est des cris de détresse qu'on a entendus ici. C'était difficile à entendre, c'était émouvant, prenant, et on avait envie de donner la main, de faire quelque chose avec eux et pour eux. Vous avez vraisemblablement eu les mêmes sentiments, vous avez vraisemblablement eu la même envie ou la même force de conviction d'aller plus loin. Qu'est-ce qui a freiné? Pourquoi on n'a pas pu trouver, à certains moments, une réflexion qui permettait, malgré tout, de venir en aide à ces personnes qui ont été abandonnées?

Et je ne comprends pas bien, au niveau de l'humain, vous dites vous-mêmes, l'Église, la boussole morale de la société. Mais comment peut-on laisser tomber ces personnes? Voilà ma réflexion.

Manu Keirse: Ik zal eerst antwoorden en vervolgens zal monseigneur Cosijns dat doen. Ik zat niet in die arbitrage en opvangpunten. Ik heb weet van verschillende slachtoffers in moeilijke levensomstandigheden die op een of andere manier bij mij zijn terechtgekomen. Ongeacht of dat met het misbruik in de kerk te maken had, moet men zich daarvoor inzetten. Wij hebben meerdere slachtoffers geholpen om bij hulpverleningsinstanties terecht te komen en dat financieel betaalbaar te maken. Ik kan ook getuigen van een aantal situaties waarin de kerk op ons voorstel een behandeling heeft betaald voor mensen waarvan wij dachten het hun omstandigheden echt op dat misbruik terug waren te brengen en waar we geen enkele andere sociale weg zagen om daarin tussenbeide te komen. Ik kan

een paar gevallen noemen waarin dat ook effectief gebeurd is.

Ik neem aan dat u nog meer slachtoffers hebt gehoord die daar niet zijn terechtgekomen. Als maatschappij moeten we samen zoeken hoe mensen uit de armoede en ellende kunnen worden gehouden en hoe we hen kunnen helpen. Er zijn er immers nog zeer veel, denk ik. Ik ben blij dat u dat opmerkt en dat hier in het midden brengt.

Herman Cosijns: C'est une bonne question, très intelligente, mais moi non plus, je n'étais pas dans l'arbitrage. J'étais là au nom de Dignity et j'écoutais les victimes. On a fait ce que l'arbitrage a décidé, mais si la victime était dans une situation sociale difficile ou impossible, et en effet, parfois à la rue, nous avons tout fait pour l'aider socialement, mais en dehors du cadre de l'arbitrage. Mais on ne peut pas porter toute la misère du monde, donc c'était pour quelques-uns qu'on a vraiment aidés, ou peut-être guidés vers le CPAS ou d'autres instances, on les a guidés. Mais là, nous sommes aussi limités.

Patrick Degrieck: Mag ik aan u, parlementsleden, een vraag stellen als burger van dit land? Ik vind uw vragen correct en sterk. Vanuit uw vraag stel ik als burger van dit land een wedervraag. Dit moet nader bestudeerd en bekeken worden. Daar moet aan gewerkt worden. U hebt gelijk als u zegt dat die bedragen niet in verhouding staan tot het leed.

Ik zal u twee vragen stellen. Als ik mij niet vergis, heb ik niet zolang geleden een jurist horen zeggen dat het gemiddelde bedrag van de schadevergoeding na een veroordeling voor verkrachting momenteel 7.500 euro is. Moet die wet niet worden aangepast? Is dat correct?

Nog een moeilijkere situatie is als de priester/dader wordt vrijgesproken omdat justitie oordeelt dat men niet kan bewijzen dat er strafbare feiten tegen minderjarigen werden gepleegd, hoewel het slachtoffer wel alle tekenen en kenmerken van een slachtoffer heeft en er een trauma aan heeft overgehouden. Ik heb zulke situaties meegemaakt, terwijl het slachtoffer wel degelijk getraumatiseerd is. Wat moeten we daarmee doen? Ik deel deze zorg met u en zou willen weten of u deze vragen met experts kunt meenemen om te bekijken of we daar iets aan kunnen doen en indien ja, wat we daaraan kunnen doen.

De **voorzitter:** Ik denk dat we die vragen zeker moeten meenemen, maar staat u mij toe te zeggen dat we niet alleen moeten spreken over beperkte vergoedingen of vrijspraken door justitie, want uit tal van getuigenissen en dossiers weten we dat daders wel gekend waren en meerdere slachtoffers

hebben gemaakt, maar dat er nooit werd ingegrepen.

Het was alom geweten in internaten, scholen en elders. Ik vind dat we ons dus niet alleen moeten toespitsen op de vrijspraken, die zeer moeilijk liggen. Door de vele verjaarde zaken, door de vorige commissie en door de getuigenissen vandaag weten we dat er zeer veel slachtoffers zijn. Door de brieven en getuigenissen weten we dat het wel geweten was door de oversten, binnen het internaat en zelfs in de bisdommen. We mogen de aandacht niet laten afglijden naar de zaken waar een vrijspraak zou zijn gevolgd, terwijl er zeer veel dossiers tegenover staan die weliswaar verjaard zijn, maar waarvan men goed weet wat er gebeurd is. Uw vraag is dus terecht, maar dekt slechts een deel van de problematiek die we moeten aankaarten.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): Ik wil het ook over de daderproblematiek hebben. Collega Van Peel gaf in het begin al aan dat het feit dat veel zaken verjaard zijn te wijten is aan het schuldig verzuim van de kerk die haar ogen heeft gesloten voor al die zaken.

In het artikel van *De Morgen* staat dat Nina's dader aangesteld is als directeur van een katholieke vzw voor gezinnen met kinderen met een beperking. Kunt u ons hier zeggen dat geen enkele priester die feiten heeft gepleegd nog een functie zal uitoefenen waar hij in aanraking met kinderen komt? De zaak van Nina dateert van 2019 en is dus vrij recent. Mijnheer Keirse, u hebt gezegd dat men steeds adviezen geeft, maar hoe komt het dan dat zulke dingen mogelijk zijn? De heer Segers verwees daarstraks ook naar pater Jan in Brazilië en die man zit daar nog altijd. De mensen vragen zich af wat u daaraan doet.

Daniel Senesael (PS): Juste deux mots. En fait, quand on vous écoute, monsieur Degrieck, on est évidemment tous d'accord ici pour dire que la condamnation du viol par la justice et le montant qui était attribué n'étaient pas suffisants. Ce que j'aime moins dans votre rhétorique, c'est que vous répondez à une question par une autre question. C'est un peu jésuite comme comportement, et courant. Je voudrais juste dire – pour ne pas rentrer dans la polémique – que la grande différence entre votre question et ce qu'on a entendu – et je me mets vraiment dans les pas de la présidente – c'est que les faits étaient connus, répétés et tus. C'est tout à fait différent comme approche. Et donc, la question que vous posez, à mon sens, ne répond pas à nos interrogations légitimes et – je pense – pertinentes.

Manu Keirse: Ik wil graag de vragen van mevrouw

Vindevoghel en mevrouw Van Peel beantwoorden. De persoon waarover u sprak, is geen priester en is niet in een kerkelijke organisatie tewerkgesteld. Het gaat om iemand die ooit een relatie had voor hij diaken werd en dat is later pas uitgekomen. Ik wil daar concreet op ingaan, gelet op de vele vragen daarover. Ik weet dat u iemand daarover hier hebt gehoord, maar ik weet niet wat u hebt gehoord en daardoor kan ik u geen antwoord geven daarop. Het gaat hier om een zeer specifieke casus. Ons beleid is om principieel alle niet-verjaarde feiten, indien een dader nog leeft, naar justitie sturen. De procureur heeft me in het verleden gewaarschuwd om na te denken vooraleer iets naar justitie te sturen. Niet iedereen wordt daar immers mee geholpen en ook justitie en de samenleving niet. Hij maande mij aan minstens mijn verstand te gebruiken vooraleer iets naar justitie te sturen.

U hebt enkele fragmenten van tapes gehoord van delen van een getuigenis. Ik weet niet wat u hebt gehoord, maar aangezien het om een anonieme casus gaat, kan ik daar wel op antwoorden. Ik heb ook het artikel in *De Morgen* gelezen en ik heb de kans gehad daarop te reageren, maar ik heb dat niet gedaan. Uit bezorgdheid om het slachtoffer heb ik gezwegen. Wat in *De Morgen* stond is flagrant onjuiste journalistiek.

Het gaat om een casus over twee personen die ons werd aangeboden door Sant'Egidio. Een persoon geeft aan het slachtoffer te zijn van seksueel grensoverschrijdend gedrag op minderjarige leeftijd. Een andere persoon geeft aan het slachtoffer te zijn van laster en eerroof door onjuiste geruchten die over hem worden verspreid. Zo werd die casus bij ons aangeboden. Nina, zoals u haar noemt, was zeer ontevreden omdat dit was doorgegeven aan het opvangpunt. De andere partij was zeer tevreden in de hoop dat er eindelijk een einde zou worden gemaakt aan de onjuiste beweringen die over hem de ronde deden.

Er werd ons gevraagd om tussen die twee personen te bemiddelen. U hebt fragmenten uit een gesprek gehoord, maar wij hebben meerdere uren naar beide betrokkenen geluisterd. Het ging om twee volwassenen die op de leeftijd van 20 en 39 jaar een relatie begonnen die drie jaar duurde. Hun beider relaas daarover was zeer consistent. Zij gaf aan dat ze smoorverliefd was op hem, dat ze een relatie wilde en hem onder geen enkel beding kwijt wilde. Het betrof een geheime relatie met een getrouwde man die op dat moment nog geen diaken was.

Beiden vertelden dat hun relatie hun volledig opslokte, waardoor Nina haar studies opgaf. Hij gaf aan dat hij het niet meer aankon zijn vrouw te

bedriegen en dat de relatie hun allebei verstikte en alle energie opeiste. Nina was zeer jaloers en dreigde ermee hem kapot te maken indien hij de relatie zou beëindigen.

Nina zei dan dat de relatie eerder begonnen was, maar dat ze pas seks hadden toen zij 20 jaar oud was. Wat later zei ze dat het begonnen was toen ze 18 jaar was, nog later zei ze dat het begonnen was toen ze 16 jaar was en uiteindelijk zei ze dat het begonnen was toen ze 13 jaar oud was. Deze verschillende versies van haar relaas heb ik genoteerd. Ik heb mijn nota's nagekeken en nu werk ik wel met fiches, mevrouw Van Peel, omdat ik correcte info wil weergeven. Voorheen heeft ze daar nooit over gesproken. Ze heeft hem vijf jaar na het vermeende misbruik gevraagd om dooppeter te worden toen ze zich tot de katholieke kerk bekeerde. Twee jaar na haar doop, is ze een verliefde relatie met hem aangegaan, die drie jaar heeft geduurd.

Ze zei dat hij alle meisjes op zijn schoot nam, maar dat hij dat bij haar liefdevoller deed dan bij de anderen. Ze zei dat ze jaloers was als hij ook anderen op de schoot nam, want ze wilde hem voor haar alleen. Meerdere keren zei ze dat ze niet naar de politie en het gerecht wilde stappen. Dat heeft ze ons op het opvangpunt gezegd en ze heeft dat ook concreet aan monseigneur Bonny gezegd. Dat kunt u ook op de geluidsbanden horen.

Waarom ze dat niet wil, is me niet duidelijk geworden. Ze heeft twee jaar een opleiding tot bachelor in de rechten gevolgd, maar ze heeft die studies onderbroken. Ze wist volgens mij dus meer van gerechtelijke procedures af dan ik.

Daarnaast gaf de andere partij aan wel naar het gerecht te willen stappen wegens laster en eerroof. De een wilde dus niet naar het gerecht gaan, terwijl de andere dat wel wilde. In 2022 kwam dat dossier op tafel met de melding dat er twee slachtoffers waren. Nina zei in het begin: "Hij heeft alles. Ik heb geen diploma, geen man, geen kinderen en geen gezin." Een maand voor die melding in 2022, zeven jaar na het einde van die relatie, waarin ze verklaarde dat die op jonge leeftijd begonnen was, is ze door Sant'Egidio, waar die man werkte, ontslagen wegens geneesmiddelenroof.

Die man werkt voor Sant'Egidio en heeft in haar ogen een zeer belangrijke functie, maar zij heeft niets omdat ze eruit gezet is. Voor haar, als Albanese vluchteling, was Sant'Egidio haar sociale biotoop, waar ook haar moeder en familie werkten. Ze is daar echter weggestuurd wegens een misdrijf, namelijk diefstal van medicatie. Ik spreek met veel barmhartigheid over die vrouw, want ik heb met haar te doen.

Ik vraag u dus grote barmhartigheid voor Nina, ook al is het verhaal niet altijd te volgen of te begrijpen. Ze heeft door haar affaire haar studies stopgezet en heeft daardoor geen diploma, maar ze wil een gedegen positie in de zorg. We hebben meerdere uren naar haar geluisterd. Ze heeft verscheidene getuigen aangebracht en we hebben dertien personen gehoord of gesproken. Die dertien personen, waarvan er zeven of acht door haar aangebracht waren, hebben allemaal verklaard er niets over te kunnen zeggen, aangezien ze er nooit iets van hadden opgemerkt of iets over hadden gehoord. We hebben ons uiterste best gedaan, maar niemand heeft ook maar iets van dat misbruik op minderjarige leeftijd kunnen bevestigen. Een paar wisten af van die relatie op volwassen leeftijd. Ze wisten ook dat ze het er moeilijk mee had dat hij op een zeker moment de handdoek in de ring heeft gegooid.

We hebben meermaals gezegd dat ze ook naar het gerecht kon gaan, maar dat ze dan wel een consistent verhaal moest hebben, zonder afwijkende verklaringen over de leeftijd waarop de relatie begon, omdat de andere partij haar anders zou aanklagen wegens laster en eerroof. Onze bekommernis was dat het om een Albanese vluchteling ging, wier familie Sant'Egidio is. Naar mijn aanvoelen is Sant'Egidio met heel wat zaken onvoldoende transparant omgegaan. We hebben daarover ook een nota gemaakt, die we via de nuntius aan Rome hebben laten bezorgen, omdat die organisatie ook linken met Rome heeft.

We zeiden dat ze weinig financiële mogelijkheden had en dat ze daarom niet in een lang juridisch avontuur gestort mocht worden. We hebben ervaring met andere situaties waar de klacht veel duidelijker was en waar de rechtbank toch seponeerde, waardoor er dus geen erkenning was. U stelde de vraag of we haar zouden sparen voor secundaire victimisatie.

We wilden wel iets doen voor haar en uiteindelijk hebben we haar een dading voorgesteld, waarna een vergoeding van 5.000 euro werd uitbetaald. We hebben gepoogd haar te overtuigen om haar studies te hervatten, aangezien ze absoluut in de zorgsector wil werken. Als Albanese vluchteling heeft ze daarvoor een diploma nodig. We gaven aan bereid te zijn met de kerk te onderhandelen om drie jaar studies te betalen zodat ze haar diploma kon halen. Wij verklaarden dat we meenden dat haar onrecht was aangedaan, aangezien haar dooppeter met haar geen relatie had mogen aangaan als volwassene. Hij is daarvoor verantwoordelijk in onze ogen. Omdat we hem daarvoor verantwoordelijk achtten, hebben we aan de bisschoppen geadviseerd hem te ontslaan als

directeur in een kerkelijke functie, hem te schorsen als diaken en hem de opdracht te geven een andere opleiding te volgen opdat hij buiten de kerk zijn gading kon zoeken. Dat is allemaal gebeurd en hij heeft dan gesolliciteerd voor een vacature die niets met de kerk te maken heeft en hij werd als beste kandidaat aangenomen. Bij die organisatie heeft hij een administratieve functie waar hij niet in contact komt met kinderen. Dat is de realiteit van deze situatie.

Voor we die dading sloten, hebben we die dame gezegd dat we wilden dat zij eerst een advocaat zou consulteren om te bekijken of dit een zinnige oplossing was en of ze niet beter naar de rechtbank zou gaan. We zeiden geen dading te willen maken zonder het advies van haar advocaat. Ze heeft de documenten van die dading op voorhand gekregen en die met haar advocaat kunnen bekijken. Haar advocaat was aanwezig bij de ondertekening van die dading. In de aanwezigheid van haar advocaat heb ik haar gezegd dat ze nog steeds naar de rechtbank kon gaan, maar dat ze ervoor moest zorgen dat ze een consistent verhaal had om te vermijden dat ze de zaak zou verliezen.

Het was niet aan ons om een meerderjarige te dwingen naar justitie te stappen, zeker als haar advocaat haar dat niet aanraadde. De dading gaat duidelijk over dat wat wij kunnen aantonen. Wij hebben een dading gesloten omdat wij vonden dat een volwassen persoon met een functie in de kerk geen relatie moest aangaan met een Albanese vluchteling. Hij was de meerdere en de oudere en hij had zijn verstand moeten gebruiken. Daarom hebben we die dading gemaakt.

In de dading staat erg duidelijk dat zij zegt dat er al dingen op minderjarige leeftijd zijn gebeurd, maar dat wij na lang ondervragen van beide partijen en de dertien getuigen daar geen bewijs voor hebben gevonden. Vier weken na het sluiten van die dading heeft zij mij de volgende mail gestuurd, ik citeer: "Beste Manu, ik wens je een welverdiende vakantie toe. Ik dank je oprecht voor je medeleven en je professionaliteit. Het is moeilijk uit te leggen, maar gedurende gans dit proces ben je voor mij echt een soort vaderfiguur geworden en dat heb ik tegenwoordig niet. Vandaag vier ik mijn dertigste verjaardag en vier ik een nieuw levenspad dankzij jou en Patrick Degriek. Ik heb reeds mijn dankbaarheid en mijn lof overgebracht aan bisschop Bonny. Vele groeten, Nina."

Na die mail heb ik haar nog verschillende keren gehoord en ik heb haar op haar verzoek gezien voor een twee uur durend gesprek over een aantal andere dingen. We hebben haar dus niet in de steek gelaten. Ik ben begaan met die vrouw en ik hoop nog altijd dat ze zich op ons voorstel inschrijft

voor een opleiding om een diploma te behalen. Ze is een dame met capaciteiten en voldoende competenties.

In *De Morgen* stond ook dat ik een opleiding zou aanbevelen waar ik zelf belang bij heb. Ik heb daar geen enkel belang bij, maar ze zei dat ze niet kon studeren omdat ze voltijds moet werken om een inkomen te hebben. Ik heb haar gezegd dat ik een opleiding ken die ze kan combineren met voltijds werken. Ze zei dat ze daar nooit in zou slagen. Ik zei haar dat ik die opleiding goed kende, aangezien ik er zelf les in gaf. Ik moet vaak inschatten of studenten de capaciteiten hebben om die opleiding te volgen en ik zei haar dat ik dat zij dat tot een goed einde zou kunnen brengen. Ik heb haar zo proberen te motiveren om een opleiding te volgen om aan een toekomst te bouwen in ons land.

De nieuwe zaak met *De Morgen* is ontstaan toen ze vernam dat die man een nieuwe job had waarvan ze dacht dat de kerk hem daaraan had geholpen. Hij heeft die job echter gekregen omdat hij buiten de kerk naar ander werk moest zoeken. Dat is in het kort de samenvatting van dat dik dossier. Ik heb daar wel fiches over samengesteld omdat ik correcte en controleerbare informatie wilde meegeven, mevrouw Van Peel. Indien deze zaak voor de rechtbank komt, wil ik mijn dossier zeker overmaken.

Zij kon voor ons wel nog naar de rechtbank gaan. We hebben alleen een dading gesloten omdat wij moreel gezien vonden dat een volwassene persoon in een leidinggevende functie in een organisatie als Sant'Egidio geen relatie mocht beginnen met een medewerkster. Dat was onze houding daarin.

De **voorzitster**: Mijnheer Segers en mevrouw Vindevoghel, het is niet omdat de heer Keirse in detail gaat, dat u dat ook moet doen. Ons gaat het voornamelijk over de procedure en eventuele systematieken. Wij zijn immers geen rechtbank. Wij proberen te onderzoeken en te achterhalen. Ik wil u duidelijk maken dat ik niemands proces wil maken. Ik geef het woord aan de heer Segers en vervolgens aan mevrouw Vindevoghel.

Ben Segers (Vooruit): Mevrouw de voorzitster, ik ben het voor alle duidelijkheid eens met u. Ik wilde ook vragen stellen over de zaak-Nina. Maandag heb ik vragen gesteld over de procedure in die zaak, maar niet over de feiten, waarover ik ook helemaal niet wil oordelen. Deze zaak geeft ons een inkijk in de procedures, los van de verdere appreciatie van de feiten, waarover ik niets wil zeggen. Ik zit wel met twee vragen.

Het algemeen beleid zou erin moeten bestaan slachtoffers aan te sporen om naar de politie of het

parket te stappen. Alle context die u daarbij hebt gegeven doet er voor mij tot hiertoe niet toe. Uw versie van de feiten staat ook haaks op haar getuigenis. Ik citeer: "Als je een gerechtelijk dossier indient, dan zal hij winnen en jij verliezen."

Ik wil ook nog ingaan op de gevolgen van de dading. Ik gebruik voor alle duidelijkheid alleen de citaten uit het artikel van *De Morgen*. Een andere quote is de volgende: "Nadat ik dat heb ondertekend, kan ik juridisch niets meer ondernemen." U beaamt dat dan. Ik vind dat vreemd. Zelfs als een dading werd gesloten, kan die op geen enkele wijze afbreuk doen aan welke actie Nina kan ondernemen voor justitie. U lijkt iets anders te suggereren.

Manu Keirse: Ten eerste hebben we haar meerdere keren gezegd dat ze ook naar het gerecht kon gaan, maar meermaals heeft ze gezegd dat ze niet naar de politie of het gerecht wilde stappen. Ze wilde eerst ook niet naar een advocaat gaan. We hebben dat zelf uitdrukkelijk aangeraden. Toen ik haar waarschuwde, was het niet mijn intentie om haar niet naar het gerecht te laten gaan.

U hebt fragmenten gehoord van gesprekken van meerdere uren. U moet dat in de context daarvan zien. We hebben haar gezegd dat ze een consistent verhaal moest hebben als ze naar de rechtbank zou gaan. Dat staat expliciet in de nota's van het dossier. We hebben haar proberen aan te sporen, maar als volwassene beslist ze daar zelf over.

Ten tweede staat in de dading duidelijk vermeld dat die niet gaat over feiten die op minderjarige leeftijd zouden zijn gebeurd. We onthouden ons daarvan, aangezien we die niet hebben kunnen vaststellen. De dading gaat over een morele erkenning en genoegdoening voor iets wat wij immoreel vinden. Daarvoor kan ze volgens die dading niet meer naar het gerecht gaan. Voor alle andere zaken kan ze gerust naar de rechtbank gaan en daar proberen haar recht te bekomen. In de omschrijving van de dading staat duidelijk dat het over dat morele aspect gaat.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): Mij gaat het niet om het dossier, maar over de wijze waarop u met daders omgaat. Ik heb de voorbeelden van de zaak-Nina en pater Jan gebruikt. Als u een advies geeft met betrekking tot een dader in de kerk, kunt u er dan voor zorgen dat die niet meer in contact komt met kinderen? In hoeverre wordt dat opgevolgd? Dat was vooral mijn vraag. Veel slachtoffers waren vooral bekommerd om het feit dat daders hun gang konden blijven gaan, omdat ze zeer vaak verplaatst worden en vrij rondlopen.

Manu Keirse: Ik lees letterlijk voor wat het advies daarover geweest is. Die man bekleedde een kerkelijke functie waaruit hij ontslagen moest worden. De reden voor zijn ontslag moest officieel aan de omstaanders worden gecommuniceerd. Hij had een opleiding tot diaken gevolgd, maar hij mocht niet meer als diaken werken en mocht geen enkele vorm van pastoraal werk met kinderen en jongeren meer doen. Hij moest de organisatie Sant'Egidio verlaten, want hij kon daar niet meer als leider respectvol blijven rondlopen. Er moest een financiële vergoeding worden betaald aan de andere persoon, mede door de organisatie waarin zij toen werkte. Hij moest werk zoeken buiten de kerk, naar een forensisch centrum worden gestuurd om zich te laten behandelen voor dit soort relaties. Hij mocht ook absoluut geen spirituele verantwoordelijkheid meer dragen. Dat is allemaal nageleefd.

Herman Cosijns: Ik wil daaraan toevoegen dat het hier niet over persoonlijke gevallen, over individuen gaat. Pater Jan Van Dael was een priester van het Heilig Hart, maar hij is uitgetreden. Het is nu de taak van het gerecht om zijn werk te doen. Hij is geen priester meer van zijn congregatie, het Heilig Hart. De laatste beslissing van Rome bepaalt dat hij geen lid meer is van die congregatie. Het gerecht zal zijn werk wel doen. Ik kan alleen maar zeggen dat zijn oversten hem totaal verboden hebben naar ginder te gaan, maar daarvoor zou u hem moeten ondervragen. Dat is het enige wat ik u daarover wilde zeggen, zodat u geïnformeerd bent. Overeenkomstig ons beleid wordt voor elk dossier dat via het meldpunt naar de bisschoppen of een overste gaat een voorlopige schorsing opgelegd.

Dan bekijkt men hoe men daarmee kan omgaan. Zoals u weet, zijn de meeste daders overleden of gepensioneerd. Dan moeten ze naar een home of naar een plaats gaan waar weinig of geen kinderen zijn. Ik stel voor dat u die vraag ook over twee weken aan de bisschoppen stelt wanneer zij hierheen komen. Zij zullen een klare uitleg geven.

Patrick Degrieck: Ik wil graag antwoorden op de vraag of er een systematiek is in de omgang met daders en justitie. Het komt af en toe voor dat een slachtoffer om welke reden dan ook zelf vraagt en insisteert om niet naar justitie te stappen. We moeten de persoon altijd overtuigen om dat wel te doen. Indien de persoon dat niet wil doen, doen we het soms zelf. Ik denk dat we dus wel een grote zorg dragen om de zaken naar justitie te brengen. De heer Keirse heeft reeds geantwoord op de vragen met betrekking tot de concrete casus.

Ik wil dit gewoon meegeven opdat u begrijpt dat het

soms moeilijk ligt. Een slachtoffer heeft soms persoonlijke redenen om daarop aan te dringen. Een van die redenen is het feit dat het slachtoffer intussen zelf strafbare daden heeft gepleegd die deel uitmaken van het verhaal, daarom nog niet per se seksuele misdrijven. We hebben hier reeds uitvoerig gehoord welke gevolgen een trauma kan veroorzaken. Het trauma kan zich ook vertalen in incorrect gedrag en zelfs in strafbaar gedrag. Dat komt niet veel voor, maar het is al gebeurd. Dat is bijvoorbeeld een reden waarom het slachtoffer erop aandringt om niet naar justitie te stappen.

Manu Keirse: Mijnheer Segers, in de uitspraken in *De Morgen* waarnaar u verwees, staat uitdrukkelijk: "Ik kan wel naar justitie gaan." Dat werd geïnterpreteerd als: "Jij kan niet naar justitie gaan, alleen wij kunnen dat." Dat is echter verkeerd. Ik bedoelde dat ik wel zonder haar goedkeuren naar justitie kon gaan indien ik iets zou ontdekken waar justitie iets mee zal doen. Ik heb haar gezegd dat ik dat zou doen zonder haar naam te vermelden als zij dat niet zou willen.

Indien ik echter iets strafbaars zou ontdekken, wil ik niet dat die dader anderen hetzelfde zou kunnen aandoen. In die zin kan ik wel naar justitie gaan om dat te melden.

De voorzitter: Naar wie bij justitie hebt u dat dan telkens doorgestuurd?

Manu Keirse: Ik denk dat mevrouw De Schamphelaere daar al een antwoord op heeft gegeven. We hebben een vast contactpunt bij justitie, waarnaar we alles doorsturen.

De voorzitter: Dat is dus naar mevrouw Pellens?

Manu Keirse: Inderdaad.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik wil even inpikken op de zaak van pater Jan. Monseigneur Cosijns, u zei daarnet dat hij uitgetreden is. Een snelle opzoeking leert ons dat de vraag tot uitzetting geformuleerd werd, terwijl u zegt dat hij al uit de orde werd gezet.

Herman Cosijns: Dat is de informatie die ik heb gekregen. Ik ben niet rechtstreeks verantwoordelijk, want ik ken die man niet.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Wij volgen *Kerknet* en ik denk dit zeer goed op de hoogte is van de actualiteit. Op *kerknet.be* staat dat de vraag tot uitzetting werd gesteld. U zegt dat hij uitgezet werd.

Herman Cosijns: Mijn informatie dateert van vorige week. Het antwoord van Rome is dat hij uit

de congregatie is gezet.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Door wie is hij eruit gezet?

Herman Cosijns: Het is een declassering van de Religieuzen, van Rome.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Wanneer is die vraag tot uitzetting gesteld?

Herman Cosijns: Ik ken het dossier niet.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Hoelang sleept die zaak al aan? Tien jaar? Vijftien jaar?

Herman Cosijns: Dat weet ik niet. Dat moet u aan juristen vragen. U weet toch dat het gerecht daar ook mee bezig is?

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Het gaat hier om de verantwoordelijkheid van de oversten van de congregatie. Wat doet u met zo'n persoon, van wie men weet welke feiten hij gepleegd heeft en die daar zelf voor uitkomt? We moeten dan lezen dat de uitzetting gevraagd is. Dat zou er nog aan moeten ontbreken!

Herman Cosijns: We hebben geen politionele bevoegdheid over een priester. Als de politie haar werk zou doen, zou hij daar misschien niet meer zijn.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Het is dus de schuld van de politie?

Herman Cosijns: Dat heb ik niet gezegd. Ik zeg alleen dat we niemand kunnen vastketenen en in de gevangenis steken zonder dat er een gerechtelijke uitspraak is.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Begrijpt u niet dat de bevolking niet begrijpt dat iemand die dergelijke feiten heeft gepleegd, en vijftien jaar geleden is geëmigreerd, in een ander land dezelfde feiten pleegt of minstens een groot risico vormt om nieuwe feiten te plegen? U zegt dan dat men niets kan doen en dat men de uitzetting heeft gevraagd.

Hij heeft zelfs nog financiële steun ontvangen van kerkelijke middens hier.

Herman Cosijns: Dat is niet waar.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): U zegt hier in deze onderzoekscommissie onder ede dat dit niet gebeurd is?

Herman Cosijns: Ik zeg alleen dat ik dat niet weet. Ik ken het dossier niet.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): U zei dat het niet waar was.

Herman Cosijns: Ik herhaal dat ik het niet weet. U zult dat aan de overste van die persoon moeten vragen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Begrijpt u de woede en de boosheid van de mensen bij het lezen van die verhalen? Het gaat niet alleen over pater Jan, maar ook over andere gevallen van mensen die hier in de problemen komen en die dan vrijwillig naar het buitenland gaan of die naar het buitenland worden gezonden, waarna men zegt dat men er niets aan kan doen. Dat is ook verantwoordelijkheid opnemen. Dat gaat ook over de structuren die verantwoordelijkheid moeten opnemen in Rome, maar ook in België.

Manu Keirse: Ik denk dat er zeer veel situaties zijn... Ik zal een concreet voorbeeld geven. Bij arbitrage werd een dossier van 30 à 35 jaar geleden behandeld, waarbij men vertelde dat een priester op de speelplaats een hand op de poep of bil had gelegd. Men wist niet of het opzettelijk gebeurde, maar die persoon gaf aan dat het hem stoorde. De arbitrage heeft toen beslist om een tegemoetkoming van 800 euro te geven. Dat kwam bij de bisschop in Brugge die de priester in kwestie bij hem riep. Die priester zei dat hij daar dat hij dertig jaar subregent was en dat hij nooit een stap te ver was gegaan. Hij vertelde dat er op speelplaats gevoetbald, gebasketbald en dat er geravot werd. Hij zei dat er mogelijk eens een hand op een poep of bil is terechtgekomen, maar dat hij nooit een grens had overschreden. De bisschop vroeg me wat hij met dat dossier moest doen.

Ik heb de bisschop geadviseerd om die priester te schorsen en hem geen vieringen meer te laten voorgaan. De bisschop heeft dat advies ook opgevolgd. Het enige wat we wisten, was dat men zei dat er 30 à 35 jaar geleden op de speelplaats een hand op een poep of bil was gekomen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Met alle respect, maar de zaak rond pater Jan is wel wat anders dan een hand op de poep.

Manu Keirse: Ik wil gewoon zeggen dat er verschillen zijn tussen casussen en situaties. Ik vergelijk de zaak rond pater Jan daar niet mee, maar men is hier en daar consequent opgetreden, maar waarschijnlijk niet in alle situaties.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Er is hier maar één vraag. Is hij uitgezet of niet? Indien ja, sinds wanneer? Hij behoort tot de congregatie van het Heilig Hart van Jezus. Mevrouw de voorzitter,

kunnen we misschien een briefje sturen naar het Heilig Hart van Jezus om die informatie op te vragen? Daar moeten twee vragen in staan. Wanneer is de vraag tot uitzetting gesteld en wanneer is de beslissing genomen? Dan weten we of die beslissing effectief is genomen of niet en dan weten we ook of die vraag werd gesteld.

De **voorzitster**: We noteren dat en zullen het nakijken.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): Ik wilde ook naar die steun vragen. Het is helemaal niet duidelijk. Eerst zegt u dat u het niet weet. Ik herinner me de getuige wiens hartenkreet was dat die man uit Brazilië moest worden weggehaald. Ik was daar niet goed van. Ik herinner me dat nog levendig. Die man zit daar nog steeds. Ik zal u zeggen waarom de mensen zo kwaad zijn. De kerk kan wel zeer snel beslissen om een priester uit zijn ambt te zetten indien die trouwt. Die beslissing wordt snel en zonder probleem gemaakt. Als zo iemand echter zoiets doet, dan kan die niet uit zijn ambt worden gezet. De mensen begrijpen dat niet en dat zorgt voor veel woede. Ik ben daar ook kwaad over. Dat maakt mij erg boos.

De **voorzitster**: Mevrouw Vindevoghel, u zult die vraag zeker nog kunnen stellen wanneer de ordes te gast zijn in onze commissie.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mijnheer Degrieck, ik ben blij dat u er bent. Ik was verbaasd dat u zei dat u verrast was door de uitnodiging. Dat was het eerste dat u zei. Onze commissie wilde u toch horen, maar weet u ook waarom?

Patrick Degrieck: Ik luister.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Uw naam werd zeer vaak – naast Vangheluwe en Danneels, die de kroon spanden – genoemd in verschillende verhalen. Het ging dan over de manier waarop u de gesprekken met slachtoffers voerde. Er werden daarnet ook al vragen over gesteld, los van casussen. Slachtoffers vonden het vaak ongepast dat u heel vaak naar details vroeg over hun seksuele leven, hun geaardheid en de feiten.

In het begin van uw betoog hebt u gezegd dat u in Rome een zes maanden durende opleiding hebt gevolgd. Ik vraag me af of de omgang en gesprekken met slachtoffers ook deel uitmaakten van die opleiding. Voor sommigen was dat bijna een ondervraging. Kunt u toelichten hoe u zo'n gesprek aanpakt? Die werden door velen immers als ongepast ervaren.

Patrick Degrieck: Mevrouw Van Peel heeft die vraag ook gesteld. Staat u mij toe te zeggen dat ik

geraakt ben door de woorden van mevrouw Van Peel, die zei dat ik de vraagstelling waarschijnlijk met goede bedoelingen zou hebben gedaan. Ik kan dat beamen.

De vragen die ik heb gesteld... In mijn ervaring is er een verschil tussen een dossier waarvan de dader overleden is en een dossier waarvan ik de dader moet spreken. Ik denk dat ik vooral in de dossiers waarvan ik met de daders moest spreken mij goed wilde informeren en wapenen om de confrontatie met de dader aan te gaan.

Daarin speelt ook mee dat het belangrijk is om dan ook in het systeem van die categorieën... Ik denk dat ik eigenlijk ook vragen stelde vanuit de grote bezorgdheid voor het slachtoffer. Wanneer men in categorie drie zit, aangezien er sprake is van feiten, dan moet men in categorie drie kunnen... Het is vanuit die bezorgdheid dat ik de vragen heb gesteld. Indien iemand zich gekwetst zou voelen door die vraagstelling of die vragen ongepast zou vinden, dan wil ik zeggen dat dit nooit mijn intentie was. Ik wil mij daarvoor ook verontschuldigen.

Er was geen oefenschool tijdens die opleiding in Rome. Er waren daar geen praktijklessen of oefeningen, maar het ging daar eerder over algemene dingen. Ik heb in de loop van die ondervragingen zeker en vast zaken bijgeleerd.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik kan begrijpen dat u zegt dat u moet weten over welke feiten het gaat indien u een gesprek met een dader zult aangaan. Vragen stellen over de seksuele geaardheid van een slachtoffer lijkt me echter niet relevant om te bepalen onder welke categorie een feit ressorteert. We hebben de eer gehad professor Adriaenssens, iemand met veel ervaring en een autoriteit in zijn vakgebied, in ons midden te hebben. Ik heb hem toen gevraagd hoe men het best een gesprek met een slachtoffer kan aanpakken. Hij zei dat we moesten luisteren, luisteren en luisteren.

Men moet luisteren, niet ondervragen. De mensen gaven in hun getuigenissen aan dat het niet fijn was toen u hen ondervroeg. Ik had het gevoel dat dit niet de goede manier is om met slachtoffers om te gaan. Dat kwam heel raar over. Misschien had u meer ervaring met het ondervragen van daders, maar dat is een andere manier van ondervragen dan naar slachtoffers luisteren.

Patrick Degrieck: Ik denk dat dat waar is. Ik denk dat ik bij de meeste ondervragingen van slachtoffers niet alleen was. We waren met twee en meestal was de andere persoon iemand uit de wereld van de psychologie en die ontving het slachtoffer ook. Ik kan alleen maar herhalen dat ik

die vragen heb gesteld om mij te wapenen voor het gesprek met de dader en in het belang van het materiaal dat nodig is om de categorie van de schadevergoeding in de dading te bepalen. We moesten weten wat er gebeurd was om het slachtoffer in de juiste categorie te plaatsen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Het eerste wat u doet in een gesprek met een dader is naar zijn verhaal vragen. Men kan toch niet op voorhand weten of die dader zaken zal ontkennen of in twijfel trekken? Ik weet dat de getuigen verklaarden dat u niet alleen was. Sommige gesprekken deed u volgens de getuigen samen met de heer Keirse. Had u een bepaalde rolverdeling? Hoe bereidde u dat dan voor?

Manu Keirse: Ik begrijp u goed. Ik denk dat Patrick ook weet toen ik hem zei dat dit soort ondervraging... We hadden beide personen gezien. Hij vertelde dat ze een relatie hadden van haar twintigste tot haar drieëntwintigste, maar dat er niets anders was gebeurd. Om hem daarmee te confronteren, is Patrick zeer diep gegaan in zijn vraagstelling, aangezien hij voldoende wilde weten om de zogenaamde dader daarmee te confronteren en door de knieën te doen gaan. Ik meen toen ook te hebben gezegd dat ik dat zeer indringend vond. Dat is juist. Hij deed dat echter met de intentie om haar absoluut te helpen om iets te kunnen aantonen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): We hebben die opmerkingen gekregen over meerdere casussen.

Manu Keirse: Het is de enige waarvan ik weet heb.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): De verklaring van professor Adriaenssens zal ooit worden gepubliceerd. Hij is erg duidelijk in hoe men daarmee moet omgaan, over de do's-and-don'ts bij zo'n gesprek. Ik merk dat dit niet altijd werd gerespecteerd, waardoor slachtoffers de indruk krijgen dat ze opnieuw slachtoffer zijn, opnieuw de schuld krijgen. Ik hoop dat daar lessen uit worden getrokken. We moeten nadenken over wie er geschikt is om al dan niet zulke gesprekken aan te gaan en welke vormingen er nodig zijn om zulke gesprekken aan te gaan. Dat is een rode draad in de zaken die we de laatste maanden hebben gehoord.

Verschillende sprekers hebben ons vandaag verteld wat die gesprekken met hen hebben gedaan. Eerlijk gezegd hebben we u daar niet voor uitgenodigd. We zouden de vraag ook aan u kunnen stellen. Weet u wat het luisteren naar 50 à 60 slachtoffers met ons heeft gedaan? Elke

week hoorden we een volledige vrijdag gruwelijke verhalen van misbruik en tegen muren lopen.

Diegenen die daar zitten en de gesprekken aangaan, zijn niet de slachtoffers. Wij hebben de slachtoffers gehoord. We hebben geen boodschap aan uw vraag wat het met u heeft gedaan. Dat zal in het niets verdwijnen in vergelijking met wat de slachtoffers hebben meegemaakt. Er zijn mensen in deze commissie ziek geworden toen ze op vrijdagavond naar huis gingen. Ziek.

Mijnheer Keirse, u toont zich enerzijds vrij kritisch naar wat er allemaal gebeurd is, vooral omdat het in de kerk gebeurde, die toch pretendeert enig moreel gezag te hebben. Dan is het nog erger dan wat er elders in de wereld gebeurt. Ik heb twee citaten van u genoteerd. U hebt gezegd: "Zwijgen en niet optreden, is evenzeer misdadig." U hebt ook gezegd: "Ik keur geen organisatie af, wel het misdadige optreden van bepaalde personen." Minimaliseert u het probleem niet een beetje door te zeggen dat u geen organisatie afkeurt, maar wel het misdadige optreden van bepaalde personen? Daarmee geeft u de indruk dat het probleem bij een beperkt aantal personen zou liggen.

Samen met de voorzitter heb ik de commissie van 2010 en 2011 meegemaakt. We hebben toen de aartsbisschop, alle bisschoppen en de hoofden van congregaties gehoord. Wanneer ik hun verklaringen van toen herlees met de kennis van vandaag, twaalf jaar later, dan kan ik maar één conclusie trekken: een aantal mensen die een zeer grote verantwoordelijkheid hadden, hebben in onze commissie vierkant gelogen.

Ze hebben ons iets wijsgemaakt. Ze zeiden dat ze nergens van wisten. Monseigneur Danneels verklaarde nooit brieven te hebben gekregen en er nooit over te zijn aangesproken. De bewijzen zijn er. Massaal.

De verantwoordelijkheid ligt in de eerste plaats zeker en vast bij individuen die de feiten hebben gepleegd. Zij die ervan wisten en jarenlang niet hebben opgetreden ter bescherming van de goede naam van het instituut, dragen ook een verpletterende verantwoordelijkheid. Ik ben het niet met u eens wanneer u zegt dat u geen organisatie afkeurt, maar wel het misdadige optreden van bepaalde personen. Zij waren immers de emanatie van die organisatie. Misschien zult u dat nu wat nuanceren, maar we moeten ervoor opletten dat we het de afgelopen 10 à 20 jaar vastgestelde probleem niet verengen tot een paar rotte appels in het systeem. Ook de structuur was rot.

Manu Keirse: Mijnheer Van Hecke, ik zal niets minimaliseren van wat ik heb gezegd. Ik heb

misschien hier en daar een in uw ogen onvoldoende genuanceerde uitspraak gedaan, maar wat ik geschreven en verteld heb, heb ik voorgelezen, neergeschreven en aan het Parlement bezorgd. Men kan dat ook nakijken. Ik heb daar ook lang over nagedacht. Ik herhaal wat ik heb gezegd: zwijgen en niet optreden is evenzeer misdadig en ik meen dat.

Ik kom ook terug op mijn tweede uitspraak. Ik keur geen organisatie af, wel het misdadige optreden van bepaalde personen. Indien dat niet het geval was, dan zat ik hier vandaag niet. Dan had ik geweigerd naar hier te komen. Ik heb overal grensoverschrijdend gedrag meegemaakt, in het college van mijn jeugdijaren, in de gezondheidszorg en als kabinetschef op het topniveau van de politieke wereld, overal. En men heeft gezwegen. Indien men het aanklaagde, werd men bedreigd. Ik kan u meerdere voorbeelden van alle niveaus geven waar ik bedreigd werd omdat ik het aanklaagde. Ik neem daar dus niets van terug en verzwak er niets van.

Als Godfried Danneels gezegd heeft dat hij het niet wist, dan heeft hij gelogen. Ik kan daar alleen op zeggen dat hij het in zijn functie had moeten weten.

De **voorzitster**: Dat is duidelijk.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Die laatste uitspraak is zeer belangrijk. Misschien begrijpen we elkaar verkeerd. Uw tweede citaat, met betrekking tot het feit dat u geen organisatie afkeurt wegens het misdadige optreden van bepaalde personen, wekt bij mij de indruk dat u de verantwoordelijkheid vooral bij de individuen legt en niet bij de structuur. Nochtans is de structuur ook verantwoordelijk. Het was immers de structuur of organisatie die priesters overplaatste indien die zware feiten hadden gepleegd, waardoor het probleem verder kon gaan. Er is dus toch ook organisatorisch een probleem.

Manu Keirse: Ik blijf u zeggen dat ik vandaag naar hier ben gekomen net omdat ik dat heb geschreven. Ook politieke structuren, ministeries en andere organisaties blijven daar niet van gespaard. Als ik al die structuren zou afkeuren, dan was ik vandaag niet naar hier gekomen. Ik wil daarmee niets van wat in de kerk is gebeurd goedpraten of minimaliseren, want in mijn tekst stond uitdrukkelijk dat ze een morele organisatie is, die naast een juridische ook een morele verantwoordelijkheid heeft.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): Ik heb nog wat vragen over het geheel, over de werking van Dignity. Welke autoriteit heeft Dignity ten opzichte van de kerk en de congregaties? Welke toegang

heeft men tot de dossiers, de archieven en de uitspraken? Hebt u de bevoegdheid om inzage af te dwingen? Wie beslist of de kerk al dan niet een vergoeding voorstelt en welke vergoeding? Ik denk dat daar al deels op geantwoord is.

Verschillende experts hebben ons gewezen op het immense gebrek aan daderonderzoek. Alle dossiers van de arbitrage mogen pas na 30 jaar onder strikte voorwaarden worden geconsulteerd. Dat geldt ook voor wetenschappelijk onderzoek. Dat is toch een vorm van tegenwerken. Is het niet uw plicht om die informatie te delen?

Monseigneur Cosijns, een paar slachtoffers werden voor ze naar de commissie kwamen om te getuigen opgebeld om hen eraan te herinneren dat ze destijds toch wel tevreden waren over die arbitrage. Een aantal slachtoffers ervoer dat alsof men druk wilde zetten om niet te getuigen. Hebt u effectief geprobeerd om mensen tegen te houden om naar de arbitrage te gaan, zoals een paar mensen aangaven?

Manu Keirse: Dignity is opgericht omdat we ettelijke malen de vraag hoorden wie er verantwoordelijk was. De aartsbisschop is niet verantwoordelijk voor de bisschop van Brugge. Die uitspraak hebben we goed horen klinken. Wie kon er nu namens de kerk spreken? Dignity is opgericht om namens de kerk te spreken. Alle congregaties, de vereniging van religieuze oversten in Vlaanderen en Wallonië en alle bisschoppen gaven de volmacht om in hun naam beslissingen te kunnen nemen en ze gaven aan die te respecteren.

In mijn inleiding heb ik verteld dat we sommigen af en toe bij de hand hebben moeten nemen of dat we druk op hen hebben moeten uitoefenen opdat ze wat ze ondertekend hadden ook in woord en daad zouden belijden. Meestal is dat meegevallen en hebben de meeste bisschoppen en congregaties, sommigen na wat aandringen, daar behoorlijk aan meegewerkt.

Het Wetenschappelijk Comité van de arbitragecommissie, bestaande uit twee leden aangeduid door het Parlement en vier leden aangeduid door de kerk, heeft beslist dat die arbitradedossiers 30 jaar afgesloten zouden blijven voor wetenschappelijk onderzoek. De permanente arbitragecommissie van zeven leden heeft dat goedgekeurd. Dat werd ook voorgelegd aan het Parlement. Ik had wel bedenkingen bij die periode van 30 jaar, maar ik kan die redenering ook wel volgen. Ik pleit ervoor dat het Parlement of de overheid één duidelijk punt opricht waar alle dossiers over deze problematiek van ons land terecht komen en geïnventariseerd kunnen worden.

Dat bedoelde ik in mijn inleiding toen ik zei dat het Parlement recht heeft op alle informatie.

Vandaag hebben ik, u en de kerk geen toegang tot alle informatie. Ik weet zelfs niet wie allemaal slachtoffer van de kerk is geweest. Er is nergens een verzamelpunt waar alles op een geordende manier terecht komt voor de toekomst. Zo'n centraal meldpunt in ons land zou dus beter zijn.

Over het gebrek aan daderonderzoek kan Herman Cosijns misschien iets meer zeggen.

Herman Cosijns: Wim Vandewiele heeft hier of in de commissie in het Vlaams Parlement gesproken over dat wetenschappelijk onderzoek naar de daders, maar ik ben daar niet bevoegd voor. Ik kan die vraag niet beantwoorden. Wat het archief betreft, ben ik het met u eens dat die 30 jaar lang is, maar we hebben zelf geen inspraak gehad in de duur.

U stelt dat ik slachtoffers zou hebben opgebeld om niet naar arbitrage te gaan. Dat is een tweevoudige vraag. Dat kan ik mij niet herinneren, want zij moesten niet naar mij komen voor arbitrage.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): (...)

Herman Cosijns: Dat is een juiste vraag. U hebt ook het wetenschappelijk verslag van 2017 gelezen en de meerderheid was daar positief over. Ik heb het gevoel dat ik nu alleen maar negatieve klanken hoor en ik heb de indruk dat de positieve klanken niet naar hier konden komen. Maar waarschijnlijk begrijp ik dat verkeerd.

Ik heb inderdaad vier mensen opgebeld, waarvan ik er eentje aan de lijn heb gehad. Die ene persoon stond nu kritisch tegenover de arbitrage en die heeft tijdens haar getuigenis hier aangegeven dat zij het niet prettig vond dat zij door mij werd opgebeld. Dat begrijp ik en ik excuseer mij daarvoor. Dat had ik niet moeten doen. Ik dacht dat het goed was dat het Parlement een betere objectieve situatie zou krijgen met zowel tevreden als ontevreden getuigen over de arbitrage. Aan die persoon bied ik mijn excuses aan. Ik had dat beter niet gedaan, maar het is gebeurd.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): U moet begrijpen dat dit intimiderend overkomt bij de mensen.

Herman Cosijns: Ik heb nooit gevraagd om niet naar hier te komen. Ik wilde alleen aan zij die destijds tevreden waren vragen om te getuigen. Zij zei dat ze al een afspraak had om naar het Parlement te gaan, maar dat ze niet meer tevreden was over wat er gebeurd was. Ik heb haar gezegd

dat ze dat mocht zeggen.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): We hebben ook veel gehoord over de opvolging. De mensen kwamen wel bij u langs, maar daarna was er niets meer. Veel mensen zeiden dat ze waren langskomen, maar dat ze daarna hun plan moesten trekken. Dat gevoel hadden veel mensen. Hoe staat het met de opvolging door Dignity? Ook op het psychologische luik komt er veel kritiek.

Ik vind het bijvoorbeeld raar dat mensen alleen kwamen. Wij hebben dan met de commissie veel aandacht aan hen besteed. We gaven hun bijvoorbeeld de mogelijkheid om een pauze te nemen en we voorzagen psychologische begeleiding. We hadden dus bij de getuigen het gevoel dat er wat schortte aan de opvolging door Dignity, zowel na de dading als tijdens hun komst naar de commissie.

Herman Cosijns: Ik volg u volkomen. U hebt volledig gelijk. Ik zou hetzelfde zeggen. Indien dit opnieuw zou beginnen, moet het verbeteren. Dat is helemaal juist. Wij waren echter ook beperkt, want door de wet op de privacy mochten wij hen achteraf niet opbellen. U weet wel hoe dat werkt. Maar goed, dat is zeker iets dat moet verbeteren als er nog een instituut zou worden opgericht. Men had inderdaad achteraf in opvang of begeleiding moeten voorzien. Ik kan u alleen maar bevestigen dat dit goed zou zijn in de toekomst.

Manu Keirse: Ik wil daar nog iets aan toevoegen. Er is voor deze mensen geen plaats in deze samenleving. Als 6 % van het gezondheidszorgbudget in ons land aan geestelijke gezondheidszorg zou worden besteed, dan is er voor die mensen gewoon geen plaats. Probeer maar eens een afspraak te maken met een psychiater. Zij hebben geen plek. Ik heb het gisteren nog geprobeerd en er is een wachttijd van negen maanden. Vorige maand heb ik een brief geschreven naar Frank Vandenbroucke.

Men kan zich niet voorstellen dat mensen twaalf maanden zouden moeten wachten voor een afspraak met een cardioloog in geval van een dreigend hartinfarct. Mensen moeten wel zolang wachten op geestelijke gezondheidszorg en zij plegen zelfdoding omdat er voor hen geen geestelijke gezondheidszorg beschikbaar is.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): U hebt 100 % gelijk. Wij zeggen bijna niets anders. Dat is een keigroot probleem in onze maatschappij. Het is een rijk land onwaardig dat deze mensen niet geholpen worden.

De **voorzitter:** Laten we beginnen bij het begin

van het probleem door de verantwoordelijkheden te benoemen en door ons toe te spitsen op de zaken waarover we wel aanbevelingen kunnen schrijven in deze commissie.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Wie kon er eigenlijk terecht bij een meldpunt binnen een kerkelijke organisatie? Waren dat de rechtstreekse slachtoffers van seksueel geweld zelf, of konden ook familieleden bij u terecht?

Manu Keirse: We vroegen familieleden, verwanten en andere personen in onze jaarlijkse oproep voor het verslag van de meldpunten om te komen melden indien zij nog informatie zouden hebben. Dat was ook de boodschap in de brochures. 'Zwijgen kan ernstig schaden. Als men iets weet, meld het dan.' Vandaar ook die branddetectoren die ik heb beschreven om zoveel mogelijk mensen aan te sporen om te melden indien ze ergens van zouden weten.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Een getuige gaf aan het signaal te hebben gekregen dat hij niet bij u terecht kon met betrekking tot een onwettig kind dat verwekt is door seksueel misbruik.

Manu Keirse: Ik weet niet waarover u het hebt, maar ik ken zelf een soortgelijke situatie waarin de persoon meerderjarig was toen het kind werd verwekt. Wij hebben toen gezegd dat er een gelijkschakeling nodig was en dat zij daar wel moest terecht kunnen. Ik denk dat ik samen met Herman Cosijns die dame heb opgevangen. Wij hebben haar een paar keer thuis, in Limburg, bezocht. Zij heeft een vergoeding van de kerk gekregen. We hebben uitgezocht wat er met dat geadopteerd kind gebeurd is, waar het terechtgekomen was. We hebben ervoor gezorgd dat zij in contact kon komen met het kind dat zij na de geboorte voor adoptie had afgestaan. Dat is de enige vergelijkbare situatie die ik ken.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Dat was in deze situatie niet het geval en zij verwees naar een beslissing van monseigneur Cosijns. Het gaat om een kind dat door seksueel misbruik werd verwekt. Het was niet duidelijk. Ze zei dat ze voor een rechtbank was verschenen, maar was doorverwezen naar het meldpunt binnen de kerk, waar men haar gezegd heeft dat zij geen rechtstreeks slachtoffer was en dat zij daar niet terecht kon.

Herman Cosijns: Ik ben niet verantwoordelijk voor het meldpunt, maar alleen voor Dignity.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ze heeft Dignity en uw naam genoemd.

Herman Cosijns: Die vrouw zou mij hebben gecontacteerd? Ze is niet bij de arbitrage geweest?

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Het was niet duidelijk. Slachtoffers weten immers niet altijd met wie ze te maken hebben. Zij sprak altijd over een rechtbank, maar het kon geen rechtbank zijn, aangezien uw naam viel. Het moet dus een kerkelijke commissie geweest zijn.

Herman Cosijns: U mag deze vrouw zeggen dat ze mij nog eens mag opbellen. Ik kan me niet herinneren dat ik ooit iemand heb geweigerd mij te spreken.

Manu Keirse: De situatie waarover ik heb gesproken, is bij mij terechtgekomen via monseigneur Cosijns. Herman Cosijns heeft mij dat gemeld en wij hebben dat samen behandeld en overleg gepleegd met de bisschop. Het ging niet om een minderjarige, maar om iemand die meerderjarig was. We moeten daarvoor dezelfde procedure toepassen en dat is ook gebeurd.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Maar het was voor alle duidelijkheid niet die casus.

Manu Keirse: Ja.

Joris De Vriendt (VB): We hebben hier lang gesproken over de rol van Dignity tijdens de arbitrage. Mijnheer Keirse, u hebt een aantal noden opgemerkt. Ik heb daar twee vragen over.

Ten eerste, op welke manier hebt u teruggekoppeld naar de bisschoppen en de ordes die u vertegenwoordigt? Is dat proces nog bezig of vindt dat regelmatig plaats? Ten tweede, wat is de recente activiteit van Dignity? Het is immers allemaal weer opgerakeld. Hoe ziet u de huidige rol van Dignity? Hoe ziet u de toekomstige werking? Is er een toekomstproject? Hoe ziet u dat?

Manu Keirse: De arbitrage is afgesloten, maar er zijn nog steeds twee opvangpunten, een voor Vlaanderen en een voor Wallonië, met een pied-à-terre in elke provincie. De slachtoffers komen terecht bij de opvangpunten. Indien men in de opvangpunten een slachtoffer heeft opgevangen waarvan men vindt dat die een vergoeding moet krijgen, dan zorgt Dignity op zo kort mogelijke tijd ervoor dat die vergoeding aan het slachtoffer betaald wordt en Dignity vordert dat geld dan terug van de dader of van de instantie waartoe die dader behoorde.

De bisschop of overste kan dat van de dader terugvorderen. Ik denk dat de opvangpunten altijd terugkoppelen naar de bisschop en de congregatie van de dader om hen op de hoogte te stellen dat

die blijkbaar over de schreef is gegaan en dat er gepaste maatregelen moeten worden genomen. Voor een dader die nog in leven is en die een pastorale of kerkelijke functie bekleedt, hebben we steeds de oversten en bisschoppen het advies gegeven de dader preventief te schorsen. Vaak gebeurde dat vanaf het moment van de melding. We raden ook aan om eerst advies te vragen aan de raad van toezicht of het mogelijk is om de dader weer taken te geven. Dat is de huidige situatie.

Als het van mij afhangt, zal de kerk in de toekomst zeer goed moeten luisteren naar wat het Parlement beslist, maar er ook niet op wachten. Van alle lessen die we uit dat overleg trekken, kunnen we al een aantal dingen realiseren. We moeten niet wachten om een gedenktag te organiseren en om zelfhulpgroepen voor slachtoffers in te richten. We moeten niet op het Parlement wachten en ons daarachter verstoppen.

De **voorzitster**: Dat laatste is zeer correct. Ik denk dat er inderdaad al zeer lang gewacht werd en u moet daarvoor dus niet op ons of de slachtoffers wachten.

U hebt gezegd dat een uitbetaalde vergoeding werd teruggevorderd van de ordes van de daders. Werde dat geld telkens gerecupereerd?

Manu Keirse: Die vergoeding werd teruggevorderd via het bisdom en via de orde, die dan konden oordelen of de dader, indien die nog leefde en kapitaalkrchtig was, dat aan hen moest terugbetalen. Wij vorderen vanuit Dignity terug aan de orde of het bisdom. Op een paar uitzonderingen na werd die vergoeding steeds gerecupereerd. Wat niet gerecupereerd kon worden, aangezien een bisdom of orde niet altijd kon worden geïdentificeerd, moest worden betaald door de solidariteit van alle bisdommen en congregaties samen.

De **voorzitster**: Het gaat niet alleen om de solidariteit, maar ook om de morele verantwoordelijkheid. Na de vorige commissie werden er de afgelopen jaren heel wat initiatieven genomen en werden er heel wat inspanningen gedaan.

Uit de vorige commissie weten we echter ook dat een en ander, ondanks alle briefwisseling, gewoon werd afgewezen, ontkend of tegengesproken. Collega Van Hecke heeft dat daarstraks al aangehaald.

Daar zit volgens mij een globale verantwoordelijkheid. Dat sluit aan op mijn volgende vraag. Zoals mevrouw Lombaerts vanochtend al zei, gaat het in de dadingen via de

arbitrage om symbolische vergoedingen, geen echte schadevergoedingen. Zij heeft uitdrukkelijk gezegd dat dit opengetrokken en herbekeken zou moeten worden. De commissie zal aanbevelingen schrijven. Wij zullen nadenken over de beste manier om dit te doen, maar uw mening daarover zouden we toch ook graag willen horen. Hoe ziet u dit?

Ik ben het ermee eens dat er een discriminatie kan ontstaan tussen de slachtoffers binnen en buiten de kerk, maar onze opdracht gaat ruimer. Daarover zullen wij ons moeten buigen. U kan ik alleen aanspreken over slachtoffers binnen de kerk. Als we het ruimere plaatje dan bekijken, met vergoedingen voor therapie of andere ondersteuning, mogen we er dan van uitgaan dat het instituut hierin zijn medeverantwoordelijkheid kan opnemen? Of is het de bedoeling dat de bedragen ook telkens wordt teruggevorderd? Dat zal moeilijk zijn in het geval van heel wat daders die inmiddels overleden zijn.

Daarom is het voor mij cruciaal om te weten welk engagement het instituut hierin kan nemen. Dat is een vraag die we ook aan de bisschoppen zullen stellen. Ze luisteren nu wellicht mee, zo zijn ze al op de hoogte.

Manu Keirse: Ik ben niet het instituut, ik ben de verantwoordelijke van Dignity. Ik ben van mening dat er ook bijgedragen moet worden aan de therapeutische ondersteuning, zoals het ook stond in de tekst die ik heb voorgelezen.

U heeft het over situaties waarin er niet teruggevorderd kan worden van de dader. Misschien heeft de heer Cosijns hier meer nauwkeurige cijfers over, maar ik denk dat we 90 % van de bedragen niet hebben kunnen terugvorderen bij de dader. Die bedragen zijn betaald door de bisdommen en de congregaties. Ik denk niet dat ik overdrijf als ik het heb over 90 %. De meeste daders zijn immers overleden.

In heel wat omstandigheden hebben we de daders niet gevonden en konden we dus geen dader aanduiden. Slachtoffers kwamen ook aanzetten met namen waarvan wij zeker wisten dat het onmogelijk was dat die personen misbruik zouden gepleegd hebben.

Het gaat dan om bekende namen uit de kerkelijke wereld. Die slachtoffers hadden hun naam gebruikt omdat ze de naam van de dader niet kenden. Om geloofwaardig te zijn, kozen ze dan de naam van een levende priester, die onmogelijk de dader kon geweest zijn.

Maar toch hebben we mensen geloofd voor de

inhoud van hun verhaal, niet altijd voor de vorm. We hebben hen ook uitbetaald en het bedrag teruggevorderd van het bisdom of de congregatie die in aanmerking kwam, of in andere gevallen van de solidariteit of van de morele instantie. Hoe u het ook wilt noemen.

Herman Cosijns: Over veertien dagen hoort u de bisschoppen. Ik denk dat u die vraag aan hen moet stellen. Ik ben gepensioneerd. Ik was van 2011 tot 2023 secretaris-generaal, maar dat ben ik nu niet meer. Het is dus aan de bisschoppen of aan mijn opvolger, Bruno Spriet, dat u deze vraag zult moeten stellen.

Manu Keirse: Monseigneur Bonny heeft er in de media al op geantwoord. Hij heeft al gezegd dat men bereid is mee naar oplossingen te zoeken.

De **voorzitster:** Ik denk dat dit een belangrijk aspect zal zijn. We hebben immers geleerd uit de getuigenissen van slachtoffers dat voor hen de erkenning in eerste instantie belangrijk was wanneer zij voor een dading kwamen. Pas nadien werden zij meer en meer geconfronteerd met het feit dat de symbolische vergoeding zeker onvoldoende was om de schade te dekken die zij geleden hadden en voor de ondersteuning die zij nodig hadden.

Ik denk dat dit een cruciaal element zal zijn. Ik zal voor mezelf spreken. Het aspect van de eigen verantwoordelijkheid is inderdaad waar, maar er is natuurlijk ook een instituut dat de zaken jammer genoeg veel te lang op hun beloop heeft gelaten, en nu een verantwoordelijkheid moet opnemen.

Ben Segers (Vooruit): Wordt er actief op zoek gegaan naar slachtoffers? Stel dat er een slachtoffer komt getuigen en verklaringen aflegt over een dader. Daarbij wordt het waarschijnlijk geacht dat er nog andere slachtoffers zijn. Is er dan een actieve zoektocht om die te kunnen identificeren en mogelijk ook schadeloos te stellen?

Herman Cosijns: Vanuit Dignity kunnen we alleen de bisschop en de oversten informeren over iemands dossier.

Wij vragen altijd of er nog andere dossiers zijn waarbij die bepaalde pater of priester betrokken is. Dat hebben we ook gemeld aan de slachtoffers. Deze voelden zich als het ware bevrijd, omdat ze niet alleen waren. Wij hebben altijd gezegd dat we verder zoeken op basis van wat er in de dossiers staat. Wij hebben die dossiers niet. Wij moeten ze vragen aan de bisdommen of aan de religieuze oversten.

Ben Segers (Vooruit): Ik kan me ook voorstellen dat het mogelijk is om bepaalde instellingen waar jongeren verblijven te contacteren om bijkomende verhalen te kennen, of andere leerlingen uit dezelfde jaren te gaan bevragen om meer te weten te komen.

Herman Cosijns: Wij hebben een brochure *Van taboe naar preventie*, waarin gesteld wordt dat deze vraag ieder jaar in ieder dekenaat of in ieder klooster besproken zou moeten worden. Zoals de heer Keirse daarnet al zei, zou de vraag ook gesteld moeten worden bij priestersamenkomsten, zelfs als er geen geruchten zijn. Daarover kan de heer Keirse u meer vertellen.

Manu Keirse: In de casus waarover jullie mij uitvoerig hebben bevraagd, meldde ik dat we navraag hebben gedaan bij dertien instanties om te kijken of we iets konden vinden over die bewuste persoon en mogelijke andere slachtoffers. Daar heb ik uiteindelijk niets kunnen vinden.

Als ik zelf terugga naar het verleden en kijk naar wat ikzelf, zoals ik zei, in mijn collegejaren heb meegemaakt, zou ik het niet gemakkelijk vinden als ik nu de namen zou moeten noemen van de slachtoffers van die drie priesters. Ik zou er één bij naam kunnen noemen, ook al ging het niet over een heel groot college. Voor de rest werd er ook niet zomaar over gesproken. Mensen liepen er ook niet mee te koop.

In ons college gold immers het systeem dat men, in ruil voor wat er op de kamer gebeurde, de examenvragen en de antwoorden in handen kreeg. Daarmee werd dus niet te koop gelopen. Er waren allerlei funeste systemen die het stilzwijgen van mensen mee ondersteunden.

Ben Segers (Vooruit): U hebt het over de zaak-Nina. Is dit iets wat u in het algemeen onderneemt?

Uit de cijfers van 2022-2023 blijkt dat er achttien nog levende daders zijn, wat de nieuwe feiten betreft. Dat zijn er dus best veel. Betekent dat dan dat u voor de zeventien andere daders dezelfde oefening hebt gedaan?

Manu Keirse: Ik wil een onderscheid maken. Ik ben niet de voorzitter van de opvangpunten, ik ben niet het opvangpunt. In de zaak van Dignity ben ik door een opvangpunt gevraagd om dat dossier samen met de heer Patrick Degrieck te behandelen. Dignity heeft dat dossier niet behandeld, maar ik heb dat ten persoonlijke titel gedaan. Het was immers een delicate zaak voor dat opvangpunt zelf, omdat men alle betrokken personen in die situatie kende en die zaak niet kon onderzoeken.

Ik kan enkel en alleen zeggen dat ik regelmatig de vraag heb gehoord of er nog mogelijk andere mensen zijn die lijden onder die persoon. De raad van toezicht heeft telkens opnieuw herhaald dat men niet wou dat de dader nog ergens iemand kan kwetsen door achter een altaar te staan en een viering voor te gaan, ook al komt hij daar niet met kinderen in contact. Men wil dat niet als dusdanig.

Ben Segers (Vooruit): Mijnheer Cosijns, u hebt verklaard dat daders na de eerste parlementaire commissie werden opgevolgd en dat ervoor werd gezorgd dat ze niet meer met kinderen in contact konden komen. Dat is ook ongeveer wat we op kerknet.be lezen. Er staat te lezen dat dat alleszins niet meer gebeurt sinds 2010. De heer Luk Delft is evenwel in 2012 veroordeeld en in 2013 toch nog naar Centraal-Afrika gestuurd. Hoe verhoudt zich dat tot uw verklaringen of de informatie op kerknet.be?

Manu Keirse: Verschillende instanties uit de kerk – bisschoppen, ikzelf, verantwoordelijken van opvangpunten – hebben daarop zeer verontwaardigd gereageerd. Die man was met de toestemming van het gerecht naar Afrika kunnen vertrekken om er een administratieve functie uit te oefenen. Men heeft uitdrukkelijk advies gevraagd aan het gerecht. De overste heeft hem laten gaan, omdat hij in een bejaarde gemeenschap woonde en daar voor veel overlast zorgde. Als jongeman die in ons land op non-actief was geplaatst, had hij immers niks om handen. Wij vonden dat hij niet had mogen vertrekken.

Wij vonden dat justitie die toestemming niet had mogen geven. Zodra we dat hebben vernomen, hebben we gevraagd om hem onmiddellijk terug te roepen en zware sancties te treffen.

Ben Segers (Vooruit): Mijnheer Cosijns, in uw vorige functie als secretaris-generaal van de Bisschoppenconferentie hebt u de coördinatie tussen de bisdommen verzekerd, ook voor de sancties. Werden de sancties van één bepaald bisdom altijd gecommuniceerd naar de andere bisdommen, zodat iedereen daarvan op de hoogte was?

Herman Cosijns: In principe wordt een sanctie in een decreet gegoten, dat de dader moet ondertekenen. Normaliter wordt dat aan de andere bisdommen gecommuniceerd.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Wij hebben in de getuigenissen andere zaken gehoord. Wanneer een priester in één bisdom was geschorst, maar naar een ander bisdom verhuisde, was dat laatste niet op de hoogte van de schorsing. Of klopt dat

niet?

Herman Cosijns: Ik vermoed dat u aan een geval denkt van een pater waarvan de schorsing inderdaad niet was gecommuniceerd. Daarna hebben we de twee pastoors verboden om nog een beroep te doen op de diensten van de betrokken pater. In dat geval was een pater geschorst, maar moest hij toch ergens wonen. Op de plaats waar hij woonde, stelde hij zijn diensten voor als liturgische voorganger. Dat is even gebeurd, maar dat werd meteen gesignaleerd aan het bisdom, dat heeft gezegd dat men die pater niet meer mocht vragen, omdat hij geschorst was. U hebt gelijk dat er een korte tijdspanne geweest is tussen de schorsing en de communicatie ervan, maar ze is wel gecommuniceerd.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Los van de casus, wat gebeurt er als een priester wordt geschorst in één bisdom? Bestaat er een centraal register in ons land waarin elke bisschop kan nagaan of er een probleem is met een priester die in zijn bisdom komt? Ik trek het even door naar het strafrecht. Er bestaat een strafregister voor het hele land.

Waar men ook komt, als men in de computer een naam intikt, ziet men het strafblad van een burger. Hoe gebeurt dat in de kerk?

Herman Cosijns: Het kan veranderen, maar als men in een ander bisdom een eucharistie wil voorgaan, moet men een celebret hebben, een bewijs van de bisschop dat men priester is. Als ik naar Charleroi ga, kent niemand mij daar. Dus als ik daar een eucharistie wil voorgaan, moet ik een celebret tonen. Dat wordt ieder jaar vernieuwd. De priesters moeten dat aanvragen. Ook als ik naar Lourdes ga, moet ik over een bewijs beschikken dat ik priester ben. Het is niet voldoende dat er een uiterlijk teken is. Er is een celebret nodig. Zo oefent de bisschop invloed uit. Als iemand geen toelating meer heeft, kan hij immers geen celebret krijgen.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Welke bisschop stelt het celebret op? De bisschop van het nieuwe bisdom waar de priester naartoe gaat?

Herman Cosijns: Iedere bisschop in zijn eigen bisdom. Er is geen centraal orgaan.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Hoe kan hij weten of er een schorsing in een ander bisdom was?

Herman Cosijns: Het is de eigen bisschop die het celebret opstelt. Als wij in de opvangpunten of in de arbitragecommissie een dossier krijgen, gaat dat onmiddellijk naar de bisschop als het een

diocesane priester betreft. Hij is natuurlijk op de hoogte en heeft de schorsing uitgesproken. Hij moet een celebret geven. Een vreemde bisschop kan dus geen celebret geven voor een priester. Dat is onmogelijk.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Wat als een priester verhuist?

Herman Cosijns: De bisschop van een priester blijft zijn bisschop tot de priester sterft. Dat noemt men de incardinatie.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): De eerste bisschop van een priester blijft zijn bisschop?

Herman Cosijns: Tenzij de priester van bisschop verandert via een hele procedure van drie jaar. Normaal blijft de eerste bisschop van een priester altijd zijn bisschop. Mijn bisdom is het aartsbisdom Mechelen-Brussel en dat zal zo blijven tot aan mijn dood. Ook al ben ik gepensioneerd, ik blijf priester van het aartsbisdom Mechelen-Brussel.

Ben Segers (Vooruit): Mijnheer Keirse, u hebt gezegd dat de Belgische kerk niet moet wachten op mondiaal beleid. In dat verband heb ik een vraag voor u en voor de heer Cosijns over de saga van de bisschopstitel van Vangheluwe.

Mijnheer Cosijns, u was secretaris-generaal van de Bisschoppenconferentie gedurende die periode. Er wordt gezegd dat de Belgische bisschoppen zelf vragende partij zijn om die titel af te nemen en dat doorheen de jaren meermalen hebben gevraagd. U hebt dat van dichtbij meegemaakt. Werd die vraag inderdaad meermalen gesteld doorheen de jaren?

Manu Keirse: Wat betreft uw eerste vraag, men moet niet wachten op een mondiaal beleid. Ik heb aan de aartsbisschop en de nuntius altijd de boodschap gegeven dat de Belgische kerk een ander beleid moet voeren, want dat ze vandaag geen uitspraken meer kan doen over allerlei problemen in een kerk die voor heel de wereld geldt. In de Afrikaanse landen is seksualiteit zelfs nog niet eens bespreekbaar. Hoe kan men dan werken aan een mondiaal beleid rond allerlei andere levensthema's, zoals euthanasie en abortus? Eis op dat u zelf meer kunt doen.

De voorbije jaren kreeg ik elk jaar bij de presentatie van het verslag van de opvangpunten van de pers de vraag wat men aan Vangheluwe zou doen. Monseigneurs Bonny, De Kesel en Aerts hebben uitdrukkelijk aan Rome gevraagd om op te treden. Ik heb dat in de vijf ontmoetingen met de pauselijke nuntius steeds als eerste punt op tafel gelegd en gezegd dat ik hem mee verantwoordelijk acht, zolang er niet harder wordt opgetreden.

Het grote probleem is dat men tien jaar geleden een te zwakke uitspraak heeft gedaan. Ze zeggen dat ze geen twee keer een uitspraak kunnen doen, maar men had hem toen de bisschopstitel moeten afnemen. Ik ga niet akkoord met wat u allen zegt, namelijk dat hij gelaïciseerd had moeten worden. Dan zou hij een vrije vogel zijn, die vrij kan rondlopen. Nu heeft de kerk vat op hem en kan ze hem zeggen dat hij daar moet blijven. Ik vind het niet kunnen dat hij nog de bisschopstitel draagt; ik weet dat meerdere bisschoppen uitdrukkelijk hebben gevraagd om hem die af te nemen.

Herman Cosijns: Ik kan dat alleen maar bevestigen.

Ben Segers (Vooruit): Professor Warnink van de KUL zegt dat aan de wijdingen voorwaarden verbonden zijn. Zij zegt: "Als er al sprake was van misbruik voor die wijding, kan je zeggen dat die voorwaarden eigenlijk niet in orde waren. Dat is niet aan verjaringstermijnen gebonden. De bisschop van Brugge kan dat starten". U bent het institutioneel geheugen van de voorbije twaalf jaar van de Bisschoppenconferentie. Werd er ooit een procedure op die manier gestart?

Herman Cosijns: Ik ken dat probleem niet. Het zal wel juist zijn, denk ik, maar ik ben daar niet bevoegd voor.

Ben Segers (Vooruit): Dank u.

Ik keer terug naar de uitspraak dat er niet moet worden gewacht op een mondiaal beleid. Ik vraag mij af hoe vaak het al is gebeurd dat geestelijken in de lekenstand werden teruggeplaatst. Wij hebben het verhaal van Gabriel Fripiat, die daarin is geslaagd. Hij heeft zijn verhaal daarover al in de media verteld. Wat mij niet duidelijk is, is waarom hem gelukt is wat de kerk vaak niet gelukt lijkt te zijn in veel andere gelijkaardige situaties.

Opnieuw, u bent het institutioneel geheugen. U zult misschien een en ander kunnen vergelijken. Vandaar mijn vraag aan u. Hoe vaak is dat gebeurd? Waarom is het terugplaatsen van geestelijken in de lekenstand niet vaker gelukt, waar dat Fripiat wel gelukt is? Welke lijn ziet u daarin?

Herman Cosijns: Voor een diocesane priester heeft de bisschop altijd de verantwoordelijkheid om het dossier naar Rome te sturen. Het zijn dikwijls canonisten, zoals Patrick, die dat opmaken. Dan tekent de bisschop dat en dan gaat dat naar Rome. De dicasterie van Rome is altijd in evolutie. Ik denk dat ze de voorbije tijd veel meer laïciseren dan vroeger. De antwoorden komen ook vlugger

binnen.

Ik heb daarover echter geen cijfers. Die cijfers kunt u het best aan de bisschoppen vragen.

Manu Keirse: Ik wil toch even op die problematiek ingaan. Het is immers vaak heel genuanceerd. Ik geef een heel concreet voorbeeld.

Ik heb op een bepaald moment aan een bisschop gevraagd om een priester alle functies te ontnemen en niet meer te laten voorgaan. Ik wou niet dat hij gelaïciseerd werd, want als priester nergens meer mogen voorgaan, is een zwaardere straf dan laïcisering.

Zolang de priester echter nog onder het gezag van de bisschop stond, kon hij de priester verbieden om elke dag te resideren in een parochie waar het slachtoffer woonde dat hij indertijd ernstig had misbruikt en voortdurend uitdaagde. Indien de priester helemaal werd gelaïciseerd, had de bisschop niets meer aan de priester te zeggen. De betrokken dame kon ook bij het gerecht niet terecht. Tot op het niveau van het beroep is de zaak immers geseponeerd wegens gebrek aan bewijzen. Nochtans waren er volgens mij heel duidelijke gegevens dat de priester zeker schuldig was. Doordat de priester niet werd gelaïciseerd, kon de bisschop hem verbieden nog in het bewuste dorp te komen waar hij de vrouw uitdaagde. Bovendien moest de priester rondlopen met het idee dat hij nergens meer, niet in zijn familie of elders, priesterlijke taken kon opnemen, omdat hij geschorst was. Indien hij leek was, zou hij dat euvel ook kwijt zijn.

De zaak is dus soms heel genuanceerd.

Ben Segers (Vooruit): Adoptie is hier al kort aan bod gekomen, zij het niet de ruimere problematiek die onlangs opnieuw naar boven kwam naar aanleiding van het artikel in *Het Laatste Nieuws* toen. Mijnheer Cosijns, u hebt daarover eerder, na de toenmalige discussie in het Vlaams Parlement in 2015, al verklaard dat de kerk bereid was mee te werken en excuses aan te bieden. Eerst moest er evenwel een onafhankelijk onderzoek komen dat de schuld zou aflijnen. U verklaarde toen ook dat de kerk, indien ze fouten heeft begaan, zich daarvoor zou verontschuldigen.

Onlangs lasen wij in *Het Laatste Nieuws* dat het de bedoeling was dat de dossiers zouden worden bezorgd aan Kind en Gezin.

Wij lasen dat de woordvoerder van Kind en Gezin zoveel jaar later het volgende verklaart: "Het Vlaams Centrum voor Adoptie heeft wel informatie ontvangen maar die was beperkt." U bent, als ik dat

mag zeggen, de man van de coördinatie, van de eenvormige antwoorden vanuit de verschillende bisdommen. Ik gok er dus op dat u zicht hebt op die praktijk. Waar is het misgelopen, aangezien de informatie blijkbaar niet bij Kind en Gezin is terechtgekomen? Het blijkt immers dat de verontschuldigen zouden afhangen van een onafhankelijk onderzoek, maar dat onderzoek is niet fatsoenlijk kunnen gebeuren omdat de informatie slechts deels is bezorgd.

Herman Cosijns: Dat is natuurlijk een heel andere problematiek. Het is inderdaad zo dat ik naar de Vlaamse parlementaire commissie ben geweest en dat ik daar heb beloofd dat ik alle instanties die met adoptie of gedwongen adoptie te maken hebben, zou bezoeken. Dat heb ik ook gedaan. Die hele zomer heb ik die instanties bezocht en dan heb ik brieven geschreven om al wat nog te vinden was als dossier naar Kind en Gezin, het huidige agentschap Opgroeien, te brengen. Als u goed gelezen hebt, zult u misschien hebben gezien dat Kind en Gezin een persmededeling heeft gemaakt waarin het zegt dat ik dat heb gedaan. Het zegt dat het resultaat mager is, maar dat wat er was, wel is gegeven. Ik vroeg mij af waarom bijvoorbeeld de halve kast vol met dossiers van de Broeders van Liefde niet werd meegedeeld, maar daarop werd mij gezegd dat dat buitenlandse adopties betrof.

Ik kan u alleen maar zeggen – Kind en Gezin bevestigt dat – dat ik alle adoptiediensten die mij bekend zijn in Vlaanderen, heb bezocht en heb overtuigd om hun bestaande dossiers die nog niet vernietigd waren, te geven. Zij hebben dat ook gedaan. Ik denk dat zij dat eerlijk hebben gedaan en dat zij dat... Het blijft natuurlijk een grote pijn. Dat is een andere problematiek. Het is de pijn van moeders die hun kind moeten afstaan en de pijn van kinderen die hun biologische ouders niet kennen en niet vinden. Dat is een grote pijn en daar buig ik voor. Ik heb alles gedaan wat mogelijk was, maar wat niet is, is niet. De context is ook helemaal anders. Toen was het zo dat men dat anoniem moest doen, een beetje zoals de spermadonatie nu. Nu moet dat anoniem zijn, maar binnen tien jaar zal men misschien zeggen dat dat niet meer kan.

Ik geef nu zomaar een voorbeeld.

Men dacht soms dat die adoptiedossiers vernietigd moesten worden. Dat geldt ook voor alle dossiers bij de jeugdrechtsbanken. Als ze daar nog waren bewaard, hadden we ze nu gehad. Ze hadden ook bij de OCMW's bewaard kunnen worden. De enige plaatsen waar er nog iets was, waren die adoptiecentra. Die hebben hetgeen ze hadden gegeven aan Kind en Gezin. Kind en Gezin heeft mij dat bevestigd.

Manu Keirse: Ik ben meerdere keren in het Universitair Ziekenhuis Leuven op zoek gegaan voor mensen die vroegen naar hun adoptiehistorie. Het gaat dan over adopties in de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw. Ik vond nauwelijks iets terug, behalve een klein cahier waarin iemand ten persoonlijke titel een aantal zaken bijhield naar welke ouders adoptiekinderen waren gegaan. Degenen die de kinderen afstonden, wilden nergens met naam bekend zijn. Mensen die indertijd een kind adopteerden, wilden ook niet altijd dat geweten was dat het niet hun eigen kind was, maar een adoptiekind. Zelfs in het Universitair Ziekenhuis vond ik geen duidelijke registratie terug.

Het is goed dat dit vandaag wettelijk beter geregeld is dan toentertijd.

Ben Segers (Vooruit): Mijnheer Keirse, ik grijp opnieuw terug naar een uitspraak van u, om dan een vraag te stellen aan de heer Cosijns. U sprak van de noodzaak van herdenkingseducatie. Dat is prima. Waarop wordt er echter gewacht? Ik zie dat verschillende kerken op 28 december de klokken hebben geluid, ik denk in het bijzonder aan de kerk in Deinze. Hoe moeilijk kan het zijn om de coördinatie te verzekeren tussen de bisdommen en ervoor te zorgen dat het in alle bisdommen gebeurt?

Ik vind het redelijk straf dat wij zovele jaren later nog niet verder zijn gekomen dan een vraag om herdenkingseducatie. 28 december is daarvoor een goede dag, maar het kan ook op een andere dag. Hoe komt dat? Werd dat nooit eerder besproken in de Bisschoppenconferentie? Hoe komt het dat die dag er nog niet is?

Manu Keirse: U zou aan de bisschoppen moeten vragen waarom die dag er nog niet is. Ik meen dat de gedachte wel leeft dat er iets moet gebeuren. Ik heb het nu duidelijk over een spandoek aan elke kerk. Ik pleit daarvoor. Ik hoop dat het zichtbaar wordt omdat het erkenning geeft aan alle mensen die nog geen erkenning gekregen hebben. Het kan ook mensen uitnodigen naar buiten te komen op een bepaald moment.

Ik zie echter dat het ook in andere gemeenschappen waar allerlei dingen gebeurd zijn heel lang geduurd heeft eer men een officiële herdenking heeft georganiseerd.

Herman Cosijns: Ik kan daaraan toevoegen dat de bisschoppen dit wel besproken hebben. Zij prijzen natuurlijk 28 december als die dag aan, maar zij stellen ook voor het op 18 november te doen, de herdenkingsdag van de Verenigde Naties van alle misbruiken, meen ik.

Maar goed, u kunt die vraag stellen aan de bisschoppen.

Ben Segers (Vooruit): Is die vraag ook behandeld in de Bisschoppenconferentie in de periode waarin u secretaris-generaal was?

Herman Cosijns: Wat zeker behandeld is, zijn de verschillende herdenkingsdagen. In Brugge, in Antwerpen, in de basiliek van Koekelberg, waar ik toen pastoor en rector was, enzovoort. Die herdenkingsdagen zijn wel besproken in samenwerking met Mensenrechten in de Kerk, maar tot de jaarlijkse herdenking is inderdaad pas onlangs beslist.

Ben Segers (Vooruit): Ik heb ook nog enkele vragen over het jaarrapport voor 2022-2023. Daarin konden wij lezen dat er 7 dossiers doorverwezen zijn, van de 47 nieuwe meldingen. Daar is al kort iets over gevraagd, maar ik wil het toch iets uitgebreider doen. Het is mij daarstraks niet gelukt erop in te pikken.

7 van de 47 nieuwe dossiers zijn doorverwezen naar justitie omdat er geen duidelijkheid was over de verjaring van de feiten of omdat een nog levende dader een risico zou kunnen vormen. Ik probeer dit te rijmen met wat Mia De Schamphelaere hier vorige week gezegd heeft. Ik heb begrepen dat zij zei dat onder de 16 jaar automatisch wordt doorverwezen naar het parket, boven de 16 jaar niet.

Toen is de bijkomende vraag gekomen: stel dat er geweld gepleegd is, of wat dan ook? Daarop zei zij: dan stappen wij toch naar het parket.

We lezen dat 7 van de 47 nieuwe meldingen doorverwezen zijn naar justitie. Dat betekent dan dat slechts 7 van de 47 zouden gaan over minderjarigen, dan wel meerderjarigen in combinatie met geweld.

Manu Keirse: Ik ken de concrete casussen niet die achter de cijfers zitten, maar ik ben wel verantwoordelijk voor het rapport. Ik krijg de cijfers geanonimiseerd. We zijn immers altijd heel discreet geweest met namen van slachtoffers en van daders. Ik krijg de gegevens per bisdom en maak daarmee het rapport. Op die 47 gevallen zijn er natuurlijk heel wat daders die men niet kan vinden, daders die overleden zijn. De meeste feiten gaan over veel jaren terug. Weinig feiten betreffen recente jaren.

Ben Segers (Vooruit): Ik schrok er zelfs van hoeveel recente gevallen er net waren. Het ging over 18 nog levende daders. Dat is meer dan ik had

verwacht. Spreek mij daar gerust in tegen.

Manu Keirse: Dat zijn niet per se 18 verschillende personen. Als 3 slachtoffers melden over dezelfde dader, staat die dader 3 keer bij de nog levende daders.

Ben Segers (Vooruit): 57 % van de daders is overleden op het moment van de melding van het misbruik. Een van de andere daders is op het moment van de melding jonger dan 40, 5 zijn er tussen 40 en 60, 2 tussen 60 en 70 en 10 boven de 70. De optelsom hiervan is 18. Er zijn dus 18 nog levende daders van nieuwe feiten.

Herman Cosijns: Niet alle dossiers zijn dossiers van seksueel misbruik. Soms is er machtsmisbruik en dergelijke. Wat mevrouw De Schamphelaere vorige maandag heeft gezegd, is juist. Alle dossiers met minderjarigen met seksueel misbruik en waarbij de dader nog leeft, gaan naar justitie. Aan die drie voorwaarden moet voldaan zijn. Dat is het beleid. Als de dader niet meer leeft, heeft het niet veel zin. Als het geen minderjarige is, moet de meerderjarige zelf naar justitie. Als het machtsmisbruik is, moeten we dat op een andere manier oplossen.

Manu Keirse: Wij hebben ons nu breed geaccentueerd op seksueel misbruik, maar er is natuurlijk ook heel veel machtsmisbruik geweest, wat eveneens verwerpelijk is.

De **voorzitter:** Vraagt iemand nog het woord? (Nee)

We hebben vandaag heel veel thema's aangeraakt. Ik sluit deze hoorzitting. Ik dank de gasten voor hun komst naar onze commissie, voor hun antwoorden en voor de tijd die zij eraan hebben besteed.

Collega's, wij ronden onze werkzaamheden voor vandaag af.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 16.27 uur.

La réunion publique de commission est levée à 16 h 27.

.....
Herman Cosijns

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Manu Keirse

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Patrick Degrieck

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Vincent Coigniez

Na lezing, volhardt en tekent,